

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689

1 ΜΑΪΟΥ 1965

ΑΡΙΘ. 9

ΜΗΝΥΜΑ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΑΧΡΑΝΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ Ι. ΧΡΙΣΤΟΥ

Πρὸς

Τὸ Χριστεπάνυμον πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς
Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Φίλιππα ἐν Κυρίῳ πνευματικὰ τέκνα,

Μετὰ θλίψεως βαθείας καὶ συνοχῆς καρδίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ δοξολογιῶν καὶ εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν παρηκολουθήσαμεν κατὰ τὴν διαρρέυσασάν μεγάλην καὶ ἱερὰν ἐβδομάδα τὰ Ἀχραντα Πάθη τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, μετὰ ἀνγκούστους ἐξευτελισμοὺς καὶ βασανιστήρια, ὑποστάντος τὸν ἀτιμωτικὸν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θάνατον.

Πρὸς τῇ θλίψει ὅμως διὰ τὰ γενόμενα, ἡ καρδιά πάντων τῶν χριστιανῶν ἔπαλλε ζωηρῶς καὶ ὁ ἀναστεναγμὸς αὐτῶν ἦτο ἀναστεναγμὸς ἐκφράσεως βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης καὶ δοξολογίας διακαρδίου. Πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν ἡμῶν τὸν εὐδοκήσαντα νὰ δώσῃ «τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» καὶ ὁ Υἱὸς οὗτος καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς «μορφὴν δούλου λαβὼν καὶ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος», οὐ μόνον συνεφιλίωσε τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν δημιουργὸν του, ἀλλ' ἵνα ἀπτά

δείγματα τῆς τοιαύτης πρὸς τὸν Θεὸν οἰκειότητος ἔχῃ ὁ λυτρωθεὶς λαός, ἠυδόκησεν ὁ Θεὸς Πατὴρ διὰ τοῦ Αὐτοῦ καὶ πάλιν Υἱοῦ Του νὰ κατασκευάσῃ οἰκοδομὴν ἀχειροποίητον, ἐν τῇ ὁποίᾳ, ὡς εἰς λιμένα σωτηρίας καὶ ἀκρόπολιν καταφυγῆς, ἔστησε τὴν Ἁγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἀκατάλυτον, περὶ ἧς Αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐν τῷ λεγομένῳ Πρωτοευαγγελίῳ ὑπεσχέθη εἰς τὸν ἁμαρτήσαντα ἄνθρωπον πρὸς ἀπολύτρωσιν τελείαν καὶ διαπαιδαγώγησιν ἐν Χριστῷ. Ἡ ὑπὸ τοιαύτας θεοπέμπτους συνθήκας ἰδρυθεῖσα Ἐκκλησία, ἡ «σκηνὴ αὐτῆ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων», ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἱστορίας, παρουσιάζεται ὡς καρπὸς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ συγχρόνως ὡς ἀδιάψευστος ἀπόδειξις τῆς ἀκατανίκητου διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπιδράσεως τῆς ἀσκουμένης διὰ τῶν ἐν αὐτῇ συνεχιστῶν τοῦ ἔργου τοῦ λυτρωτοῦ Κυρίου.

Τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἣν χαρακτηρίζει μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν τὸ Θεόπνευστον Σύμβολον τῆς πίστεώς μας, ἀναμφισβήτητος Ἰδρυτῆς καὶ Θεμελιωτῆς καὶ Κυβερνήτης καὶ Κεφαλῆ εἶναι Αὐτὸς ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν, Ὁστικὸς ὡς ἀληθινὸς καὶ παντοδύναμος Θεὸς οὐ μόνον ἐξησφάλισεν Αὐτὴν ἀπὸ παντὸς κινδύνου, διακηρύξας, ὅτι «οὐδὲ πύλαι Ἄδου κατισχύσουσιν

αὐτῆς», ἀλλὰ καὶ πρὸς προφυλακὴν καὶ συντήρησιν αὐτῆς ἔπεμψε τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ Ἅγιον, ἵνα μένη μετ' αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ὁδηγῇ αὐτὴν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Ἴνα δὲ καταδείξῃ ὁ Κύριος εἰς τε τοὺς συγχρόνους Του καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ πιστεῦσωσιν εἰς Αὐτήν, ἀνέφερεν ἐπανειλημμένως τὸ ὄνομα καὶ τὰς ιδιότητας αὐτῆς ὡς Θεοσυστάτου Σώματος, καὶ διὰ παρομοιώσεων καὶ εἰκόνων καὶ παραβολῶν ἐξῆρε τὴν δύναμιν αὐτῆς, ὡς ἐκ Θεοῦ ἐχούσης τὴν χάριν καὶ τὴν ἐξουσίαν, ὡς θειοτάτου σώματος σωτηρίας, ὡς ἀλαθῆτου τῆς ἀληθείας φύλακος καὶ διδασκάλου.

Ἄλλὰ τὸ σπουδαιότερον. Δὲν ἀποκρύπτει ὁ Κύριος, ὅτι οἱ φύλακες τοῦ ἀκατανίκητου τούτου φρουρίου, ὅπερ καλεῖται στρατευομένη Ἐκκλησία, ὀφείλουν νὰ ἀγρυπνοῦν, ἔτοιμοι πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κατ' αὐτῆς ποικιλιῶν ἐχθρῶν.

Θεῖα πάντως προνοία καὶ παραχωρήσει, ἢ Ἁγία αὕτη Ἐκκλησία προώρισται νὰ ζῆ διὰ πολλῶν θλίψεων καὶ δοκιμάζεται ἀδιακόπως καθ' ὅλον αὐτῆς τὸν βίον. Ὁ λόγος τῶν τοιούτων θλίψεων ἔχει ἐξηγηθῆ παρ' Αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, πρὸς ὃν εἶπεν, ὅτι «ἡ δύναμις Του ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται». Τελειοῦται πράγματι ἐν ἀσθενείᾳ ἡ ἀκατάβλητος καὶ πανσθενὴς δύναμις τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ καὶ μάρτυς τούτου ἡ ἱστορία Αὐτῆς. Μυριόνεκροι πόλεμοι κατ' Αὐτῆς ἐκ πασῶν τῶν πλευρῶν τοῦ τε Ἰσραηλιτικοῦ καὶ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου. Πόλεμοι, ἐν οἷς ἡ φαινομενικὴ ἀδυναμία καὶ τὸ ἀνίσχυρον τῆς δυνάμεως τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου κατὰ παράδοξον καὶ ἱστορικῶς ἀνεξήγητον τρόπον ἐθριάμβευσε καὶ ἐτελειώθη ἡ θεϊκὴ δύναμις καὶ ἐπὶ τῶν θρόνων τῶν Καισάρων ἀνεβιβάσθησαν οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀγωνιστῶν καὶ μαρτύρων τῆς πίστεως. Ἄλλ' ὡς ἡ καρδιά τῶν ἀνθρώπων ἀκαταπαύστως πάλλει, οὕτως ἔπαλλεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἡ καρδιά τῶν ἀγωνιστῶν τῆς πίστεως, ἐκ ποικίλων πειρασμῶν καὶ καταδρομῶν τῆς δυνάμεως τοῦ μισοκάλου.

Ἄς ἀφήσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν νὰ συμπληροῖ ἐκάστοτε τὰ δεινὰ

Αὐτῆς καὶ ἄς καταλήξωμεν εἰς τὴν σύγχρονον ἡμῶν ἱστορίαν, καὶ μάλιστα τῶν δύο τελευταίων αἰώνων, ἵνα ἴδωμεν νέας ἐπινοήσεις, νέα συστήματα, νέας σατανικὰς μεθόδους, νέα δίκτυα, κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὑπόβλως στήνόμενα καὶ ἐν συστήμασιν ἐπιστημονικοῖς ὀργανούμενα.

Ἀκούσωμεν τῆς βλασφήμου φωνῆς ἐκ συστήματος κατὰ τῆς Ἐκκλησίας φιλοσοφοῦντος, ἐκφράζοντος τὴν ἀπορίαν διὰ τὴν ἀπὸ αἰώνων πρόοδον τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων καὶ λέγοντος, ὅτι «δὲν δύναται νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ δέχεται, ὅτι δώδεκα ἀλιεῖς ἀγράμματοι κατάρθρωσαν νὰ ἐλκύσουν τόσα ἔθνη εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ».

Ἄλλ' ἐτοιμασθῶμεν διὰ νεώτερα κατὰ τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου τεκταινόμενα κακά. Ἡ εἰλικρίνεια τῶν ὑλιστικῶς σκεπτομένων καὶ δρώντων εἶναι καταπληκτικὴ. «Δὲν θέλομεν, λέγουσι, τοὺς χριστιανούς καὶ τὸν χριστιανισμόν. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄριστοι τῶν χριστιανῶν πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἐχθροὶ μας. Κηρύττουσιν οἱ χριστιανοὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ἀλλ' ἡ ἀγάπη αὕτη εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὰς ἀρχάς μας». Καὶ ἐν ὀνόματι τῶν ἀρχῶν τούτων ἐσπῶσιν εἰς λαιδορίας καὶ πιέσεις καὶ διωγμούς κατὰ τῶν φιλησύχων χριστιανῶν.

Ἰδιαιτέρως ὅμως κατὰ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας δὲν ἔπαυσε ὁ ἐκ τῶν αἱρετικῶν καὶ κακοδόξων πόλεμος. Τὴν ἀνατροπὴν τῆς ὀρθότητος καὶ ἀληθείας τῶν δογμάτων τῆς πίστεως ἐπιδιώκοντες καὶ εὐρίσκοντες κώλυμα τὴν θεοφιλῆ ἐμμονὴν ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τὴν τήρησιν τῆς ὀρθῆς τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας, ἀπὸ αἰώνων ἤδη περιέρχονται τὴν χώραν ἡμῶν καὶ διὰ παντοίων μέσων ἀγωνίζονται, ἵνα, καθὼς λέγει ὁ Κύριος, ποιήσωσιν ἓνα προσήλυτον. Εἶναι μακρὸν νὰ ἀπαριθμήσωμεν τὰ ὅσα ἡ δυστυχὴς ἡμῶν Ὁρθοδοξία ὑφίσταται. Δὲν ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ ἀντεκδικήσῃ, ἀκούουσα τοῦ Κυρίου λέγοντος, ὅτι οἱ πιστοὶ ὀφείλουν «ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ» νὰ φυλάττουν τὸν λόγον Αὐτοῦ καὶ καρποφοροῦν ἐν ὑπομονῇ.

Δὲν εἶναι δὲ ἴσως ἀνάγκη διὰ μακρῶν νὰ

ἀναφέρωμεν, διότι εἶναι πασίγνωστος ἡ ἀνιστόρητος καὶ πομπολυγώδης θεωρία τῶν νεωτέρων πολεμίων τῆς Θεοσυστάτου Ἐκκλησίας μας, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν θεωροῦσι τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ἢ ἐκτελέσασαν ἤδη τὸν προορισμὸν της καὶ πρέπει νὰ μένη εἰς ἀχρηστίαν, ἢ ὅτι εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰς δῆθεν καταπληκτικὰς θαυμαστάς προόδους τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἢ, οἱ τολμηρότεροι, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπέθανεν ἤδη καὶ πρέπει νὰ στεφανώσωμεν τὸν τάφον της.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐντεχνότεροι δολοπλοκοῦντες κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐν τῷ κατ' αὐτῆς πολέμῳ των, ἐπενόησαν καὶ ἐφαρμόζουν μηχανορράφον θεωρίαν τὴν ὀνομαζομένην παρ' αὐτῶν οἰκουμηνικότητα. Σημαίνει δὲ τοῦτο, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι ὀφείλουσιν, ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῆς ἐνότητος, νὰ παραβλέψωσι Δόγματα καὶ Κανόνας καὶ νὰ συνάψωσι μεταξύ των κοινωνίαν φιλοφροσύνης καὶ ἀνοχῆς.

Ἄλλ' ἡ θεωρία αὕτη οὐ μόνον ἀποτελεῖ λογικῶς καὶ θρησκευτικῶς οὐτοπίαν, διότι Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ γυμνή τοῦ θεωρητικοῦ αὐτῆς μέρους, δηλαδὴ τῆς θεοτεύκτου αὐτῆς βάσεως, ἀλλὰ καὶ θὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸ ἔδαφος τῆς ἔριδος καὶ προπαγάνδας. Τοῦτο δὲ εἶναι καὶ ὁ κύριος σκοπὸς των, νὰ δημιουργήσωσι σύγχυσιν καὶ καταστροφήν.

Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, πρὸς καταισχύνην αὐτῶν, ὅχι μόνον ζῆ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπαυσε καὶ οὔτε θὰ παύσῃ βαδίζουσα πρὸς τὸν ἱστορικὸν αὐτῆς καὶ θεοφιλῆ σκοπὸν μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων.

Πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἀποτεινόμενοι ἐρωτῶμεν: Διατί μετὰ τόσης μανίας πολεμοῦσι κατὰ νεκρῶν; Μαίνονται πράγματι κατ' αὐτῆς, διότι δὲν εὐρίσκεται ἐν τῷ τάφῳ της, ἀλλ' ἀνέστη νικητρία καὶ περιάγει τὴν ἐνδοξον σημαίαν της ἀνά τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, μεταδίδουσα τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα τῆς σωτηρίας ἐκείνων, ὅσοι λαμβάνουσι τὸν Χριστόν, λαμβάνουσι τὴν ἐξουσίαν «τέκνα Θεοῦ γενέσθαι», ὡς διακηρύττει ὁ Θεολόγος Ἀπόστολος.

Ἡ Ἐκκλησία καρποφορεῖ ἀδιακόπως καὶ εὐρέως ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐχει δομήτορα τὸν εἰπόντα, ὅτι θὰ εἶναι μετ' αὐτῆς ὡς ὀδηγὸς προστάτης «πάσας τὰς ἡμέρας μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων». Ἡ Ἐκκλησία προσεύχεται ἀκαταπαύστως δι' ἑαυτὴν καὶ ἰκετεύει τὸν Κύριον Αὐτῆς ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου, σπείρει δαψιλῶς τὸν σπόρον τῆς ἀληθείας, κηρύττει ἐλευθέρως τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, τὴν ἀρετὴν, τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τοὺς πάσης φύσεως ἐχθροὺς της, ἡ Ἐκκλησία δὲν καταρᾶται αὐτούς, ἀλλ' εὐλογεῖ, καὶ τρέμουσα ἐκάστοτε διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν παρεκτρεπομένων τέκνων της, προβάλλει δι' αὐτούς τὰς ἀναμενούσας αὐτοὺς τιμωρίας ἐν τε τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ. Ὁ Κύριος, παραβάλλων τὴν Ἐκκλησίαν Του πρὸς γρανιτώδη βράχον, λέγει, προσέχετε, διώκται τῆς Ἐκκλησίας, «ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται, ἐφ' ὃν ἂν πέσῃ, λικιμίσει αὐτόν». Καὶ πρὸς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἐν δράματι ἀποτεινόμενος λέγει: «Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζεις».

Ἄλλ' εἶναι ἐπίκαιρον νὰ ὀμιλήσωμεν τὴν γλῶσσαν τῆς Γραφῆς, διὰ νὰ πεισθῶμεν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅχι εἰς μάτην, ἀλλὰ τὸνναντίον εἰς βλάβην των, πολεμοῦσιν αὐτήν. Ὁ Προφητὰναξ ἐρωτᾷ ἐν τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ του: «Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέστησαν οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ Αὐτοῦ». Καὶ τί ἐπιδιώκουσιν διὰ τῶν ἀνιέρων τούτων συναθροίσεων; «διαρρήξωμεν, λέγουσι, τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν».

Καὶ τί πράττει ὁ Κύριος κατ' αὐτῶν; «Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς, λέγει, ἐκγελάσεται αὐτούς καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς». Ὅχι δὲ μόνον εἰρωνεύεται τοὺς ἐχθροὺς τούτους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ προλέγων τὸν ἀφευκτον ὀλεθρόν των λέγει ὁ Ψαλμωδός: «Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ Αὐτοῦ

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Πρὸς
Τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

«Χαρᾶς τὰ πάντα πεπλήρωται,
τῆς Ἀναστάσεως τὴν πεῖραν,
εὐληφότετα».

Χαρᾶς πληροῦται ἀληθοῦς ὁ κόσμος τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, διότι συνετελέσθη ἡ σωτήριος βουλή τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἀποκατεστάθησαν αἱ διαρραγεῖσαι σχέσεις μετὰ τοῦ θείου Δημιουργοῦ, ὁ παράδεισος ἠνέωκται τοῖς ἀνθρώποις, ὁ θάνατος τεθανάτωται καὶ ἡμεῖς ἐζωοποιήθημεν.

Ἡ χαρὰ αὕτη, ὁ ὕμνος καὶ ἡ ἀγαλλίασις θὰ εἶναι πλήρης καὶ τελεία, ἂν πιστεύσωμεν εἰς τὰ ὑπερφυῆ γεγονότα τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἐπωφεληθῶμεν δὲ τούτων, ἵνα ἀναστῶμεν ἐκ τῶν ἔργων τοῦ θανάτου καὶ ἀφοσιωθῶμεν εἰς τὰ Θεοφιλῆ ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ συναναστῶμεν μετὰ τοῦ Κυρίου καὶ

καὶ ἐν τῷ θυμῷ Αὐτοῦ ταράξει Αὐτούς... ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψει αὐτούς».

Ἀλλὰ ἐν τῇ φιλανθρωπία Του καλεῖ ὁ Κύριος τοὺς ἐχθροὺς τούτους τῆς Ἐκκλησίας Του νὰ συνέλθουν καὶ νὰ συνεισθῶν καὶ νὰ ὑποταχθῶν εἰς τὸν Κύριον: «Καὶ νῦν Βασιλεῖς σύνετε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλιᾶσθε Αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Μακάριοι οἱ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπὶ τὸν Κύριον».

Ἀγαπητοὶ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί,

Ἡ Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὡς ὁ Θεῖος Ἰδρυτὴς Αὐτῆς, μένει ἀθάνατος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὡς μήτηρ φιλόστοργος σώζει καὶ περιθάλλει καὶ διαπαιδαγωγεῖ τὰ τέκνα τῆς.

θὰ ἀνέλθωμεν, ὅπου τὸ φῶς Του τὸ ἀπρόσιτον τὸ καταυγάζον τοὺς ἐργαζομένους τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

Ἰδιαιτέρως δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθόδοξους Ἕλληνας ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι εὐφρόσυτος καὶ σωτήριος εὐκαιρία νὰ ἀναπολήσωμεν τὸ ἱστορικὸν παρελθόν, τὰς μυριονέκρους ἐθνικὰς περιπετείας, ἐκ τῶν ὁποίων ἔσωσεν ἡμᾶς ὁ πατήσας διὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του Κύριος τὸν θάνατον, ὁ νεκρώσας τὸν τύραννον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν τῷ πιστῷ ἡμῶν Ἐθνει δωρησάμενος. Διότι ἡ ἐθνικὴ ἱστορία του συνδέεται ἀδιαρρήκτως μετὰ τῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς του. Μετὰ πάροδον τοσοῦτων αἰώνων καὶ ἐν τῷ νέῳ Ἑλληνισμῷ ζοῦν ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ παράδοσις καὶ τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ὡς δύο μεγάλαι πνευματικαὶ δυνάμεις, αἵτινες προσέδωκαν εἰς τὸν χριστιανικὸν Ἑλληνισμὸν τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ θεμελιώδη γνωρίσματά του, καὶ ἐπομένως εὐρίσκει βαθυτάτην ἀπήχησιν

Ἡμεῖς ὅμως, ὑπὸ τὰς πτέρυγας Αὐτῆς ἐπισυννηγμένοι, φερόμεθα φιλοστόργως καὶ εὐγνωμόνως πρὸς Αὐτήν; Δεικνύομεν δι' ἔργων θεοφιλῶν, ὅτι ὑπὸ τὴν θαλπωρὴν Αὐτῆς ἐπιζητοῦμεν τὴν ψυχικὴν μας σωτηρίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ Οὐράνιος τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκεν, «ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον». «Σοῦ, Κύριε, τὸ ἔλεος, ὅτι Σὺ ἀποδώσεις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ».

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν
τῇ 23 Ἀπριλίου 1965, Μεγάλῃ Παρασκευῇ

Διάπυρος πρὸς Κύριον Εὐχέτης
† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΠΝΟΗ ΕΑΡΟΣ

Δέν γνωρίζω νά ὑπάρχη ποιητική δημιουργία, ἡ ὁποία νά ἔχη δώσει, μέ τόσην λιτότητα καί βαθύτητα, ὅπως ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος, τήν συνταρακτικήν εἰκόνα τοῦ ἀγωνιζομένου ν' ἀπαλλαγῆ ἀπό τὸ πύρινον πλέγμα τῆς στυγνῆς ἀμφιβολίας ἀνθρώπου.

Δυστυχῆς καί ἀπεινωσμένος πατήρ εἶχεν ἐπικαλεσθῆ τήν ἀπειράγαθον εὐσπλαγχνίαν τοῦ Χριστοῦ, διὰ νά σώσῃ μέ τήν θαυματουργικήν του θείαν δύναμιν, τὸν σπαρασσόμενον ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος υἱόν του· ἀφοῦ πρῶτον εἶχε προσφύγει πρὸς τοὺς μαθητάς του καί οὗτοι «οὐκ ἴσχυσαν». Καί ὁ γλυκύτατος Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος διέγνωσε τὸν ὄφιν τῆς ὀλιγοπιστίας ποῦ ἐσύρετο εἰς τὰ βάθη τῆς ὑπάρξεώς του, εἶπε πρὸς αὐτόν· «εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι». Καί τότε ἐκεῖνος, δακρύων καί ροφῶν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ὅπως ἡ ἠλιοφρυγμένη γῆ τὴν αὐγινὴν δρόσον, ἀνέκραξε· «Πιστεύω, Κύριε· βοήθει μοι τῇ ἀπιστίᾳ» (Μαρ. 9,24).

★

Πνευματικὴ εἶναι ἡ ὁδὸς τοῦ ἀνθρώπου. Καί αἱ δημιουργίαι τοῦ πνεύματος ἀποτελοῦν, ἀναμφιβόλως, τὸν τιμιώτερον θησαυρόν καί τὴν πολυτιμωτέραν κληρονομίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Καί ὁ Χριστιανισμός, εἰς τὴν βαθυτέραν του οὐσίαν, εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνσαρκωθέντος Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀποκάλυψις τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος, καί ἡ βεβαίωσις τῆς ἀρρήτου ἐνότητος Θεοῦ καί ἀνθρώπου. Εἶναι δὲ πάντοτε δυνατὴ καί πραγματώσιμος, ἐν τῇ γῆϊνῃ πορείᾳ του, ἡ ἀποκαλυπτικὴ συνάντησις του μέ τὸν Χριστόν. Ὅπως τοῦτο συνέβη εἰς τὸν Παῦλον (ἐν τῷ πορεύε-

σθαι καί ἐγγίζειν αὐτὸν τῇ Δαμασκῶ)· γεγονός τὸ ὁποῖον μετεμόρφωσε τὸν ἀδιάλλακτον διώκτην καί «ἐμπνέοντα ἀπειλήν καί φόνον εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ Χριστοῦ», εἰς τὸν φλογερὸν Ἀπόστολον καί τὸν ἀμετάθετον θεμέλιον τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

★

Διότι ὑπάρχει, ναι, ὑπάρχει τὸ θαῦμα εἰς τὴν ζωὴν. Δι' ὅσους ὅμως ἔχουν αἴσθησιν πνευματικὴν καί δύναμιν ἐπομένως νά τὸ ἐνοήσουν. Οἱ ἄλλοι, οἱ ἀδιείσδυτοι ὑπὸ τοῦ πνεύματος, οἱ λεγόμενοι ὀρθολογισταί καί θετικισταί, εἶναι κατὰ τὴν ὑπέροχον ἔκφρασιν τοῦ ἀρχαίου τραγικοῦ, «τυφλοὶ τὰ τ' ὄμματα καί τὸν νοῦν». Διότι ἡ ἀπεσκληρυμένη των συνείδησις ἀδυνατεῖ νά διανοιγῆ πρὸς τὸν κόσμον τοῦ θείου μυστηρίου καί στεροῦνται πάσης διαισθητικῆς ἱκανότητος ἀνατάσεως καί θεωρίας. Ἀνάγουν διὰ τοῦτο τὰ πάντα εἰς τὸ παγερόν ἐπίπεδον τῆς μαθηματικῆς νοήσεως. Καί ἡ ἀφώτιστος ψυχὴ των σφραγίζει, προθύμως, μέ τὴν ρυπαρὰν ἔννοιαν τοῦ «μοιραίου» καί τοῦ «τυχαίου» καθετί, τὸ ὁποῖον δὲν βεβαιούται ἐντὸς τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ὑλικὴν των αἴσθησιν, καί δὲν πιστοῦται ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν καί τὴν ψηλάφησιν ἀντικειμενικῶν γεγονότων...

★

Καί ὅπως ὁ κισσὸς ἀπομαραίνει τὴν πλάτανον, τὴν ὁποίαν περισφίγγει καί ἀπὸ τοὺς ζωτικὸς χυμοὺς τῆς ὁποίας τρέφεται, τοιοῦτοτρόπως καί ἡ ἀμφιβολία καί ὁ δισταγμὸς συμπνίγουν καί ἀπονεκρώνουν τὴν πνευματικὴν των αἴσθησιν. Καί ἐπειδὴ τὸ βάθος τοῦ κόσμου ἀποκαλύπτεται μόνον ἐντὸς τοῦ πνεύ-

εἰς τὴν ψυχὴν παντός ὀρθοδόξου Ἑλληνοῦ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη»!

Πρὸς τῇ χαρᾷ καί ἀγαλλιάσει ὅμως, ἅς ἀποβλέψωμεν προσέτι εἰς τὸ μέλλον. Ἡ σύγχρονος πάλη ἡμῶν δὲν εἶναι σήμερον πρὸς αἷμα καί σάρκα, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἄς εἴμεθα πάντοτε ὀπλισμένοι μέ τὰ ἀκαταμάχητα ὅπλα τῆς πίστεως εἰς τὸν Ἀνα-

στάνα καί ἅς ὑμῶμεν καί λατρεύωμεν Αὐτόν, ἵνα ἡ εὐλογία Αὐτοῦ καί τὸ ἔλεος ἦ μεθ' ἡμῶν. Ἀμήν.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν

Τῇ 25ῃ Ἀπριλίου 1965, Κυριακῇ τοῦ Πάσχα

Διάπυρος πρὸς Κύριον εὐχέτης

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ματος, περιπίπτουν οὗτοι τελικῶς εἰς τὴν ἀπιστίαν· ὑπερασπίζοντες οἰονεὶ ἑαυτοῦς, διὰ τῆς τυφλώσεως καὶ τῆς κωφώσεως, ἀπέναντι τῆς ἀπειρομόρφου ζωῆς καὶ τοῦ θείου μυστηρίου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου αὕτη κυκλοῦται καὶ περιβάλλεται. Καὶ μόνον τὸ πῦρ τοῦ οὐρανοῦ εἶναι δυνατὸν ν' ἀναχωνεύσῃ τὴν πνευματικὴν των ἀπολίθωσιν, καὶ ἡ λάβα τῆς πίστεως ν' ἀποκαθάρσῃ τὴν συνείδησίν των· διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι παράδοξα καὶ πλήρη ἀντινομίας τὰ μὴ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ἄμεσον ἐμπειρίαν των γεγονότα. «Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶ αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω». Ἴδου ἡ τραγικὴ εἰκὼν τῆς ὀρθολογιστικῆς συνειδήσεως, ὅπως ὑπερόχως διέγραψεν αὐτὴν ὁ θεῖος Εὐαγγελιστὴς εἰς τὴν περὶ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ διδακτικωτάτην διήγησίν του (Ἰω. 20, 25).

★

Καὶ ὑπερεπληθύνθησαν δυστυχῶς εἰς τοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς οἱ ἀμφιβάλλοντες, οἱ σκεπτικισταί, οἱ ὀρθολογισταί, καὶ οἱ ἀναζητοῦντες γενικῶς τὰ κριτήρια τῆς ἀληθείας μακρὰν τοῦ Θεοῦ, ἐκτὸς τοῦ θείου φωτός, καὶ ἐντὸς τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἀβυσσώδους κόσμου τῆς ὕλης, με καθοδηγητὴν «τὸν νοῦν τῆς σαρκός», ὅπως χαρακτηρίζει τὴν ματαιότητα τῆς ὑλικῆς αἰσθήσεως ὁ θεῖος Παῦλος. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι ἀντὶ νὰ κατευθύνεται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ ἀγαθόν, ὡς κορυφὴν καὶ στεφάνωμα τῆς ζωῆς· καὶ ἀντὶ νὰ θριαμβεύουν αἱ ὑψηλότεραι ἀρχαὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐξυψοῦνται, φωτιζομένη ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου, ἀμαυροῦται, ὅλοεν καὶ περισσότερον, ἢ «θεία εἰκὼν», ἡ ἐμφυσηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου.

★

Ὁ «οἰκονομικὸς ἄνθρωπος» εἶναι σήμερον ὁ σαπρὸς καρπὸς τῆς μηχανοκρατίας καὶ τῆς τεχνοκρατίας. Ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ κατανάλωσις εἶναι οἱ μοχλοὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Τὸ ὑλικὸν συμφέρον ἔχει ἀποβῆ τὸ ἀποκλειστικὸν κίνητρον τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Καὶ ἀλόγιστος καὶ ἀπύθμενος εἶναι ἡ ἀνα-

ζήτησις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν· με ἀποτέλεσμα πόνους, ὀδύνας, ἄγχος, ἀγωνίαν καὶ τὴν συσσωρευσιν τῆς τραγικότητος ἐν τῇ καθόλου ζωῇ. Καὶ ἡ ὑλομανία αὕτη τὴν σφραγίζει, με αὔξουσιν συνεχῶς βαναυσότητα, εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς. Καὶ εἰς τὴν τέχνην, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Ἐπιστήμην, ἡ ὁποία ἐφευρίσκει ὅλοεν καὶ φρικτότερα ὄργανα ὀλέθρου καὶ καταστροφῆς.

Καὶ ἐντὸς τοῦ κυκεῶνος αὐτοῦ ὁ κομμουνισμός, ἐξαντλῶν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῶν ὑλικῶν του ἀποκλειστικῶς ἐπιδιώξεων, καὶ ὑποσχόμενος οὐτοπιστικῶς ἴσην κατανομήν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, χαράσσει πορείαν ζωῆς ἄνευ Θεοῦ, καὶ διαιρεῖ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τάξεις ἀλληλομισουμένας, καὶ εἰς ἀντιμαχόμενα θανασίμως στρατόπεδα.

★

«Ἄλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστὶ, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» (Ἰω. Δ' 23). Καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου, ὡς ζωοποιὸς ἀγάπη, ὡς δημιουργὸς δυνάμις, ὡς πνευματικὴ ὁδὸς φωτιζομένη ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἀκτινοβόλος ἐστία ἐνεργείας καὶ ζωῆς, ὡς ἀνακαινιστικὴ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς ὅλης Κτίσεως πνοή, σημειοῦται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ θρησκευτικῇ ζωῇ. Καὶ κατ' ἐξοχήν, με ὄλην τὴν ἀπαστράπτουσιν καθαρότητά τῆς, εἰς τὸν ἀνατολικὸν τύπον τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν τρισαγίαν μας Ὁρθοδοξίαν. Εἶναι ὑψηλόφρον, εὐρύ, εὐκίνητον, δημιουργικὸν καὶ πάμφωτον τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶναι ἀκατάβλητον, καὶ ἰσχυρόν, καὶ διαρκὲς ἀνθοφορία πνεύματος. Καὶ ὅταν ἡ ἔννοια τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποβῆ συνειδητὸν βίωμα, τότε ὁ ἀνθρώπινος βίος θ' ἀναβῆ εἰς τὴν ὑψίστην βαθμίδα τῆς ἠθικῆς τελειώσεως. Καὶ ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία, διὰ τῶν αἰῶνων, ὑπῆρξεν ἡ ἀείρουρος Κασταλία τῆς ἀνοθεύτου καὶ ἀκηράτου ἐννοίας τῆς, θὰ ὑμολογῆται ἀπὸ τοὺς ἀντλοῦντας καὶ ἀναγεννωμένους ἀπὸ τὰ ζωογόνα τῆς νάματα.

★

Ἄς μὴ μᾶς διαφεύγῃ, ὅτι ἡ σύγχρονος ἰδέα τῆς Οἰκουμενικῆς μορφῆς τῆς χριστια-

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α'
ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Παναγιώτατε καὶ θεϊότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκου-
μενικὴ Πατριάρχα ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπη-
τὲ ἀδελφὲ ἡμῶν καὶ συλλειτουργγὲ Κύριε Ἀ-
θηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν
Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσα-
γορευόμεν.

Χάριτι θεία, καταστήσαντες εἰς τὰ σεπτὰ
καὶ σωτήρια Πάθη καὶ τὴν ζωφόρον Ἀνά-
στασιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μιμησκόμεθα ἀπά-
σης τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀ-
ποστολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς πανηγυριζούσης
τὴν ἀνάμνησιν τῶν μεγάλων τούτων καὶ ὑπερ-
φῶν γεγονότων.

Αἱ πολλάκις ἐν τῇ παρόδῳ τῶν αἰῶνων με-
ταβαλοῦσαι τὴν κατάστασιν καὶ τὴν ὄψιν τοῦ
κόσμου ἐξωτερικαὶ περιστάσεις οὐδαμῶς ἠ-
δυνήθησαν, ἵνα μεταβάλωσι τι ἐν τῇ Ἁγία ἡ-
μῶν Ἐκκλησίᾳ.

«Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐ-
τὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13, 8).
Ἡ ἐπ' Αὐτοῦ ἐδραστῆσα Ἐκκλησία ὑπῆρξε
καὶ θὰ παραμένῃ αἰωνίως «στῦλος καὶ ἐδραί-
ωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμόθ. 3, 15). Ὁ
Σταυρὸς καὶ τὰ παθήματα Αὐτοῦ προκαλοῦσι
βαθυτάτην κατάνυξιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν

νικῆς πίστεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος,
καταλάμπεται ἀπὸ τὴν ἀνέσπερον ἀκτινοβολίαν
τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Δὲν εἶναι—ὄχι—
ὑπόθεσις θρησκευτικοῦ σωβινισμοῦ ἢ Ὀρθο-
δοξία. Οὔτε, πολὺ περισσότερον, μονόπλευ-
ρον αἴτημα στενῆς ἐθνικόφρονος θεωρήσεως.
Ἀλλὰ ζωτικὴ θρησκευτικὴ ἐνάγκη, ποὺ δια-
πλοῦται εἰς ἠθικοπνευματικὴν ἐνότητα ὅλων
τῶν λαῶν. Καὶ ἡ ἀψευδὴς ἱστορία μαρτυρεῖ,
ὅτι εἰς τὸ Βυζάντιον ὑπῆρξε τὸ θεμελιῶδες
στοιχεῖον τοῦ πολιτειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ
βίου, ποὺ ὑπεράνω ἐθνικιστικῶν τάσεων συν-
έδεσεν ἀρρήκτως εἰς ἓνα πολιτειακὸν ὄργα-
νισμόν ὅλους τοὺς ὑπηκόους τῆς ἀχανοῦς αὐτο-

πιστῶν, ἢ δ' ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασις Αὐτοῦ,
ἀποτελοῦσα τὸ κεφάλαιον τῆς πίστεως ἡμῶν,
πανηγυρίζεται προεπόντως ὡς τὸ μέγιστον τῶν
γεγονότων τῆς θείας οἰκονομίας.

Ὅθεν, συγχαίροντες τῇ Ὑμετέρᾳ Πανα-
γιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν χορεία τῶν Σεβα-
σμιωτάτων Ἀρχιερέων μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς
ποιμνίου τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλη-
σίας καὶ συναγαλλόμενοι, μετὰ τῶν περὶ ἡ-
μᾶς Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, τῶν συγ-
κροτούντων τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἀγιωτά-
της Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δεόμεθα τοῦ ὑ-
πὲρ ἡμῶν Παθόντος καὶ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάν-
τος Σωτῆρος Χριστοῦ περισκέπειν καὶ περι-
φρουρεῖν τὴν πεπιστευμένην τῇ Ὑμετέρᾳ Πα-
ναγιότητι Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τελειότητα μὲν
προάγειν τὸν εὐσεβῆ Αὐτῆς λαόν, ἀποκρούειν
δ' ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαν κατὰ τῆς παραδοθείσης
αὐτῷ, ὡς ἱερᾶς κληρονομίας, Ὁρθοδόξον πί-
στεως στρεφομένην ἐνέργειαν.

Ἐπὶ τούτοις, πόθῳ πολλῷ καὶ ἀδῆις Αὐ-
τὴν ἐν Χριστῷ κατασπαζόμενοι διατελοῦμεν
τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν
Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὄλως πρόθυμος.

Ἀθήνησιν, Ἁγιον Πάσχα 1965.

† Ὁ Ἀθηναῖος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὅμοια Γράμματα ἐστάλησαν καὶ πρὸς πάντας τοὺς λοι-
ποὺς Πατριάρχας καὶ τοὺς Προέδρους τῶν Ὁρθοδόξων Ἀύ-
τοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

κρατορίας, παρὰ τὴν γλωσσικὴν καὶ τὴν ἐθνο-
λογικὴν τῶν διαφορὰν!

★

Καὶ χρέος ἔχομεν, ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν αὐτὴν
ἐννοίαν, τὴν τηρήσωμεν ἀνέπαφον ἀπὸ πάσης
διαλυτικῆς καὶ ἀποσυνθετικῆς ροπῆς. Καὶ
ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἢ ἀγωνιστικῆς στάσις
τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ Βασιλικὸν
κῆρυγμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὑπῆρξαν ἀπὸ τὰ
σημαντικώτερα γεγονότα τῆς νέας Ἐθνικῆς
μας ζωῆς. Καὶ πνοὴ Ἐαρος, εὐαγγελιζομένου
ὅτι ἐπιφαίνεται ὁ «καὶ νῦν οὐρανὸς καὶ ἡ
καὶ νῦν γῆ».

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Β'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς Ἡμῶν Μετριότητος, κύριε ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΕ, τὴν Ὑμετέραν Γερασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπάζομενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀγαθότητι τοῦ Φιλανθρώπου Θεοῦ, φθάσαντες καὶ τοῦτο τὸ ἔτος εἰς τὰς ἀγιωτέρας τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν ἡμερολογίου, κατασκευαστικαῖς μυσταγωγίαις καὶ ἱεραῖς ὑμνωδίαις ἐν ταῖς ἀπαραμίλλοις τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Παραδόσεως Ἱεραῖς Ἀκολουθίαις τιμῶμεν τὰ Ἀχραντα Πάθη τοῦ Θεανθρώπου Αντρωτοῦ καὶ τὴν ἔνδοξον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἀνάστασιν ἐγκωμιάζομεν.

Ἀπευθύνοντες δὲ τῇ Ὑμετέρα γεραρᾷ Μακαριότητι ἀδελφικὸν πασχάλιον χαιρετισμόν, προσφθεγγόμεθα τὸ πάσαις ταῖς Ὁρθοδόξοις γενεαῖς εὐφρόσυνον «ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ» καὶ ὀλοθέρμως δεόμεθα ὅπως ὁ ἐκ Τάφου τριήμερος ἐγεθεὶς Ἰησοῦς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν δωρίζηται τῇ Ὑμετέρα Ἀγάπῃ διηνεκῆ τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως, ἐν ὑγείᾳ κατ' ἄμφω, μακροήμερεύσει καὶ πάση ἀγαθωσύνη.

Ἐπὶ τούτοις ἀξιοῦντες καὶ πάση τῇ Ἱεραρχίᾳ τῆς ἀδελφῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, τῷ τε Ἱερῷ Κλήρῳ καὶ τῷ εὐσεβεῖ λαῷ διαβιβάσαι τὰς πασχάλιους Ἡμῶν εὐχὰς ὑπὲρ ἐθιμικῆς καὶ προκοπῆς αὐτῶν, διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος ἀδελφός ἐν Χριστῷ ἀγαπητός καὶ πρόθυμος.

Ἐν Δαμασκῷ, Ἁγιον Πάσχα σωτηρίου ἔτους αἴξε'.

† Ὁ Ἀντιοχείας ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

Γ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθ ἡ ν α ς

Ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ Μακαριώτατε Δέσποτα,
Χριστὸς Ἀνέστη!

Μὲ ἀγαλλομένην καρδίαν ἀπευθύνω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα φωνὴν σωτηρίας καὶ χαρᾶς ἐπὶ τῇ πανηγύρει τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος ἡμῶν.

Εὐχομαι ἐγκαρδίως ὅπως αὐτὴ ἡ ἀγία χαρὰ ἢ πεπληρωμένη εἰς πάντας ἡμᾶς τοὺς ἐορτάζοντας αὐτὴν τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως καὶ ὅπως, μὴ ἐλλείπουσα, ἐνισχύη τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἐν τοῖς ἄθλοις τῆς ἱεραῖς ποιμαντικῆς διακονίας ἡμῶν.

Καὶ εἴη μεθ' ἡμῶν ἡ εὐλογία ἡ ἐκ τοῦ Τάφου τοῦ ἀναστάντος Κυρίου λάμψασα, καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ εἰρήνη, — ἡ νίκη τῆς πίστεως καὶ ἡ ἐλπὶς τῆς αἰωνίου μακαριότητος ἐν ταῖς μοναῖς τῶν οὐρανῶν.

Μετ' ἀδελφικῆς πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως ἐν Χριστῷ

† Ὁ Μόσχας ΑΛΕΞΙΟΣ

Δ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΣΕΡΒΙΑΣ

Μακαριώτατον
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Κύριον Χρυσόστομον
Ἀθ ἡ ν α ς

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς Μετριότητος ἡμῶν, Κύριε Χρυσόστομε, ἀδελφικῶς περιπτυσσόμενοι ἐν Κυρίῳ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, πάνν ἐγκαρδίως χαιρετίζομεν διὰ τοῦ ἀρχαίου πασχάλιου χαιρετισμοῦ:

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἵποδεχόμενοι τὴν πανηγυρικὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ἀπειρογράφῳ πνευματικῇ χαρᾷ ἀπευθύνομεν πρὸς τὴν Ἵμετέραν Μακαριότητα, τὸν κλῆρον ὑμῶν καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς ἁγίας ἀδελφῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἐγκαρδίων χαιρετισμὸν μετὰ πασχαλίου ἀσπασμοῦ.

Ἀναπέμποντες κατανυκτικὰς εὐχὰς πρὸς τὸν Θεὸν ὅπως οἰκτιρομένως βοηθήσῃ ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα, ἵνα διαφυλαχθῇ ἡ εἰρήνη ἐν τῷ κόσμῳ, συνιστώμεθα εἰς τὰς προσευχὰς τῆς Ἵμετέρας ἀγαπητῆς ἡμῖν Μακαριότητος καὶ διατελοῦμεν ἀφωσιωμένος Ἵμῖν ἐν Χριστῷ τῷ Ἀναστάντι ἀδελφός καὶ συλλειτουργός.

Ἐν Βελιγραδίῳ, Πάσχα τοῦ 1965.

† Ὁ Σερβίας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ε'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθ ἡ ν α ς

Μακαριώτατε καὶ ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ, περιπτυσσόμεθα ὑμᾶς καὶ λίαν ἐγκαρδίως χαιρετίζομεν διὰ τοῦ
«Χριστὸς ἀνέστη»!

Μετὰ χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ἀπευθύνομεν πρὸς ὑμᾶς αὐτὸν τὸν πασχάλιον χαιρετισμὸν, πλήρεις βαθείας ἐδγνωμοσύνης πρὸς τὸν Ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος μᾶς κατοχυρώνει εὐεργετικῶς καὶ μᾶς πληροῖ «πάσης χαρᾶς καὶ πάσης εἰρήνης» (Ρωμ. 15,13).

Τὸ σφραγισθὲν μνημεῖον δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὸν Χορηγὸν τῆς ζωῆς καὶ τὸν Νικητὴν τοῦ θανάτου. Ἀνέστη καὶ οὕτως ἀπέβη ἡ ἀπαρχὴ τῆς Ἀναστάσεως πάντων ἡμῶν, τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Ἀντρωτής.

Ἐβαπτίσθημεν ἐν τῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἠνδρώθημεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ, ἠγιάσθημεν διὰ τῶν ἱερῶν Αὐτοῦ μυστηρίων καὶ γινώσκομεν ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρε-

λεύσεται, οἱ δὲ λόγοι αὐτοῦ οὐ μὴ παρέλθωσιν (Μτ. 24,35). γινώσκομεν ὅτι εἶναι μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας (Μτ. 28,20) καὶ διὰ τοῦτο, ἐν καθαραῖς καρδίαις, δοξάζομεν καὶ ἱκετεύομεν Αὐτὸν ὅπως δώσῃ τὴν εἰρήνην Αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους (Ἰωάν. 14,27), διὰ νὰ μένουν ἐν τῇ ἀγάπῃ Αὐτοῦ, εὐμενῶς διακείμενοι πρὸς ἀλλήλους, χάριν τῆς ἐπιγείου των εὐτυχίας καὶ τῆς οὐρανίου σωτηρίας.

Ἵκετεύομεν θερμῶς τὸν Ζωοποιὸν Ἀναστάντα ὅπως προστατεύῃ ὑμᾶς, Μακαριώτατε καὶ ἀγαπητὲ ἀδελφέ, δίδων ὑμῖν ὑγείαν καὶ ρώμην καὶ χορηγῶν εἰρήνην καὶ χαρὰν εἰς τὴν σεπτὴν Ἱεραρχίαν, τὸν εὐσεβῆ κλῆρον καὶ τὰ πιστὰ πρόβατα τῆς καθ' Ἵμᾶς ἁγίας Ἐκκλησίας.

Συνιστώμεθα εἰς τὰς ἁγίας προσευχὰς ὑμῶν.

† Ὁ Σόφιος ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ

ΣΤ'

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΟΥ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθ ἡ ν α ς

Χριστὸς Ἀνέστη!

«Τὴν Ἀνάστασίν σου, Χριστὲ Σωτήρ,
Ἄγγελοι ὑμνοῦσιν ἐν οὐρανοῖς· καὶ
ἡμᾶς τοὺς ἐπὶ γῆς καταξίωσον ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ σὲ δοξάζειν».

Ἐπὶ τῇ ἐδκαιρίᾳ τῶν πανηγυρικῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγίου Πάσχα παρακαλῶ τὴν Ἵμετέραν Μακαριότητα νὰ δεχθῇ τὰς πλέον εὐλογοειῶς καὶ ἐγκαρδίους εὐχὰς.

Ὁ Ἀναστὰς Σωτήρ, ὁ ἐξαγγελίας ἄλλοτε χαρὰν εἰς τὰς μυροφόρους γυναῖκας καὶ τοὺς Ἀποστόλους, εἴθε νὰ δίδῃ εἰς τὴν Ἵμετέραν Μακαριότητα ὑγείαν καὶ ψυχικὴν γαλήνην, βοηθῶν Ἵμᾶς εἰς τοὺς κόπους διὰ τὴν δόξαν καὶ ἀκμὴν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Τῆς Ἵμετέρας Μακαριότητος τοῦ ἐλεήμονος Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Δεσπότης ταπεινότατος ἱκέτης.

Βαρσοβία, Πάσχα Χριστοῦ 1965.

† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ζ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΑΓΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ Δέσποτα,
«Χριστὸς γὰρ ἀνέστη, εὐφροσύνη αἰώ-
νιος»—ἀναρίθμητον πλῆθος πιστῶν καθ' ἅπα-
σαν τὴν οἰκουμένην προφέρει πάλιν αὐτοῦς
τοὺς συγκινητικὸς λόγους τῆς λαμπρᾶς αὐ-
τῆς πανηγύρεως.

Γνησίᾳ χαρὰ μᾶς κατέχει κατὰ τὰς ἀγίας
αὐτὰς ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ,
κατόπιον ὄλων τῶν φρικαλεοτήτων, τὰς ὁποίας
ὑπέστη ὁ Χριστὸς πάσχων καὶ τὰς ὁποίας
ἐν συγκινήσει καρδίας καὶ ἐν κατανόξει πα-
ρηκολουθήσαμεν τὴν Ἑβδομάδα τῶν Παθῶν
μετὰ τῶν πιστῶν τέκνων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκ-
κλησίας, — βασάνων τὰ ὁποία ὑπερβαίνουν
πᾶσαν ἀνθρωπίνην δοκιμασίαν. Ἀλλὰ κατὰ
τὰς παρούσας ἡμέρας τῆς λαμπρᾶς Ἑορτῆς
βλέπομεν ὅτι τὰ πάντα μετεβλήθησαν. Ὁ
Χριστὸς νικηφόρος ἀνέστη καὶ εἰσῆλθεν εἰς
τὴν δόξαν Αὐτοῦ (Λκ. 24,46). Αὐτὸ τὸ
μέγιστον γεγονός ἐπεβεβαίωσε τὴν θείαν καὶ
ἀνθρωπίνην φύσιν Αὐτοῦ καὶ ἔπεισε τὴν
πιστεύσασαν εἰς Αὐτὸν ἀνθρωπότητα περὶ
τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, διὰ τὴν ἐξαγορὰν
τῆς ὁποίας ψυχῆς οὗτος ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ
σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ τὸν θάνατον, διὰ νὰ
ἔχωμεν ἡμεῖς ζωὴν αἰώνιον.

«Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ ὁ
πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται»
(Ἰωάν. 11,25). Αὐτοὶ οἱ βαθεῖς κατὰ τὸ
περιεχόμενόν των λόγοι παρέχουν εἰς τὸν ἄν-
θρωπον ἰσχυρὸν ἐνθουσιασμὸν πρὸς θεάρεστον
ζωὴν, συνάμα δὲ καὶ πρὸς προστασίαν τῆς
παγκοσμίου εἰρήνης. Ὁ Κύριος μᾶς παρήγ-
γειλεν ὄχι μόνον νὰ φέρωμεν εἰς τὰς ψυχὰς
μας τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ νὰ σπείρωμεν αὐ-
τὸν τὸν εὐγενῆ σπὸρον τῆς εἰρήνης ἡμῶν, με-
ταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ Χρι-
στιανοί, οἱ συμμετέχοντες εἰς τὸ μέγα ἔργον
τῆς προστασίας τῆς εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς, θεω-
ροῦν τὴν προσπάθειαν αὐτὴν ὡς καθήκόν
των, πράγμα τὸ ὁποῖον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλη-

σία ἡμῶν εὐλογεῖ, ποικιλοτρόπως βοηθοῦσα
αὐτοῦς εἰς τὰς εὐγενεῖς των ἐπιδιώξεις.

Διὰ τῆς ἀναστάσεώς Του ὁ Κύριος ἠνοιξε
τοὺς νυμφῶνας τῆς Οὐρανίου Βασιλείας Του
καὶ οὕτω ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ὁπαδοὺς Του νὰ
προγενθοῦν τὴν χαρὰν τῆς αἰωνίου κοινωνίας
μετ' Αὐτοῦ εἰς τὴν μέλλουσαν ἀτέρμονα ζωὴν.
Τὰ αἰσθήματα αὐτὰ τῆς ζώσης κοινωνίας με-
τὰ τοῦ Χριστοῦ πληροῦν ἡμᾶς πνευματικῶς
ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ ἐκ τῆς ἑορτῆς χαρὰ εἶναι
τόσον μεγάλη, ὥστε δὲν δύναται νὰ κρυβῆ
εἰς τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας, ἀλλ' ἀντανακλᾷ εἰς
τοὺς ἀμοιβαίους πλήρεις ἀγάπης χαιρετισμοὺς
καὶ προσρήσεις.

Νοερῶς περιπτυσσόμενος Ὑμᾶς, Μακα-
ριώτατε, ἐν ἀγίῳ πασχαλίῳ φιλήματι, θερ-
μῶς χαιρετίζω Ὑμᾶς διὰ τοῦ «ΧΡΙΣΤΟΣ
ΑΝΕΣΤΗ» καὶ ἐξαιτοῦμαι τὰς πρωθιεραρ-
χικὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος
καὶ διατελῶ ἀφωσιωμένος μετ' ἀδελφικῆς ἐν
Χριστῶ τῶ Ἀναστάντι ἀγάπης.

Πράγα, Πάσχα Χριστοῦ 1965.

† Ὁ Πράγας ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Η'

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Χριστὸς Ἀνέστη!

Αὐτὴν τὴν κλητὴν καὶ ἀγίαν ἡμέραν, ὅτε
οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ ἐν πνευματικῇ χαρᾷ
δοξάζουν τὸν ἀναστάντα τριήμερον ἐκ νεκρῶν
Σωτῆρα τοῦ κόσμου, πληρούμενος αὐτῆς τῆς
ιερᾶς χαρᾶς καὶ νοερῶς σπεύδων πρὸς τὴν
Ὑμετέραν Ἀγιότητα, χαιρετίζω Ὑμᾶς ἐγκαρ-
δίως διὰ τοῦ πασχαλίου χαιρετισμοῦ.

Ὀλοφύχως εὐχομαι Ὑμῖν ὅπως τὸ κεχα-
ριτωμένον ἀνέσπερον φῶς τῆς Ζωηφόρου Ἀ-
ναστάσεως τοῦ Χριστοῦ συνεχῶς συνοδεύῃ
τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα, ἐνι-
σχῶν Ὑμᾶς ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ ὑψηλῇ διακονίᾳ
ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Πάσχα Χριστοῦ 1965.

† Ὁ Λένινγκραντ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Η Γ' ΦΑΣΙΣ ΤΗΣ Β' ΒΑΤΙΚΑΝΕΙΟΥ ΣΥΝΟΔΟΥ

1. Ὁ ἑναρκτήριος λόγος τοῦ Πάπα καὶ ἡ ἐγκύκλιος αὐτοῦ «Ecclesiam suam»*.

Β'

Ἐξετάζοντες νῦν γενικώτερον τὸ περιεχόμενον τῆς μετὰ χειρὸς πρώτης ἐκτενοῦς ἐγκυκλίου τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' ¹, τῆς ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 225.

1. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐγραψαν περὶ αὐτῆς ὁ μητροπολίτης Θυατείρων Ἀθηναγόρας, Ἡ ἔννοια τοῦ διαλόγου κατὰ τὴν παπικὴν ἐγκύκλιον «Ecclesiam suam», ἐν Ἀποστ. Βαρνάβῳ 25 (1964) 259 ἐξ., 326 ἐξ. καὶ ὁ καθηγητῆς Α. Ἀλιβιζῆτος, Ἡ νέα παπικὴ ἐγκύκλιος «Ecclesiam suam», ἐν ἐφημ. «Βῆμα» τῆς 11 καὶ 13.9.1964.

κλησίας καὶ «πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους καλῆς θεολήσεως», διαπιστοῦμεν, ὅτι τοῦτο εἶναι ἐκκλησιολογικόν, ἀναπτύσσεται δὲ εἰς τρία τμήματα, ὑπὸ τὰς ἐπιγραφάς: ἡ συνειδήσις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀνακαίνισις αὐτῆς καὶ ὁ διάλογος αὐτῆς. Ἀκολουθεῖ δηλαδὴ ἡ ἐγκύκλιος τὴν αὐτὴν περίπου διαίρεσιν τοῦ ἑναρκτηρίου τῆς Β' συνοδικῆς περιόδου λόγου τοῦ Πάπα Παύλου: ἡ αὐτοσυνείδησις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀνακαίνισις αὐτῆς, ἡ ἐνότης ὅλων τῶν χριστιανῶν καὶ ὁ διάλογος μετὰ τοῦ κόσμου. Ἐν τῷ πρώτῳ λοιπὸν τμήματι τονίζεται, ὅτι «ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ εἰσδύσῃ ἐντὸς τῆς ἑαυτῆς συνειδήσεως, ὀφείλει νὰ μελετήσῃ ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς μυστηρίου, ὀφείλει νὰ ἐρευνήσῃ, πρὸς ἰδίαν μόρφωσιν καὶ ἐποικοδόμησιν, τὴν ἐπὶ τῆς προελεύσεως,

Θ'

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΣΘΟΝΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθῆνας

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἐγκαρδίως χαιρετίζω τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐπὶ τῇ μεγάλῃ καὶ εὐφροσύνῳ ἐορτῇ τῆς φωτεινῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

Νῦν, ὅτε ἡ Ἁγία Ἐκκλησία, πανηγυρίζουσα, ἀναπέμπει ὕμνους χαρᾶς πρὸς τὸν Νικητὴν τοῦ θανάτου Ζωοδότην Χριστόν, πιστεύομεν ὅτι Οὗτος θὰ δώσῃ εἰς τὸν λαόν Του εἰρήνην καὶ θὰ κατευθύνῃ τὰ βήματά του πρὸς τὴν ἐνότητα.

Σὰς εὐχομαι, Μακαριώτατε, λαμπρὰς καὶ εὐφροσύνους τὰς ἡμέρας τοῦ Ἁγίου Πάσχα καὶ ἐπιτυχίας εἰς τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἁγίαν Ἐκκλησίαν.

Ἐξαιτοῦμαι τὰς ἀγίας Σας εὐχάς.

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος
ἀνάξιος ἱκέτης.

Πάσχα Χριστοῦ 1965.

† Ὁ Ἐσθονίας ΑΛΕΞΙΟΣ

Γ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ—ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ
ΑΡΜΕΝΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθῆνας

«Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν».

Ἐπὶ τῇ καλῇ εἰδήσει περὶ τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ Λυτρωτοῦ ἡμῶν χαιρερίζομεν τὴν ὕμετέραν Μακαριότητα μὲ θερμὴν ἀγάπην καὶ εὐχόμεθα, ὅπως ὁ Θεὸς χαρίξῃ ὑμῖν ὑγείαν καὶ μακρότητα ἡμερῶν, ἵνα συνεχίσῃτε τὴν πλήρη θείας χάριτος ἀποστολὴν ὑμῶν μετὰ ἱερῶν ἐμπνεύσεων καὶ ἐποικοδομητικοῦ πνεύματος πρὸς ἀνθῆσιν τῆς ἀγίας ὑμῶν Ἐκκλησίας καὶ παρηγορίαν τοῦ πιστοῦ λαοῦ ὑμῶν.

Ἐνώπιον τῶν ἱερῶν θυσιαστηρίων τοῦ χιλιετοῦς ἁγίου Ἐτσματζίν, θεμελίου λίθου τῆς ἀρμενικῆς χριστιανικῆς πίστεως, προσευχόμεθα ὑπὲρ τοῦ θριάμβου τῶν μηνυμάτων ἀγάπης καὶ εἰρήνης τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα.

Δόξα τῇ ἐνδόξῳ Ἀναστάσει τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀσφάλεια καὶ χαρὰ καὶ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς τῶν ἐλπίζουσῶν ψυχῶν μας.

«Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς κατευθύνει τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς» (Α' Θεσσαλ. 3,11).

† Ὁ Ἀρμενίας VASKEN I

φύσεως, ἀποστολῆς καὶ προορισμοῦ αὐτῆς διδασκαλίαν»². Ἐκ μιᾶς τοιαύτης ἐξετάσεως προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνανεώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιβάλλουσα τὴν διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων τῶν μελῶν τῆς καὶ τὴν πλήρη ἀνακαινίσιν ἑαυτῆς. Ἐν συνεχείᾳ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Τριδεντινῆς Συνόδου μέχρι σήμερον, ὡς περὶ «τῆς ἐπιστήμης τοῦ μυστικοῦ σώματος». Σχετικῶς πρὸς τοῦτο ἡ ἐγκύκλιος παρατίθησι καὶ τὸ ἐπόμενον χωρίον τῆς ὀνομαστῆς ἐγκυκλίου «Mystici Corporis» τοῦ Πάπα Πίου ΙΒ': «Πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ συνηθίσωμεν νὰ ἀναγνωρίζωμεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτὸν τὸν Χριστὸν πράγματι, αὐτὸς ὁ Χριστὸς ζῆ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ, διὰ μέσου αὐτῆς διδάσκει, κυβερνᾷ καὶ μεταδίδει ἀγιωσύνην· αὐτὸς ὁ Χριστὸς πολυτρόπως ἐκδηλοῦται ἐν τοῖς διαφόροις μέλεσι τῆς κοινωνίας αὐτοῦ». Ἐἴτα συνεχίζει: «Τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἀπλοῦν ἀντικείμενον τῆς θεολογικῆς γνώσεως, εἶναι γεγονός τὸ ὁποῖον ζῆ τις, τὸ ὁποῖον, πρὶν ἀκόμῃ γίνῃ συνειδητὸν, ὑποπίπτει εἰς τὴν ἔμπειρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ πιστοῦ· καὶ ἡ κοινωνία τῶν πιστῶν δύναται νὰ εὕρῃ τὴν ἐνδόμυχον βεβαιότητα, ὅτι συμμετέχει τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι διὰ νὰ μνηθῆ, διὰ νὰ ἀναγεννηθῆ, διὰ νὰ μορφωθῆ, διὰ νὰ ἀγιασθῆ, διὰ νὰ κατευθυνθῆ, μεριμνᾷ, θεῖα συστάσει, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱεραρχία, οὕτως ὥστε διὰ τοῦ εὐλογημένου αὐτοῦ ρύακος ὁ Χριστὸς διαχέει εἰς τὰ μυστικά αὐτοῦ μέλη τὰ θαυμάσια δῶρα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς χάριτος αὐτοῦ καὶ μεταδίδει εἰς τὸ ἐν χρόνῳ περιοδεῦον μυστικὸν αὐτοῦ σῶμα τὴν ὁρατὴν αὐτοῦ σφραγίδα, τὴν ἔξοχον αὐτοῦ ἐνότητα, τὴν ὀργανικὴν αὐτοῦ λειτουργίαν, τὴν ἀρμονικὴν αὐτοῦ ποικίλιαν, τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ὠραιότητα»³. Πάντως δὲν εἰσέρχεται ὁ Πάπας βαθύτερον εἰς τὴν Ἐκκλησιολογίαν, ἐπιθυμῶν, ὡς γράφει, νὰ ἀφήσῃ «ἐλευθερίαν μελέτης καὶ λόγου» εἰς τὴν Β' Βατικάνειον Σύνοδον, ἐπιφυλάσσει ὅμως ἑαυτῷ τὸ δικαίωμα, ἵνα ἐκλέξῃ τὴν ὥραν καὶ τὸν τρόπον διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν κρίσιν του, ὑπὸ τὴν ιδιότητα καὶ «τὴν ἀποστολικὴν θέσιν τοῦ ποιμένος καὶ διδασκάλου, ὡς ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ»⁴.

Ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι τῆς ἐγκυκλίου γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀνακαινίσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις

2. Αὐτόθι σ. 6.

3. Αὐτόθι, σ. 21, 23.

4. Αὐτόθι, σ. 20. Ἐπ' αὐτοῦ ὅμως, παρατηρεῖ ὁρθῶς ὁ Θουατεῖρων Ἀθηνᾶ γόρας, «ἐγείρεται τὸ ἐρώτημα: Ἐὰν αἱ κρίσεις τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιολογίας δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὰς παπικὰς κρίσεις, ὅτε ἐν καιρῷ εὐθέτω θὰ ἐκφρασθῇ ὁ Πάπας, τότε ποῖαι θὰ θεωροῦνται βασικαὶ καὶ ἀκολουθητέαι ὑπὸ τῶν πιστῶν; Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ οἱ θεολόγοι τῆς Ὀρθοδοξίας νὰ παρουσιάσουν ἐνδοιασμούς, διότι διαβλέπουν πιθανῶν τὴν ἀκύρωσιν καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ὑπάρξεως τῆς Συνόδου καὶ διαθρυμματιζόμενον τὸ ἔργον τῶσων ἐπισκόπων, ἐάν, εἰς τὸ τέλος, αἱ παπικαὶ κρίσεις ἐκφράσουν τὴν περὶ Ἐκκλησίας διδασκαλίαν διαφόρως. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως νὰ εἶναι ἀδύνατον. Ἄλλ' αὐτὴ αὕτη ἡ ἀναφορὰ τοῦ παπικοῦ δικαίου ὡς διδασκάλου καὶ ποιμένος, ὑπονοοῦσα τὸ δόγμα τοῦ ἀλαθῆτος, θέτει εἰς πειρασμὸν Ὀρθοδόξους καὶ Προτεστάντας θεολόγους, διερωτωμένους, δικαίως, πρὸς τί ἡ Σύνοδος;» (Ἐνθ' ἀν. σ. 262).

«ὀφείλει νὰ τείνῃ πρὸς τὴν τελειότητα τῆς πραγματικῆς ἐκφράσεως τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεως αὐτῆς», ὡς καὶ περὶ «τῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν χριστιανικὴν τελειότητα» καὶ περὶ τῶν ἀναγκαιουσῶν μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, «διὰ νὰ δώσωμεν νέον πνευματικὸν σφρῆγος εἰς τὸ μυστικὸν τοῦ Χριστοῦ σῶμα, ἀποκαθαίροντες τοῦτο, ὡς ὁρατὴν κοινωνίαν, ἐκ πολλῶν ἐλαττωμάτων τῶν μελῶν αὐτοῦ, καὶ προτρέποντες ταῦτα πρὸς ἀρετὰς νέας... Ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ μεταρρυθμίσεως, δὲν πρέπει νὰ ἐνοῶμεν ἀλλαγὴν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἐπιδόσεως ἡμῶν εἰς τὸ νὰ διατηρήσωμεν τὴν φυσιογνωμίαν, τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μάλιστα τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν νὰ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὴν τὴν τελείαν μορφήν, ἡ ὁποία ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀνταποκρίνηται εἰς τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς πρότυπον, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀναγνωρίζεται συνεπῆς καὶ δεδοκιμασμένη εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐξέλιξιν, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ προτύπου ἐκείνου, ὡς ἐκ σπέρματος τὸ δένδρον, ἀνέδειξε τὴν κανονικὴν ἱστορικὴν καὶ συγκεκριμένην μορφήν αὐτῆς. Ἄς μὴ ἀπατώμεθα ὑπὸ τῆς νοστοπρίας, ἡ ὁποία ζητεῖ νὰ περιορίσῃ τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὡς ὑπέρλαμπρον καὶν εὐρὺ καὶ μεγαλοπρεπὲς πρὸς δόξαν Θεοῦ, εἰς τὰς ἐλαχίστας ἀρχικὰς διαστάσεις αὐτοῦ, ὡς ἐὰν ἐκεῖναι ἦσαν αἱ μόναι ἀληθεῖς, αἱ μόναι καλαί, οὔτε νὰ ἐνθουσιάζῃ ἡμᾶς ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀνακαινίσωμεν διὰ τῆς χαρισματικῆς ὁδοῦ τὴν σύστασιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐὰν ἦτο νέα καὶ ἀληθινή ἡ ἐκφρασις ἐκείνη τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία γεννᾶται ὑπὸ ὀρισμένων ἀντιλήψεων, αἱ ὁποῖαι, καιροῖ ἐνθερμοῖ καὶ μετὰ πεποιθήσεως θεόπνευστοι, ἐισάγουσιν ἐν τούτοις ἀυθαίρετους ὄνειροπολήσεις καὶ ψευδεῖς ἀνακαινίσεις εἰς τὸ σχέδιον τῆς Ἐκκλησίας. Ὁφείλομεν νὰ ὑπηρετήσωμεν καὶ νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς αὕτη εἶναι, διὰ τῆς νοήμονος ἐννοίας τῆς ἱστορίας καὶ διὰ τῆς ταπεινῆς ἀναζητήσεως τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ, ὅστις παρίσταται καὶ ὁδηγεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀκόμῃ καὶ ὅταν ἐπιτρέπη εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν νὰ σκοτίσῃ κάπως τὴν ἀγνότητα τῶν γραμμῶν καὶ τὴν ὠραιότητα τῆς δράσεως. Αὐτὴν τὴν ἀγνότητα καὶ αὐτὴν τὴν ὠραότητα ἡμεῖς ἀναζητοῦμεν καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ προωθήσωμεν... Ὁχι ἀκινήσια, ἀλλὰ ἐκσυγχρονισμὸς («aggiornamento»). Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι προτιθέμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς τελειότητα τὸ ἀμετάβλητον τῶν συνηθειῶν, τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία ἔλαβε κατὰ τὸν ροῦν τῶν αἰῶνων, οὔτε ὅτι ἡ τελειότης συνίσταται εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς προσεγγίσεως καὶ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τῶν κοινῶν καὶ παραδεκτέων συνηθειῶν τῶν καιρῶν ἡμῶν. Ἡ δὲ ὁ περίφημος ὄρος τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου ἡμῶν Ἰωάννου ΚΓ' «aggiornamento» ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς προγραμματικὴν κατεύθυνσιν. Τὸν ὄρον τοῦτον ἐπεβεβαίωσαμεν ὡς κατευθυντήριον κριτήριον τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑπεθυμίσωμεν τοῦτον ὡς ὄθησιν πρὸς τὴν πάντοτε ἀναγεννωμένην ζωτικότητα τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς τὴν πάντοτε ἀγρυπνοῦν ἱκανότητα αὐτῆς νὰ μελετᾷ τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν, καὶ πρὸς τὴν πάντοτε νεανικὴν εὐστροφίαν αὐτῆς

εἰς τὸ «πάντα δοκιμάζειν καὶ τὸ καλὸν κατέχειν» (Α΄ Θεσ. 5, 21) παντοῦ καὶ πάντοτε⁵. Τέλος ὡς συντελεστικά εἰς «τὸν γενικὸν προσανατολισμὸν τῆς καλῆς ἀνακαινίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς» ἐπισημαίνει ὁ Πάπας πρῶτον τὸ πνεῦμα τῆς πτωχείας, δεῦτερον τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τρίτον τὴν εὐλάβειαν πρὸς τὴν Θεοτόκον. Διὰ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν ὁ Πάπας ὑπεστήριξε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνακαινίσεως καὶ μεταρρυθμίσεως τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς στροφῆς αὐτῆς «ὀπίσω εἰς τὴν τελείαν μορφήν, τὴν ἀνταποκρινόμενην εἰς τὸ πρωταρχικὸν σχέδιον αὐτῆς... Ἀνῆκει βεβαίως εἰς τὴν Σύνοδον νὰ ὑποβάλῃ τὰς μεταρρυθμίσεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουσι νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν νομοθεσίαν... Ὑμεῖς δέον νὰ ὑποδείξητε εἰς ἡμᾶς τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα διὰ νὰ ἀποκαθάρωμεν καὶ καινοποιήσωμεν τὴν μορφήν τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας. Ἄς ἐκδηλωθῇ ἀκόμη μίαν φορὰν ἡ πρόθεσις ἡμῶν νὰ εὐνοήσωμεν τὴν μεταρρύθμισιν»⁶.

Ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τελευταίῳ τμήματι τῆς ἐγκυκλίου τοῦ ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ΄ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ διαλόγου τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ κόσμου, ὅστις ἀποτελεῖ θεῖαν ἐπιταγὴν καὶ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως ἀφ' Ἐκκλησία γίνεται λόγος· ἡ Ἐκκλησία γίνεται μὴ-

5. Αὐτόθι, σ. 29, 30—31, 33—34.

6. Αὐτόθι, σ. 28 — 29. Σχετικῶς παρατηρεῖ πάλιν ὁ Θεοαγαθὸς Ἀθηναγέρας: «Τὸ ἀξιολογόν τοῦτο στοιχεῖον τῆς Παπικῆς ἐπιθυμίας καὶ ἀναγνωρίσεως, ἐξεταζόμενον ἐξ ἀπόψεως Ὀρθοδόξου δύναται κάλλιστα νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς σημεῖον αἰσιδοξοῦ καὶ λίαν ἐλπιδοφόρου. Διότι ἡ διὰ τῆς ἐνδοσκοπήσεως τῆς Ἐκκλησίας προσκτιθεῖσα καὶ κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ θαρραλέον ἐκφρασθεῖσα ἐπιθυμία τῆς Ἀγιότητος, ἵνα ὀδηγήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὰ ὀπίσω, ἀπὸ τὸ Nunc εἰς τὸ Tunc τῆς τῶν πρώτων ἐμφανισθείσης μορφῆς αὐτῆς, (εἰς τὴν τελείαν μορφήν καὶ τὸ πρωταρχικὸν σχέδιον), θὰ συντελέσῃ, ὥστε στοιχεῖά τινα, ἐπικαθήσαντα ἐκ συνθέσεως, ἐκ τῶν περιστάσεων, ἐκ τῶν πολιτικῶν ἐπιπολέων, ἐκ τῶν ἐπιδιώξεων καὶ ἀναγκῶν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀφαιρεθοῦν. Διότι, εἶναι γεγονός, ὅτι ταῦτα ὑπάρχουν καὶ ἀνεγνωρίσθησαν ἀπὸ πολλοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸ τίνος καὶ δὴ παρὰ τοῦ αἰδίου Πάπα Ἰωάννου τοῦ 23ου. Εἶναι ἐπίσης γεγονός, ὅτι συντέλεσαν ταῦτα, ἵνα ἐπιμνησθῇ ἔτι πλέον ἡ ἀπόστασις τῶν δύο εἰκόνων τῆς Ἐκκλησίας, τῆς τελείας καὶ τῆς ἀτελοῦς, οὐχὶ μόνον εἰς χρόνον καὶ μορφήν, ὅσον εἰς οὐσίαν καὶ κρίσιν, ἔτι δὲ καὶ ἡ ψυχολογικὴ ἀπόστασις μετὰ τῶν γεωγραφικῶν μερῶν τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ Δυτικοῦ. Μελετῶντες τὴν ἐννοίαν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς οὕτω δημιουργηθείσης ἀποστάσεως ταύτης, εἶναι δυνατόν νὰ παρομοιάσωμεν αὐτὴν πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦ Πλάτωνος μετὰ τὸν μυθολογικὸν Γλαῦκον. Ὡς ἐπὶ τοῦ σώματος ἢ τοῦ ἀγάλματος τοῦ μυθικοῦ τούτου προσώπου, εὕρισκομένου εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, ἐπεκάθισαν, ἐν τῇ διελεύσει τοῦ χρόνου, διάφορα θαλάσσια φυτά, συντελέσαντα εἰς τὴν παραμόρφωσιν αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐν τῇ διελεύσει τοῦ χρόνου ἐγένοντο ἀφορμὴ ἐπιπολέουσαι ποτὲ ἐν τῇ Δύσει συνήθειαι καὶ ἐπιδιώξεις, ἐκ τῆς ἐπιφανείας νὰ εἰσχωρήσονται εἰς τὰ βάθη, ὥστε ἀργότερον νὰ θεωρηθοῦν ἐνδογενῆ στοιχεῖα τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἡ ἐνδοσκοπικὴ μέλητη καὶ μέθοδος, ἀρίστην χρῆσιν τῆς ὁποίας ἐποίησατο ἡ Ἀγιότης ὁ Πάπας Παῦλος, ὡς καὶ ὁ προκατόχος αὐτοῦ, ἀπέδειξεν ἀναγνωριστικῶς, ὅτι ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρέπει νὰ ἀποβάλλονται, ὥστε τὸ Nunc νὰ προσμοιωθῇ ἔτι περισσότερον πρὸς τὸ Tunc καὶ πλησιάζῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἢ ἀτελής τὴν τελείαν εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν μὴ ἔχουσαν σπῆλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων», τὴν κανονικῶς καὶ συνοδικῶς διευρυνομένην πρὸς σωτηρίαν τῶν πιστῶν καὶ περιφρούρησιν τῆς ἐν αὐτῇ ἀποτεθησαυρισμένης ἀληθείας. (Ἐνθ' ἄν. σ. 263).

νυμα· ἡ Ἐκκλησία γίνεται συζήτησις... ἡ ἀπωτέρα προέλευσις τοῦ διαλόγου εὕρισκται ἐν αὐτῇ τῇ προθέσει τοῦ Θεοῦ. Ἡ θρησκεία εἶναι, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς, σχέσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Ἡ προσευχὴ ἐκφράζει διὰ διαλόγου τὴν σχέσιν ταύτην. Ἡ ἀποκάλυψις, ἥτοι ὁ ὑπερφυσικὸς σύνδεσμος, τὸν ὁποῖον ὁ Θεός, ἰδίᾳ πρωτοβουλία, συνῆψε μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, δύναται νὰ παρομοιωθῇ πρὸς διάλογον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐκφράζεται διὰ τῆς Ἐνοσαρκώσεως καὶ ἀκολουθῶς διὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Κατὰ τὸν ροῦν τῆς ἱστορίας ἐπαναρχίζει θαυμασιῶς ἡ διὰ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος διακοπεῖσα πατρικὴ καὶ ἀγία συζήτησις μετὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Ἡ ἱστορία τῆς σωτηρίας διηγεῖται ἀκριβῶς τὸν μακρὸν καὶ πολύμορφον διάλογον, ὅστις ἐκ Θεοῦ ἔρχεται καὶ ἐξελλίσσεται εἰς θαυμασίαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου συζήτησιν. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ὁ Θεός ἐπιτρέπει νὰ ἐννοησῶμεν τι περὶ Αὐτοῦ, περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς Αὐτοῦ, τῆς μοναδικῆς ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ τριαδικῆς ἐν προσώποις. Καὶ λέγει πῶς ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρισθῇ, ὅτι ἀγάπη ἐστὶ, καὶ πῶς ἐπιθυμεῖ νὰ δοξάζεται καὶ ὑπηρετῆται ὑφ' ἡμῶν, ὅτι ἀγάπη εἶναι ἡ ὑπερτάτη ἐντολή. Ὁ διάλογος γίνεται πλήρης καὶ ἐμπιστευτικὸς καὶ τὸ παιδίον προσκαλεῖται καὶ ὁ μύστης ἐξαντλεῖται⁷. Ἀκολουθῶς ἀπαριθμοῦνται τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ διαλόγου τῆς σωτηρίας ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ διαλόγου τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἀνθρώπων, μεθ' ὧν δέον νὰ ἐπιδιώκῃ αὐτὴ προσέγγισιν ἐν ἀνεραϊότητι τῆς ἀληθείας, προφυλασσομένη «ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῆς σχετικοκρατίας (relativismus), ὅστις προσβάλλει τὴν δογματικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῆς πιστότητα». Ἐν τέλει προστίθεται, ὅτι ὁ διάλογος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπευθύνεται πρῶτον πρὸς τοὺς ἀπίστους, δεῦτερον πρὸς τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν Θεὸν μὴ χριστιανούς—τρίτον πρὸς τοὺς μὴ ρωμαιοκαθολικοὺς χριστιανούς—περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω—καὶ τέλος πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς. Προτιθέμενοι νὰ ἀσχοληθῶμεν κατωτέρω εἰδικώτερον περὶ τοῦ διεκκλησιαστικοῦ διαλόγου καὶ γενικῶς τοῦ οἰκουμενισμοῦ, περιοριζόμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι τὰ περὶ αὐτοῦ γραφόμενα ἐν τῇ παπικῇ ἐγκυκλίῳ κέκτηνται μεγάλην σημασίαν, τέμνοντα νέαν ὁδὸν εἰς τὸ σύγχρονον πρόβλημα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Πράγματι ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ΄ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ρωμαιοκαθολικοὶ θεολογοὶ ἐξεπόνησαν ἐν καλῶς μελετηθῆν εὐρύτατον πρόγραμμα ρωμαιοκεντρικοῦ Οἰκουμενισμοῦ, σύμφωνα πρὸς τὴν Λατινικὴν Ἐκκλησιολογίαν, ὅπερ θὰ ἐπεξεργασθῶσι περαιτέρω ἡ Β' Βατικάνειος Σύνοδος καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Θεολογία, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν φαίνεται ὅτι θὰ ἀποδεχθῶσιν αἱ ἄλλαι μὴ ρωμαϊκαὶ Ἐκκλησίαι.

Τοιοῦτον, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς ἐγκυκλίου «Ecclesiam suam» τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ΄. Ἡ σημασία τῆς ἐγκυκλίου ταύτης εἶναι ἀναμφιβόλως μεγάλη πρῶτον μὲν καὶ κυρίως διὰ

7. Αὐτόθι, σ. 44, 46—47.

τους έντός τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, δευτερευόντως δὲ καὶ ἀρνητικῶς μᾶλλον καὶ διὰ τοὺς ἐκτὸς αὐτῆς χριστιανούς, πρὸς προσαρμογὴν καὶ προπαρασκευὴν τοῦ μετ' αὐτῆς μέλλοντος διαλόγου, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ διὰ τὴν Β' Βατικάνειον Σύνοδον, εἰς τὴν ὁποίαν χαράσσει κατευθυντήριους γραμμάς, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐναρκτηρίων λόγων τῆς β' καὶ τῆς γ' περιόδου τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ του ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' φαίνεται βαδίζων μέσην τινὰ ὁδόν, συμβιβαστικὴν τῶν πολιτευομένων ἐν τῇ ρωμαιοκαθολικῇ θεολογικῇ σκέψει καὶ αὐτῇ τῇ Β' Βατικανείῳ Συνόδῳ δύο τάσεων, ἡτοι τῆς τῶν συντηρητικῶν καὶ τῆς τῶν φιλελευθέρων, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων θεωροῦσιν τινες τοὺς δύο τελευταίους Πάπας Πῖον ΙΒ' καὶ Ἰωάννην ΚΓ', εἰ καὶ ἐν τοῖς οὐσιώδεσιν οὗτοι οὐδόλως διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων, ἀκολουθήσαντες τὴν αὐτὴν σταθερὰν ρωμαιοκαθολικὴν γραμμὴν, μόνον δὲ ἐν τῇ φραστικῇ διατυπώσει καὶ τῇ μεθοδολογίᾳ παρουσιάζουσι παραλλαγὰς τινὰς ἐξωτερικάς. Πρόκειται περὶ μεταβολῆς τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ ἐμφανίσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, οὐχὶ δὲ περὶ ἐσωτερικῆς μεταβολῆς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆς.

Ὅθεν καὶ κρίνοντες γενικῶς τὴν παπικὴν αὐτὴν ἐγκύκλιον, παρατηροῦμεν, ὅτι, καίτοι αὐτὴ ἔχει μεγάλην σημασίαν καὶ ἀξίαν διὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς, ἐν τούτοις εἰς τὰς ἄλλας χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας προσέκρουσε δυσαρέστως ἰδίᾳ ἢ ἐν αὐτῇ προβολῇ τοῦ ἀπολύτου πρωτείου τοῦ Πάπα, ὡς τινος παγκοσμίου ἐπισκόπου, διαδόχου τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ ἀντιπροσώπου τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Δυστυχῶς δὲν ἐδίστασε καὶ αὖθις ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' νὰ διατυπώσῃ τὴν ἀντιγραφικὴν καὶ ἀντιπαραδοσιακὴν αὐτὴν ἀξίωσιν, καὶ διὰ τοῦτο ὅλως ἀπαράδεικτον ὑπὸ τῶν ἐξωρωμαϊκῶν χριστιανῶν, καίτοι ὁμολογεῖ, ὅτι συνθλίβει αὐτὸν ἢ σκέψις, ὅτι ἕνεκα τοῦ πρωτείου τιμῆς καὶ δικαιοδοσίας θεωρεῖται ὡς ἐμπόδιον εἰς τὴν συμφιλίωσιν καὶ τὴν ἐπανάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν «κεχωρισμένων ἀδελφῶν», οἵτινες λέγουσιν, ὅτι, ἐὰν ἀφαιρεῖτο τὸ πρωτεῖον, θὰ ἐπραγματοποιεῖτο εὐκολώτερον ἢ ἐπανάνωσις τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πράγματι, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ πραγματικότης, ὅπως κατεφάνη ἐκ τῶν ἀμέσων πρὸς τὴν παπικὴν ἐγκύκλιον ἀντιδράσεων ἀπὸ τε τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τῆς Γενεύης, ὡς καὶ ἀπὸ ἄλλων μὴ ρωμαϊκῶν κέντρων. Οὕτως ὁ μὲν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος ἐδήλωσεν, ὅτι «ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐμμένει εἰς τὰ προνόμιά του περὶ «ἀλαθῆτος» καὶ «πρωτείου»· εἰς τὴν πρόσφατον ἐγκύκλιον αὐτοῦ (Ecclesiam suam) τονίζει, ὅτι «ἀπατώνται ὅσοι πιστεύουσιν, ὅτι ἡμεῖς θὰ ἀποστῶμεν τῶν προνομίων ἡμῶν, τὰ ὁποῖα θεῶθεν ἐδόθησαν διὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου»· ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δὲν εἶναι εὐκόλος ὁ διάλογος ἐν «ἴσοις ὅροις»⁸. Ὁ δὲ καθηγητὴς Α. Ἀλιβιζᾶτος ἔγραψε: «Τὸ θέμα τοῦ ἀπολύτου πρωτείου, μετὰ μάλιστα τὴν διεξαχθεῖσαν ἐπισημοτέραν πῶς συζήτησιν ἐπὶ συνόδου τῆς

κολλεγιακῆς ἐρμηνείας τοῦ παπικοῦ θεσμοῦ, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ θιχθῇ τώρα καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναβληθῇ διὰ νὰ συζητηθῇ ἐν τῷ διαλόγῳ, ἐπὶ ἄλλων προφανῶς νέων δημιουργουμένων προϋποθέσεων καὶ ἐξελιξέων. Τοῦτο θὰ συνέτεινε εἰς τὸ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ ἡ διαταραχθῇ ἢ δημιουργηθεῖσα ἐν τῷ ἐξωκαθολικῷ κόσμῳ ἀρίστη ἐκ τῆς κολλεγιακῆς ἐρμηνείας ἀτμόσφαιρα καὶ νὰ μὴ δημιουργηθῇ καὶ πάλιν ἐν τῷ συνόλω τῆς, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλλοίωτον ὡς μέχρι τοῦδε μορφῆν, ἢ ἐντύπωσιν, ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γενομένας ἐξαγγελίας, ἐπανέρχεται ἡ πολιτικὴ τοῦ non possumus, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἀπετέλει ἀτυχεστάτην ἀδιέξοδον ἀπὸ τῶν ὑφισταμένων δυσκολιῶν. Ἄν δὲ καὶ τυχὸν ἢ ἐπαναφορὰ αὐτουσίου τοῦ ζητήματος ἐν τῇ παπικῇ ἐγκυκλίῳ γίνεται ἐπὶ ἐγκαίρῳ καὶ αὐτονοήτῳ προειδοποιήσῃ πρὸς τοὺς «κεχωρισμένους ἀδελφούς», ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἐπικείμενον διάλογον, ὅτι οὗτος θὰ γίνῃ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ, τότε μετὰ λύπης θὰ ἐχαρακτήριζον τὴν σπουδὴν ταύτην ὡς τοῦλάχιστον ἥμισυ διπλωματικὴν...»⁹. Ὁμοίως κριτικὴν τῆς ἐγκυκλίου ἤσκησε καὶ ὁ Ἑλληνορθόδοξος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς Ἰάκωβος, ἢν παρεθέσαμεν ἀνωτέρω¹⁰. Τέλος, ἵνα παραλείψωμεν ἑτέρας ἐκδηλωθείσας ἀντιδράσεις, περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὴν δήλωσιν τοῦ γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Dr. Visser t Hooft, εἰπόντος ὅτι ἢ ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ προβολῇ τοῦ ἀπολύτου παπικοῦ πρωτείου ἀπομακρύνει τὴν ἡμέραν τῆς πλήρους ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, διότι οὐδεμίαν ἐκ τῶν μὴ ρωμαϊκῶν Ἐκκλησιῶν δέχεται τὴν ἀποψιν, ὅτι ἢ ἀναγνώρισις τῆς παγκοσμίου δικαιοδοσίας τῆς Παπῶσινθης ἀποτελεῖ τὸ ἀπαραίτητον κριτήριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως¹¹. Τὰ αὐτὰ

9. Ἡ νέα παπικὴ ἐγκύκλιος «Ecclesiam suam», ἐν ἐφημ. «Βῆμα» τῆς 13.9.1964.

10. Βλέπ. «Ἐκκλησιῶν» 41 (1964) 637 καὶ «Ὁρθόδοξον Παρατηρητὴν» 30 (1964) 277.

11. Παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ πλήρες κείμενον τῆς δηλώσεως ταύτης: «1. The Encyclica emphasises strongly that the primacy of the Pope is both with regard to the faith and to the structure of the Church the Key-problem in the relation of the Roman Catholic Church to the other Churches. For the clarity and honesty of the inter - church discussion it is useful that this is stated so definitely. But this shows at the same time that we are yet far from the day of full unity, for none of the non-Roman Churches accepts the view that recognition of the universal jurisdiction of the papacy is an indispensable criterion for church-union. In other words, the appearance of this encyclica helps to show that what can be done at present is to establish better relationships between the Roman Catholic and other Churches rather than to make any considerable advance to the union between the Roman Catholic and other Churches. 2. It is encouraging that Pope Paul VI emphasises so strongly the necessity of dialogue with Christians who do not belong to the Roman Catholic Church. 3. The concept of dialogue which the Encyclica develops is not quite the same as that which we have used and practised for many years in the ecumenical movement. According to the Encyclica dialogue is mainly a form of communication of the truth which the Roman Catholic Church holds. We understand dialogue above all as a process of sharing in which all receive and give and in which all are enriched and transformed». (Πρβλ. καὶ γαλλιστί ἐν «Infor-

8. «Ἐκκλησιῶν» 41 (1964) 621.

ΠΕΡΙ ΤΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΣ ΕΥΘΥΝΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΝΕΑΣ*

Ἡ ἀδιάκοπος συνέχισις καὶ ἡ πρόοδος ἐν τῷ πνευματικῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος ἐξασφαλίζεται διὰ τῆς παραδόσεως καὶ παραλαβῆς τῶν περιεχομένων τοῦ πνευματικοῦ βίου ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἕνευ διακοπῆς τινος. Διότι ἐκάστη γενεὰ παραλαμβάνει παρὰ τῆς προηγουμένης τὰ περιεχόμενα τῆς ζωῆς τῆς, παραδίδει δὲ εἰς τὴν ἐπερχομένην καὶ διάδοχον αὐτῆς. Ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἡ «παραδόσις» αὕτη γίνεται γνησίως καὶ πλήρως ἢ μὴ γνησίως (κιβδήλως) καὶ ἀτελῶς, τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον καὶ κύριον πρόβλημα τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐθνικῆς τινος ὁμάδος. Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς παραδόσεως τοῦ πνευματικοῦ βίου παραμένει ὡς καθήκον πάσης γενεᾶς, ἐπιτελεῖται δὲ ἀδιακόπως ἐφ' ὅσον βεβαίως αἱ καθ' ἐκάστην καὶ ἅπασαι αἱ γενεαὶ διανύουσιν ὁμαλῶς καὶ κατὰ φύσιν τὸν βίον ἐαυτῶν καθόλου. Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, ὅτι εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῶν καθ' ἐκάστην ἀνθρωπίνων γενεῶν ἀνήκουσι τὰ ἐξῆς εἰδικώτερα ἔργα.

1) Ἡ ὅσον τὸ δυνατόν πλήρης καὶ τελεία παραλαβὴ παρὰ τῆς προηγουμένης γενεᾶς τῶν πνευματικῶν περιεχομένων τῶν προηγουμένων γενεῶν.

2) Ἡ κριτικὴ ἐπεξεργασία τοῦ παραληφθέντος πνευματικοῦ βίου, ἡ οἰκείωσις τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ οὐσίας καὶ ἡ ζῶσα προβολὴ αὐτῆς, ὥστε τὸ οὐσιῶδες περιεχόμενον τοῦ πνευματικοῦ βίου νὰ εἶναι

* Ἐλευθέρα ἑλληνικὴ ἀπόδοσις διαλέξεως γενομένης γερμανιστὶ ἐν τῷ Παν/μίῳ Τυβίγγης τῇ 21ῃ Ἰανουαρίου 1965 κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ASTA καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως «Ὁ Ἀριστοτέλης».

φρονούντες καὶ ἡμεῖς, φοβούμεθα, ὅτι ἡ τυχὸν ἐμμονὴ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀνωτέραν παπικὴν ἀξίωσιν δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ τὸν μέλλοντα νὰ ἀρχίσῃ διεκκλησιαστικὸν καὶ διαχριστιανικὸν διάλογον εἰς ἀποτυχίαν, ἢ εἰς ἀπομάκρυνσιν τῆς θεοβουλήτου ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἴσως δὲ καὶ εἰς ματαίωσιν αὐτῆς.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

mations catholiques internationales» No 223 (1964)21). Γενικῶς οἱ «Διαμαρτυρόμενοι κύκλοι τῆς Γενεῆς ὑπεδέχθησαν μετ' ἐπιφυλάξεως τὴν πρώτην ἐγκύκλιον τοῦ Παύλου ΣΤ', ἐκφράζοντες διασαρκασίαν διὰ τὴν παράγραφον, ἢ ὅποια ὀμιλεῖ περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα: «Δὲν νομίζομεν, ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἐνότητος τοῦ ἀρχηγοῦ, συνωνύμου τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, διευκολύνει τὴν προσέγγισιν, ὡς πρὸς δὲ τὴν σκέψιν τοῦ Παύλου ΣΤ' κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀνασυνθέσεως τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ, ὑπενθυμίζον ὅτι πρῶτον τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀμοιβαίας προσεγγίσεως τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν». («Καθολικὴ» 36 (1964) φύλ. 1404, σ. 4). Ἄλλας κρίσεις περὶ τῆς ἐγκυκλίου βλ. ἐν «Informations catholiques internationales», αὐτόθι σ. 19—22).

δυνατὸν νὰ προβληθῇ καὶ εἰς τὴν ἐπερχομένην γενεάν ζῶν καὶ ἔντονον.

3) Ἡ ὑποβοήθησις τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς εἰς τὸ νὰ ἀναπτύξῃ ὡς οἶόν τε γνησίως καὶ πλήρως τὰς προσωπικὰς δυνάμεις τῆς, ἵνα ἔπειτα δυναθῇ νὰ ἀναλάβῃ καὶ τὸ ὑπεύθυνον ἔργον τῆς περαιτέρω παραδόσεως καὶ νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸ ὡς ἄριστα.

4) Ὅχι μόνον πρὸς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον πρέπει ἐκάστη γενεὰ νὰ στρέφῃ τὴν προσοχὴν τῆς, ὥστε ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος νὰ διαγινώσκῃ ἢ νὰ προμαντεύῃ καὶ νὰ συμπεροσδιορίσῃ τὰ προβλήματα καὶ τὴν λύσιν αὐτῶν, νὰ προπαρασκευάζῃ δὲ χάριν τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς ἢ καὶ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν.

5) Εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἐκάστη γενεὰ ἔχει ὑποχρεώσεις νὰ ἐπαυξήσῃ καὶ νὰ πλουτίσῃ καὶ νὰ βελτιώσῃ τὰ παραληφθέντα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων (Ματθ. 25, 14' ἐξ.) λίαν ἐποπτικῶς ἐκθέτει. Τὰ ἐν Σπάρτῃ συμβαινόντα μεταξὺ τῶν γενεῶν καὶ λεγόμενα παρουσιάζουν ἐπίσης τὸν κανόνα, ὅπως ἀπαιτεῖ ὁ πνευματικὸς βίος ἐν ζώσῃ καὶ ὑγιαίνουσῃ ἐθνικῇ κοινωνίᾳ. «Ἄ μ μ ε ς π ὅ κ' ἦ μ ε ς ἄ λ κ ι μ ο ι ν ε α ν ἰ α ι ω» ἔλεγεν ὁ χορὸς τῶν γερόντων. «Ἄ μ μ ε ς δ ἐ γ' εἰ μ ἐ ν' αἰ δ ἐ λ ἦ ς, π ε ἶ ρ α ν λ α β ἐ ν», ἀπῆντα ὁ χορὸς τῶν ἐν ἀκμῇ ἀνδρῶν. Ὁ δὲ χορὸς τῶν παιδῶν ἔδιδε τὴν βεβαίωσιν περὶ τοῦ μέλλοντος. «Ἄ μ μ ε ς δ ἐ γ' ἐ σ σ ὀ μ ε θ α π ο λ ῶ κ ἄ ρ ρ ο ν ε ς».

Αἱ μέχρι τοῦδε σκέψεις ἐκρίθη καλὸν νὰ προταχθῶσιν, ἵνα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑποδηλωθῇ διὰ τί τὸ θέμα ἡμῶν φέρει τὸν τίτλον «Περὶ τὰς πνευματικὰς εὐθύνας καὶ ὑποχρεώσεις τῆς νέας ἑλληνικῆς γενεᾶς». Διότι ἐκάστη νέα γενεὰ χρειάζεται νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν καθηκόντων τῆς ἐποχῆς τῆς, ἔστω καὶ κατὰ τρόπον ὅπως γενικόν, ὥστε νὰ χωρῇ μᾶλλον ἢ ἥττον συνειδητῶς εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς χάριν τῶν ἱστορικῶν τῆς καθηκόντων. Ἡ ἑλληνικὴ νέα γενεὰ χρῆζει τῆς πληροφορίας ταύτης ἀκόμη περισσότερο, διότι διατελεῖ ἐν ἱστορικῇ καταστάσει ὅπως ἰδιαζούσῃ, ἥτις καθιστᾷ τὸ ἔργον τῆς ἔτι δυσχερέστερον.

Πῶς παρουσιάζονται αἱ ἱστορικαὶ περιστάσεις καθόλου καὶ ἰδίᾳ περὶ τὴν θέσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ; Περὶ αὐτοῦ θὰ εἴπωμεν ἐν τοῖς ἐξῆς ὀλίγα πρὸς ὑπόμνησιν.

Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἐποχὴ μεγάλων μεταβολῶν καὶ ἀνατροπῶν καὶ δὴ «οἰκουμηνικῆς» ἦτοι παγκοσμίου ἐκτάσεως καὶ ἱστορικῆς σπουδαιότητος. Ἡ πρώτη ἐν τῇ ἱστορίᾳ μεγάλῃς ὀλκῆς καὶ σπουδαιότητος ὑπῆρξεν, ὡς γνωστὸν, ἡ διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἀρξαμένη καὶ διὰ τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας συμπληρωθεῖσα μεταβολή. Τότε ἐδημιουργήθη ἡ πρώτη πνευματικὴ καὶ πολιτισμοῦ Οἰκουμένη. Ἐὰν

δὲν πλανώμεθα, νομίζομεν ὅτι εὐρισκόμεθα ἐν τῇ πορείᾳ πρὸς δημιουργίαν τῆς δευτέρας πνευματικῆς Οἰκουμένης. Ἄς ἴδωμεν ρίπτοντες ταχὺ βλέμμα, ὅποιαν συγκρότησιν παρουσίαζεν ἡ πρώτη Οἰκουμένη ὡς ιστορικὴ πνευματικὴ πραγματικότητα. Τοῦτο ἴσως διευκολύνῃ ἡμᾶς εἰς τὴν κατανόησιν τῆς θέσεως, τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ καθόλου ἱστορίᾳ τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κατὰ τινα τρόπον ἐκτίμησιν τῆς συγχρόνου πραγματικότητος ὡς φάσεως τῆς ἱστορίας τοῦ πνεύματος καὶ ἐξ ἐπόψεως γενικῆς καὶ ἐξ ἐπόψεως ἰδιαίτερας εὐρωπαϊκῆς.

Ἐν τῷ χώρῳ τῆς κλασικῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος (εἰς αὐτὸν ἀνήκει καὶ ἡ Μέση Ἑλλάς καὶ ἡ Ἀνατολικὴ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς Ἡπείρου καὶ ἡ Δυτικὴ (ἢ «Μεγίστη») Ἑλλάς ἐν Κάτω Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ ἀνεπτύχθη καὶ ἐξεδηλώθη πνευματικὸς ἀνθρώπινος βίος κεκτημένος τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προτύπου πανανθρωπίνου βίου. Αἱ κύριαι βαθμίδες τοῦ πνευματικοῦ τούτου βίου παρουσιάσθησαν δ' ἐκλεκτῶν τέκνων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἰδίᾳ κατὰ τὸν πέμπτον καὶ τέταρτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα. Ὡς τελευταῖος ἐπίλεκτος φορεὺς δύναται νὰ θεωρηθῇ, καὶ θεωρεῖται, ὁ Σταγειρίτης Ἀριστοτέλης. Ὡς κεντρικὴ ἐστία καὶ προβολὴ τοῦ πνευματικοῦ τούτου βίου παρουσιάσθησαν αἱ Ἀθῆναι, ἡ πόλις τῆς θεᾶς τῆς Σοφίας Ἀθηνᾶς. Αἱ Ἀθῆναι ἀπέβησαν, ὡς λέγει καὶ ὁ Θουκιδίδης, «τῆς Ἑλλάδος παιδείσεως» (Θουκ. Ἰστ. Β', 41, 1). Διὰ τῆς μεγαλοπνοῦ ἐκστρατείας τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐδόθη ἡ εὐκαιρία εἰς τὸν Ἑλληνισμόν νὰ ἐπεκταθῇ πρὸς ἀνατολὰς καὶ νὰ προετοιμασθῇ παιδαγωγικῶς τὸν Μεσογειακὸν χώρον εἰς ἀποδοχὴν τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ὑψίστην βαθμίδα ἀνθρωπίνης μορφῆς ὑπάρξεως, ἀφοῦ δι' αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος προάγεται καὶ προσάγεται εἰς κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡ καλουμένη («ἑλληνιστικὴ») ἐποχὴ, ἡ ἐποχὴ δηλαδὴ μετὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ἀπετέλεσε τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου», καθ' ὃ ἐνηθρώπησεν ὁ ὕψος καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπεκτῆθη ἡ τελευταία βαθμὶς τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῆς ἀληθοῦς μετὰξὺ αὐτῶν σχέσεως. Διὰ τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἐξασφαλίσθη ἡ ἐξωτερικὴ τάξις καὶ ἀσφάλεια ὡς ἐξωτερικὸν πλαίσιον τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τῆς ὁποίας κύριος φορεὺς ὑπῆρξεν ὁ Ἑλληνισμός.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἀνέλαβε καὶ νέον καθῆκον, τὸ καθῆκον δηλαδὴ καὶ τὸ βαρὺ ἔργον τῆς βιώσεως καὶ περαιτέρω μεταδόσεως τῆς ὑψίστης καὶ τελειοτάτης βαθμίδος ἀνθρωπίνου βίου, τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλυφθείσης. Τὸ χριστιανικὸν κέντρον ἦτο, ὡς γνωστόν, ἐν τῷ ἀνατολικῷ, ὄχι τῷ κεντρικῷ οὔτε καὶ ἐν τῷ δυτικῷ ἑλληνικῷ χώρῳ, ἐνθα ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὀλοκλήρους εἶχε τύχει θεραπείας ἐντόνου τὸ παραδεδομένον κλασσικὸν πνεῦμα. Ἐνεκα τῆς τοιαύτης ιστορικῆς πνευματικῆς σπουδαιότητος τοῦ ἀνατολικοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐγένετο καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ πολιτικοῦ κέντρον, τῆς πρωτευούσης τοῦ κράτους, εἰς τὸ μεταί-

χιμον τῶν δύο Ἡπείρων, εἰς τὴν Κωνσταντινου Πόλιν ἥτοι τὴν Νέαν Ρώμην, ἥτις ἀπέβη καὶ τὸ ἐπίκεντρον τῶν παγκοσμίων γεγονότων, ἐξ ἐπόψεως, βεβαίως τῆς ἱστορίας τοῦ πνεύματος. Οὕτως ἀπετελέσθη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Χώρῳ ἡ πρώτη «Χριστιανικὴ Οἰκουμένη», ἡ «Ἑλληνοχριστιανικὴ Οἰκουμένη» ἐνθα τὸ καλούμενον Ἀνατολικὸν Ρωμαϊκὸν ἢ Βυζαντινὸν καλούμενον Κράτος ἦτοι ἡ Ἑλληνικὴ Αὐτοκρατορία ἔδρασε πλέον τῶν χιλίων ἐτῶν ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ πνευματικοῦ θησαυροῦ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ Ἀρχαία Ρώμη εὐρίσκετο (προκειμένου λόγου περὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς Οἰκουμένης) συνεχῶς ἐν τῇ περιφερείᾳ καὶ ὄχι ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ζωῆς καὶ δράσεως. Ἐν τῇ «Μεγάλῃ Ἑλλάδι» ὑπῆρχεν αὐτόχθων ὁ πνευματικὸς βίος. Ἡ καλουμένη μετανάστευσις τῶν λαῶν ἔφερε νέους λαοὺς εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ κλασσικοῦ χριστιανοἑλληνικοῦ πνευματικοῦ βίου, μετὰ τῆς Χριστιανικῆς Οἰκουμένης, χωρὶς νὰ ἔχουν οἱ λαοὶ οὗτοι καταλλήλως προπαρασκευασθῇ πνευματικῶς. Πολιτικῶς ἡ εἰσοδος τῶν νέων τούτων λαῶν εἰς τὸν χώρον τῆς χριστιανικῆς Οἰκουμένης σημαίνει τὴν ἐμφάνισιν νέων ἀνθρωπίνων ομάδων καὶ βιολογικῶν δυνάμεων, αἵτινες ἐμελλον νὰ μετασχωσι τοῦ οἰκουμενικοῦ πνεύματος καὶ νὰ θεῶσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Διότι ἀπαιτήσεις ἀναλήψεως καὶ τῆς «πολιτικῆς» ἡγεσίας ἀνευ προηγουμένης οἰκειώσεως τοῦ πνεύματος καὶ ἀνευ ὁμολογίας ζωῆς ὑπὲρ τῆς προστασίας τοῦ πνεύματος δὲν ἦτο ἀντικειμενικῶς ἐπιτετραμμένον νὰ προβληθῶσιν, διότι «πολιτικῆς» καὶ «πολιτικὸς βίος» δὲν περιλαμβάνει μόνην τὴν ὡμὴν βιολογικὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντὸς τὸν κατ' ἀρετὴν εὐδαίμονα βίον, ὡς τοῦτο ἀνεδείχθη ὑπὸ τῆς ἀρχαίας κλασσικῆς φιλοσοφίας (Ἀριστ. Πολιτ. Γ', γ', 1280/1). Πρὶν ἢ ἐπιτευχθῇ ἐσωτερικὴ ζωὴ σχέσις μετὰ τοῦ πνεύματος δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ κατ' ἀρετὴν καὶ ἡ κατ' ἀνθρωπισμὸν χρῆσις τῆς ὡμῆς βίας καὶ τῆς δυνάμεως. Καὶ οἱ Ρωμαῖοι τότε μόνον παρουσιάσθησαν ὡς Οἰκουμένη, ὅταν ἀνεγνώρισαν τὴν «Παιδείαν» καὶ συνετάγησαν αὐτῇ, ὅσον βεβαίως ἦτο εἰς αὐτοὺς δυνατὸν. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἡ ἐπαφὴ μετὰ τῆς Οἰκουμένης καὶ ἡ ἀπασχόλησις περὶ αὐτὴν κατέληξεν εἰς τὴν μετοχὴν καὶ τῶν Νέων Λαῶν εἰς τὸν πνευματικὸν τῆς Οἰκουμένης βίον. Τὸ γεγονὸς ὅμως τῆς συμμετοχῆς ταύτης καὶ τῆς οἰκειώσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ πνεύματος δὲν ἔχει, ὡς νομίζομεν, συντελεσθῆ ἀκόμη, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Οἱ Νέοι Λαοὶ (πρὸς ἅπαντα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος) διατελοῦσιν εἰσέτι ἀσχολούμενοι περὶ τὴν οἰκειώσιν τοῦ πνεύματος τῆς Χριστιανικῆς Οἰκουμένης. Διότι πᾶσα οἰκειώσις συντελεῖται, ὡς γνωστόν, βαθμηδόν, τ.ἔ. κατὰ πνευματικὰς διαδοχικὰς βαθμίδας, ὥστε νὰ παρουσιάζωνται οἱ οἰκειούμενοι ὡς (ανεόφυτοι) διαφόρου ἐκάστοτε καὶ ἑκάστοι βαθμίδος. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀκριβῶς δύναται νὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν κατανόησιν καὶ γνῶσιν τοῦ πνεύματος ἐν τῇ ἱστορικῇ του πορείᾳ. Πᾶς ἐχριστιανισμὸς συντελεῖται ἐκάστοτε κατὰ διάφορον τρόπον, διότι καὶ ὁ πρῶτος χριστιανισμὸς συντελέσθη διὰ ἑκατονταετιῶν. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἡ διάδοσις τοῦ

χριστιανισμού και παράδοσις αὐτοῦ εἰς ἀνθρώπους ὡς ἄτομα και ομάδας ἀνευ προηγουμένης οἰκειώσεως τῆς βαθμίδος τοῦ μεταλεξανδρινοῦ («ἐλληνοιστιτικοῦ») καλουμένου) πνευματικῶ βίου κατ' ἀνάγκη θὰ συναντᾷ δυσχερείας διαφόρου ἐκάστοτε τύπου και βαθμοῦ. Ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Νέων Λαῶν ἐγένετο διὰ τῶν προσπαθειῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ἐνῶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ ἐχρησίμευσεν ὁ τέως ἐλληνοιστιτικὸς κόσμος ὡς μεσίτης τῆς χριστιανικῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος εἰς τοὺς ἐξ Ἀνατολῶν μεταναστεύοντας. Οἱ ἐξ ἀνατολῶν προερχόμενοι λαοὶ μόνον κατὰ περιορισμένον ποσοστὸν ἀπεδέξαντο τὸν χριστιανισμὸν ὡς τοιοῦτον, ἐνῶ ἐν τῇ Δύσει ἐξωτερικῶς ἅπαντες ἐγένοντο χριστιανοί. Διότι ἡ ἐποχὴ τοῦ καλουμένου Μεσαίωτος ἐν μὲν τῇ Δύσει ἔχει ὡς φορεῖς τοὺς προσελθόντας εἰς τὸν Χριστιανισμὸν νέους λαούς, ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ ἐμφανίζει τὸν Μωαμεθανισμόν. Διότι ὁ Μωαμεθανισμὸς κατὰ ἱστορικὴν τοῦ πνεύματος κατανοήσιν ἀποτελεῖ «αἵρεσιν» προελθούσαν ἐκ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ διὰ ἀναμείξεως χριστιανικῶν στοιχείων μετὰ ἐκ παραδόσεως τῶν νέων λαῶν συστατικῶν, ἧτις αἵρεσις ἀπεσπᾶσθη και ἀνεπτύχθη εἰς αὐτοτελῆ θρησκείαν. Οὕτω διεσώθη ἡ μᾶλλον ἡ ἦττον καθαρότης τῆς πνευματικῆς τῆς χριστιανικῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος. Ἐν τῇ Δύσει τὰ πράγματα συνέβησαν κατὰ διάφορον τρόπον. Ἐκεῖ δὲν ἀνεπτύχθη νέα τις θρησκεία, ἀλλ' ὀλόκληρος ἡ χριστιανικὴ κληρονομία ὑπέστη «πτώχευσιν» ἢ ἔστω («ἐξασθένησιν»). Τοῦτο ἦτο ἐπόμενον νὰ συμβῆ, ἀφοῦ οἱ μὲν «παραδίδοντες» ἦσαν κατ' ἀριθμὸν ὀλίγοι και κατὰ πνευματικὴν δύναμιν οὐχὶ πάντοτε ἰσχυροί, οἱ δὲ νέοι χριστιανοὶ κατὰ μέγα μέρος ἦσαν «νεόφυτοι» οὐχὶ ἀνωτέρων βαθμίδων. Σὺν τῷ χρόνῳ προκίοντι ἀνεπτύχθη ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῆς κλασσικῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος και μετ' ἀρκετῆς ἐπιμελείας ἐθεραπεύθη ἡ γνωριμία αὐτῆς. Οὕτως ἀνεπτύχθη βαθμηδὸν και κατ' ὀλίγον ἀρκούσα χριστιανικὴ πνευματικὴ ζωὴ, ἀνελήφθη δὲ και ἡ γνωριμία μετὰ τῶν προχριστιανικῶν βαθμίδων τῆς πνευματικῆς Οἰκουμένης. Παρουσιάσθη τότε ἐν τῇ Δύσει και «Ἀναγέννησις» και «Ἀνθρωπισμὸς». Μετὰ ταῦτα ἀνεπτύχθη ὁ νεώτερος εὐρωπαϊκὸς πνευματικὸς βίος, ὅστις ἠσθάνετο ὑπερῆφάνειαν, διότι κατῶρθανε νὰ ἔχη συνειδητὰ ἐν τῷ βίῳ του και προχριστιανικὰ πρότυπα ἀνθρωπισμοῦ.

*

Τί συνέβαινε κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐλληνοχριστιανικῇ περιοχῇ ζωῆς; Αἱ τύχαι τῆς συμβιωτικῆς ταύτης πνευματικῆς ομάδος, ἧτις, ὡς ἤδη εἴπομεν, ἦτο ὁ φορεὺς και ἐν ταῦτῳ ὁ φρουρὸς και προστατῆς τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, προχριστιανικῆς τε και χριστιανικῆς, ἐπηρεάσθησαν ὑπὸ τῶν συνεχῶν και ἐντόνων ἐπιδρομῶν και ἐπιθέσεων και τῶν ἐξ Ἀνατολῶν και ἐκ Δυσμῶν νέων λαῶν. Οἱ Ἀραβες ὡς Μωαμεθανοὶ κατῶρθωσαν κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα νὰ κατακτήσωσι τὰ νοτιοανατολικά τμήματα τῆς Αὐτοκρατορίας, ὥστε ἡ ὁροσειρὰ τοῦ Ταύρου και τοῦ Ἀντιταύρου νὰ ἀποτελέσῃ τὸ μεθόριον μετὰ τοῦ ἐλευθέρου και τοῦ

ὑποδουλωθέντος τμήματος τῆς πρώτης χριστιανικῆς Οἰκουμένης. Μετὰ τὸν Ζ' αἰῶνα ἤρξαντο αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν ἀτάκτων πολεμιστῶν ἐκ τῶν διαφόρων Τουρανικῶν και Τουρκικῶν λαῶν. Κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα κατῶρθωσαν τμήματα τῶν ἀτάκτων τούτων ἐπιδρομῶν, οἱ καλούμενοι Σελτζουκίδαι Τούρκοι, νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς ἐπαρχίαις τῆς Μικρασιατικῆς Χερσονήσου και νὰ ἀποτελέσωσιν αὐτοτελὲς κράτος. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου περίοδον ἄλλα τμήματα τουρκικῶν φύλων ὑπὸ τοὺς Ὀσμανίδας ἐγκατέστησαν ἐν Βιθυνίᾳ κράτος ἔχον ὡς Πρωτεύουσαν τὴν Προῦσαν. Ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἐπέτυχον οἱ Ὀσμανίδαι νὰ ὑποτάξωσι ὑφ' ἑαυτοὺς τὸ τῶν Σελτζουκιδῶν κράτος. Κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα κατῶρθωσαν αἱ Ὀσμανίδαι νὰ ἐπεκτείνουν τὴν κυριαρχίαν των εἰς τὰς ἐξῆς περιοχὰς τῆς Αὐτοκρατορίας· τῷ 1354 ἐπὶ Σουλεϊμάν Α' ἐπετεύχθη ἡ κατάκτησις τῆς Καλλιπόλεως, ὥστε νὰ δημιουργηθῇ προγεφύρωμα πρὸς περαιτέρω πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν περιοχῶν τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐπὶ Μουράτ Α' ἐγένετο ἡ ἄλωσις τῆς Ἀδριανουπόλεως και τῷ 1366 ἡ ἀνακλήρως τῆς ὡς πρωτεύουσας τοῦ κράτους τῶν Ὀσμανιδῶν. Κατὰ τὰ ἔτη 1390-1402 ἐπὶ Βογιαζήτ Α' κατεκτήθησαν αἱ βορειοανατολικαὶ Εὐρωπαϊκαὶ ἐπαρχίαι (Θράκη, Μακεδονία και Θεσσαλία) πλὴν τῆς Θεσσαλονίκης, ἧτις βραδύτερον, τῷ 1428 ἐπὶ Μουράτ Β', κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τῷ 1431 περιήλθε και ἡ Ἡπειρος εἰς τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν. Τὴν τελικὴν και οἰονεὶ χαριστικὴν βολὴν ἐδέχθη ἡ Αὐτοκρατορία διὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Πρωτεύουσας, τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων, τῇ 29ῃ Μαΐου 1453. Βραδύτερον ἐγένετο και τῆς Πελοποννήσου ἡ κατάκτησις και τῶν βορειοδυτικῶν περιοχῶν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τμήματος τῆς Αὐτοκρατορίας, ὥστε ὀλόκληρος ἡ χερσονήσος τοῦ Αἴμου νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς ἐρυθρᾶς ἡμισελήνου. Αὕτη εἶναι ἐν βραχεὶ λόγῳ ἡ ἱστορία τῆς νικηφόρου ἐπιδρομῆς τοῦ Μωαμεθανισμοῦ κατὰ τῶν κυρίων περιοχῶν τοῦ χώρου ζωῆς και δράσεως τῆς κλασσικῆς, προχριστιανικῆς και χριστιανικῆς ἀρχαιότητος. Ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντίνου Πόλεως τῷ 1453 ἀποτελεῖ τὸ τέλος μακρᾶς περιόδου ἀγῶνων ἀμύνης κατὰ τοῦ ἐπερχομένου κινδύνου «ἀναβαρβαρώσεως» τῆς Εὐρώπης. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γινόμενου μεμνήμεθα τῶν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐπιστήμονος ἱστορικοῦ René Guerdan γραφομένων ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἔργου αὐτοῦ «Vie, grandeurs et misères de Byzance» (ἡ ζωὴ, τὰ μεγαλεῖα και ἡ ἀθλιότης τοῦ Βυζαντίου). Ἡ ἀνατολικὴ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία ἐγνώρισεν ἄλλοτε φωτεινὴν και πᾶσαν λαμπρότητα ὑπερβαίνουσαν δόξαν. Ἐπὶ δέκα αἰῶνας ἀπετέλεσε τὸ ἐξωπλισμένον και προστατευτικὸν ἀμυνόμενον τεῖχος. Ἐπανειλημμένως ἐπολιορκήθη και ἐπανειλημμένως δι' αὐτοῦ ἡμύνη ἐπιτυχῶς ὀλόκληρος ἡ χριστιανωσύνη ἐναντίον ὀλονῶν και αὐξανομένης πλημμύρας μιᾶς βαρβαρότητος, ἧτις ἦτο κατὰ πολὺ φοβερωτέρα τῆς ἐκ τῶν γερμανικῶν φύλων προερχομένης. Ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἐκ τῶν Σλάβων και τῶν Βουλγάρων και πρὸ παντὸς τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἀπειλῆς. Καὶ

πραιτέρω συνεχίζει: «Οὐδεμία Αὐτοκρατορία προσήνεγκε τσαυτάς και τηλικαύτας ὑπηρεσίας εἰς τὸν πολιτισμὸν. Ἡ Ἀνατολικὴ Αὐτοκρατορία ἐπροστάτευσε τὸν πολιτισμὸν. Καθ' ὃν χρόνον ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη εἶχε περιπέσει εἰς τὸν λήθαργον τοῦ Μεσαίωνα οὕτω δὲ εἶχεν ἀπολέσει τὰ πάντα, τὸν πολιτισμὸν της, τὸν πολιτικὸν της βίον, και τὴν παράδοσίν της, ἀπέμεινε και διετηρήθη τὸ Βυζάντιον ὡς τὸ "Ἅγιον τῶν Ἁγίων τοῦ ἀπαραιμίλλου παρελθόντος ἤτοι τῆς ρωμαϊκῆς και τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος». Καὶ ἀλλαχοῦ γράφει: «Τὸ πᾶν ὀφείλομεν εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν ταύτην, ἤτοι τὴν ἀναγέννησιν, ἥτις ἐβοήθησε νὰ γίνωμεν ὅ,τι ἀκριβῶς εἴμεθα». (Παρατίθεται κατὰ τὴν γερμανικὴν μετάφρασιν τοῦ G. Goyert ὑπὸ τὸν τίτλον Himmel und Hölle von Byzanz, 1956).

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Guerdan φέρουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ θέμα τῆς περαιτέρω τύχης τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ χώρῳ τῆς ἱστορικῆς του ζωῆς και δράσεως. Ἦδη πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχον μέλη και ὀμάδες τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀρχίσει τὴν πορείαν πρὸς τὴν Δύσιν, ἵνα οἰοῖται (ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων δύναται τις νὰ εἴπῃ) διασώσῃ τὸν πνευματικὸν θησαυρὸν και νὰ μεταδώσῃ ἐκ τοῦ πνεύματος τούτου δλονὲν και περισσότερον εἰς τοὺς Νεοφύτους Χριστιανοὺς πρὸς οἰκείωσιν και διαφύλαξιν. Ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ Ἀνατολῆς και Δύσεως, ἥτις οἰοῖται εἶχεν ἐγκαινισθῆ ὑπὸ τῶν Σταυροφοριῶν, κατέστη νῦν (μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως) ἐντονωτέρα. Εἶχε γίνῃ συνειδητόν, ὅτι τὸ Σχίσμα μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἀπετέλει μέγαν κίνδυνον διὰ σύμπασαν τὴν χριστιανωσύνην. Συνεχροτοῦντο σύνοδοι ἐνωτικαί, ἀλλὰ δυστυχῶς ἄνευ ἀποτελεσμάτων. Ὁ Φραγκίσκος Lenormant, ὅστις ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Guerdan μνημονεύεται, λέγει περὶ τούτου τὰ ἑξῆς: «Τὸ ἔργον και ἡ σπουδαιότης τῶν προσφύγων τοῦ ἔτους 1453 εἶναι δευτερεύοντα συγκρινόμενα πρὸς τὴν παρουσίαν τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως λογίων, οἶον τοῦ Βησσαρίωνος ἢ τοῦ Γενναδίου ἢ τοῦ Πλήθωνος Γεμιστοῦ ἢ Μάρκου τοῦ Ἐφέσου, οἵτινες ἀφίκοντο εἰς Φλωρεντίαν ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Συνόδῳ. Αἱ μεταξὺ αὐτῶν και τῶν Ἰταλῶν λογίων ἀρέζαμεναι σχέσεις ἀπετέλεσαν διὰ τοὺς Ἰταλοὺς κυριολεκτικῶς ἔλλαμψιν και φωτισμὸν. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀπεκαλύπτετο εἰς τὴν Δύσιν ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς, οὕτω δὲ ἐνεκαινιάσθη ἡ Ἀναγέννησις ἤτοι ἡ παλιγγενεσία τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ τῶν προσφύγων ρεῦμα ἤρξε ἀνεκὸν τῶν χρόνων προΐοντι. Ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ (και ἐν Ρωσσίᾳ ὡς ὀμοδόξῳ) ἐδημιουργήθησαν ἑλληνικαὶ παροικίαι, οὕτω δὲ διετηρήθη ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τοῦ ἐν τῇ δουλείᾳ Ἑλληνισμοῦ και τοῦ νέου ἐν τῇ Δύσει βίου. Ἐν τῷ ὑποδούλῳ ἑλληνικῷ χώρῳ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐτύγχανεν ἐξωτερικῶς ἐπισήμως (διὰ λόγους καθαρῶς πολιτικούς) ἀνοχῆς ὡς χριστιανισμὸς και δὴ ὡς ὀρθοδοξία, ἀνεπισήμως ὀμως και ἐν τῇ πράξει ὑφίστατο πιέσεις και διωγμούς. Ἡ προσχώρησις εἰς τὸν ἰσλαμισμὸν ἀπετέλει τὴν μόνην διέξοδον σωτηρίας τῶν ἀτόμων

ἢ και μικροτέρων ὀμάδων. Τὴν βαρυτάτην μορφήν διώξεως ἀπετέλει τὸ ἐν τῇ ἱστορίᾳ μοναδικὸν σύστημα τῆς ἀρπαγῆς τῶν τέκνων, τὸ παιδομάζωμα, χάριν τοῦ φοβεροῦ καταστάντος σώματος τῶν Γενιτσάρων. Διότι οἱ ὑγιέστατοι και ρωμαλεώτατοι γόνοι τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, τοῦ στενάζοντος ὑπὸ τὸ βαρὺ πέλμα τοῦ βαρβάρου κατακτητῆ, ἠρπάζοντο ἐκ τῆς μητρικῆς ἀγάλλης τῆς οἰκογενείας και ἐξεπαιδεύοντο ὡς τέκνα τοῦ Σουλτάνου. Ἄλλως τε διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ἐκ τῶν περὶ του τριάκοντα χιλιάδων, ὅσοι ὑπολογίζονται ὅτι ἦσαν περὶ του οἱ πρῶτοι ἐπιδραμόντες, ἀπετελέσθη διὰ τοῦ ἐξισλαμισμοῦ και τοῦ ἐπακλουθούντος ἐκτουρκισμοῦ πολυάνθρωπον τουρκεπάνυμον ἔθνος εἰς βάρος τοῦ κατακτηθέντος ἰδία ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Εὐνόητον εἶναι, ὅτι ὑπὸ τοιούτους ὀρους διαβίωσης ὁ Ἑλληνισμὸς ἐνοστάζει τὴν ἐλευθερίαν του. Ἐπαναστάσεις μικρότεροι ἢ μεγαλύτεροι παρουσιάσθησαν ἐπανειλημμένως. Οἱ ἐν τῇ Δύσει προσφυγόντες και διαβιούντες Ἑλληνες ἀπετέλουν τοὺς «προξένους» παρὰ τοῖς λαοῖς και τοῖς ἰσχυροῖς τῆς Ἐσπερίας και τῆς Ρωσσίας και ὑπενηθύνοντο τὸ καθῆκον τῆς βοηθείας εἰς ἀπελευθέρωσιν. Ἡ Ἀναγέννησις και ὁ Ἀνθρωπισμὸς ὑπῆρξαν εὐνοϊκοὶ παράγοντες, ἀλλ' ἡ πολιτικὴ τῶν ἰσχυρῶν δὲν ἀντελαμβάνετο, δὲν ἠσθάνετο δηλαδὴ ὅ,τι τὸ πνεῦμα και ἡ ἱστορία του ἀπῆτει. «Μοναχὴ τὸν δρόμον ἐπῆρες, ξαναἴληθες μοναχῆ» δὲν εἶν' εὐκαλες ἢ θύρες ὅταν ἡ χρεία τις κουρατῆ» λέγει ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἕμνου. Πάντως ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν πνευματικῶν παραγόντων τῆς ἀναγεννήσεως και τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐξῆγειρε και τὴν συνείδησιν τῶν ἀποδήμων, ὥστε νὰ ἀρχίωσιν ἡ βαθμιαία προπαρασκευὴ πρὸς τὸν μέγαν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα. Κεντρικὸν πεδίον τῆς προσπάθειας ἀπετέλεσεν ἡ ἐκπαίδευσις. Διότι ἐὰν διὰ τοῦ σχολείου δὲν παρέχεται ἡ εὐκαιρία τῆς ἱστορικῆς αὐτοσυνειδησίας τῶν ἔθνων, τότε τὸ σχολεῖον δὲν εἶναι ἐθνικόν, ἀλλὰ θεσμὸς ἐθνικῆς ἀποστασίας και προδοσίας. Διὰ τῶν σχολείων λοιπὸν και διὰ βιβλίων ἐκ τῆς ἐθνικῆς κληρονομίας κατεβάλλετο προσπάθεια μεταγίσεως τοῦ ἐθνικοῦ αἵματος διὰ τῆς οἰκειώσεως τῶν πνευματικῶν του θησαυρῶν. Ἡ «παλιγγενεσία» τοῦ πνεύματος και ἡ ἐθνικὴ ἀπελευθέρωσις ἀπετέλουν τὸν κύριον σκοπὸν πάσης προσπάθειας. «Ἑλλάς ἀνάσθη» ἦτο τὸ σύνθημα τῶν προσπαθειῶν. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ νέα διεθνῆς εὐρωπαϊκὴ κατάσταση εἶχε δημιουργηθῆ. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας Πέτρος ὁ καλούμενος Μέγας ἐνεκαινίασε νέαν περίοδον τῶν τυχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ χώρου. Ἡ Αἰκατερινὴ ἡ Μεγάλῃ ἠκολούθησε παρομοίαν πολιτικὴν. Μετὰ τοὺς Ναπολεονταίους πολέμους παρουσιάσθη σαφεστέρα ἡ πολιτικὴ τῶν τότε Μεγάλων Δυνάμεων. Ἐπειδιώκετο (ὑπὸ πάσης μεγάλης δυνάμεως) ἡ ἐξασφάλισις τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου χάριν τῶν ἰδίων σκοπῶν. Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο παρεκινούντο οἱ Ἑλληνες ὑπὸ τῆς μᾶς ἢ τῆς ἄλλης μεγάλης δυνάμεως εἰς τὸ νὰ ἐπιδιώξουν διὰ τῶν ὀπλων τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των. Ἄλλ' ὁ ἀγὼν ἀνελήφθη, ὡς βλέπει τις ἐκ τῶν ὑστέρων, σχετικῶς προῶρις ἤτοι πρὶν ἢ συντελεσθῆ ἀρκούντως ἢ

τοῦ ἔθνους προετοιμασία. Αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἐδημιούργησαν τὸ κληθὲν «Ἀνατολικὸν Πρόβλημα». Κατήρτισαν τὸ σχέδιον τῆς κατατμήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνικοῦ χώρου, τοῦ ὁποῦ ἡ πραγμάτωσις συνετελέσθη κατὰ κύριον λόγον τῷ 1922. Ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐδημιουργήθησαν ἐν τῷ μεταξύ εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ νέα ἔθνη, ἐνῶ τελικῶς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος περιωρίσθη διὰ τῆς διπλωματικῆς καὶ τῆς ὤμης βίας εἰς μικρὸν μόνον τμήμα τοῦ ἱστορικοῦ του χώρου. Διὰ δὲ τῆς εἰς τὰς ἐπιδιώξεις τῶν Μεγάλων δουλευούσης διεθνούς ἱστοριογραφίας ἡσκήθη παρερμηνεία καὶ παρουσιάσθη ὡς συμβὰς ὁ θάνατος τοῦ καθαυτοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὥστε νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς ἀπλή γεωγραφικὴ ἢ σχέσις τοῦ ἑλληνισμοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων πρὸς τοὺς ἀρχαίους, τοὺς γνησίους αὐτοῦ προπάτορας. Ἡ «μεγάλῃ ἰδέᾳ» ἢ τῇ ἰδέᾳ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐλευθερίας ἐν τῷ ἱστορικῷ χώρῳ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἔτυχε κακῆς μεταχειρίσεως ὑπὸ τῶν ξένων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τινῶν καὶ ἑλληνικῆς βιογραφικῆς καταγωγῆς κύκλων. Τὸ τοῦ Παπαρηγοπούλου ἔργον «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» παρέμεινεν ἄνευ τῆς δεούσης καθολικῆς κατανοήσεως. Ἡ «Ἑλλάς τῶν πέντε Θαλασσῶν», ὡς ἀπεκλήθη παροδικῇ μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον προσωρινῇ κατάστασις, ἐπλήγη ὑπὸ τῶν Μεγάλων Συμμάχων καὶ Φίλων τῆς κυρίως, ὁ δὲ Ἑλληνισμὸς περιωρίσθη ὑπ' αὐτῶν ὅπου νῦν εὐρίσκεται.

Τὰ μέχρι τοῦδε λεχθέντα ἀποτελοῦσι προσπάθειαν ἐκθέσεως τῆς ἱστορικῆς συνειδήσεως τοῦ συγχρόνου ἑλληνισμοῦ. Ἐχουσα τὴν ἱστορικὴν ταύτην συνειδήσιν καλεῖται ἡ νέα ἑλληνικὴ γενεὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν σύγχρονον πραγματικότητα καὶ νὰ ἐργασθῆ ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ προῖδῃ, νὰ προμαντεύσῃ τις τὸ μέλλον; Θὰ ἐπιχειρησώμεν παρὰ ταῦτα νὰ ὑποδηλώσωμεν τὴν κυρίαν πορείαν τῆς μελλοντικῆς ἐξελίξεως τῶν ἱστορικῶν πραγμάτων, ὅπως αὕτη ὑποδηλοῦται διὰ τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ ἐποχῇ μας. Ὡς βᾶσις τῶν σκέψεών μας τίθεται ἡ ἐξέλιξις τοῦ πνευματικοῦ βίου, ὅπως αὕτη παρουσιάζεται ἐν τῇ μέχρι τοῦδε ἱστορικῇ πείρᾳ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξεν, ὅτι ἡ πόλις ἀπετέλει τὴν φύσει τελικὴν βαθμίδα τῆς ὀμαδικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἐν τῇ πόλει ὑπῆρχεν ἡ «αὐτάρκεια», ἣτις εἶναι καὶ «τέλος βέλτιστον» (Πολιτ. Α΄, 1/1252/3). Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἤγαγεν εἰς τὴν ἀμέσως μετὰ τὴν πόλιν ἀκολουθοῦσαν βαθμίδα, εἰς τὴν «πανανθρωπίνην κοινωνίαν», ἣτις συνετελέσθη διὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐπρόκειτο περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς Οἰκουμένης, ἣτις κατὰ τὴν πνευματικὴν οὐσίαν δέον νὰ κληθῆ Χριστιανικὴ Ἑλληνικὴ Οἰκουμένη. Ἡ μετανάστευσις τῶν λαῶν ἀπέτελεσε τὴν «ἐναρξίν» τῆς νέας ἱστορικῆς περιόδου. Δι' αὐτῆς ἔδει νὰ καταστῆ καὶ εἰς τὰ ἐκτὸς τῆς Οἰκουμένης διατελοῦντα τμήματα τῆς ἀνθρωπότητος δυνατὴ ἢ συμμετοχὴ εἰς τὸν πνευματικὸν θησαυρὸν, ὥστε οὕτω νὰ ἀποτελεσθῆ ἡ νέα πνευματικὴ μεγάλη κοινωνία, ἡ

νέα Οἰκουμένη. Ἀκριβῶς εὐρισκόμεθα ἀκόμη ἐν τῇ συντελουμένῃ ταύτῃ Οἰκουμένῃ καὶ διατελοῦμεν πραγματοῦντες τὴν Δευτέραν Οἰκουμένην, ἐὰν δὲν πρόκειται καὶ περὶ τῆς τελευταίας πρὸ τῆς συντελείας τῶν αἰῶνων Οἰκουμένης.

Ἴσως ἢ ἀσφαλῶς αἱ σκέψεις αὗται φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ὡς πολὺ παράδοξοι ἰσχυρισμοί. Ἐὰν ὅμως θελήσῃ τις νὰ σκεφθῆ περισσότερον καὶ συγκρίνῃ τὰ συμβαίνοντα ἐν τῇ ἐποχῇ μας πρὸς προηγούμενα ἱστορικὰ φαινόμενα, τότε ἡ ἱστορικὴ αὕτη κατανόησις καὶ ἀντίληψις περὶ τοῦ «καιροῦ», ἐν ᾧ εὐρισκόμεθα, ἀσφαλῶς δὲν θὰ φανῆ πλέον ὡς ἀπλοῦς τις φανταστικὸς ἰσχυρισμὸς. Ἄλλως τε ἐν τῇ ἱστορίᾳ δὲν μετρεῖται ὁ χρόνος εἰς ἔτη ἢ καὶ δεκαετίαι, ὥστε διὰ τοῦτο νὰ ἐπιβάλληται ἡ ἀλλαγὴ τῶν μέτρων μετρήσεως. Ἐν τῇ ἱστορικῇ πορείᾳ τῆς ἀνθρωπότητος (καὶ τοῦ σύμπαντος) ἐφαρμόζονται ἄλλα μέτρα, ὡς καὶ ὁ ψαλμωδὸς λέγει: «Χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου (Κύριε) ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθές, ἦτις διήλθε, καὶ φυλακὴ ἐν νυκτὶ» (Ψαλμ. 89, 4).

Ὁ Ἕλληνας ὡς διάδοχος καὶ κληρονόμος τῆς πρώτης Οἰκουμένης ἐν αὐτῇ τῇ πατρίδι αὐτῆς δύναται καὶ πρέπει νὰ αἰσθάνηται καὶ νὰ κατανοῆ καλῶς τὴν ἱστορικὴν ταύτην φάσιν τοῦ πνεύματος. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Ἕλληνα νὰ λησμονήσῃ τὴν συμβολὴν τῶν προγόνων του εἰς τὴν γένεσιν τῆς πρώτης ἐκείνης Οἰκουμένης. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀκριβῶς ἐπιβάλλει εἰς τὸν Ἕλληνα τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως καὶ εἰς τὴν γένεσιν τῆς δευτέρας Οἰκουμένης ἐνεργῶς καὶ μετὰ ἀφοσιώσεως καὶ ζήλου μετασχη καὶ συντελέσῃ τὸ κατὰ δύναμιν. Τὸ ἔργον τοῦτο θὰ ἔδει κατ' ἀρχὴν νὰ θεωρήσῃ καὶ ἡ νέα ἑλληνικὴ γενεὰ ὡς τὸ πρῶτον καὶ εὐγενέστερον καθήκον τῆς, ἰδιαίτερος δὲ ἡ πανεπιστημιακὴ καὶ τῆς ἀνωτάτης καθόλου ἐκπαιδευτικῆς βαθμίδος.

Ἀναμφιβόλως ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς ἐποχῆς μας δὲν παραβλέπει τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῷ ἀμυντικῷ ἀγῶνι κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς ἀναβαρβαρώσεως τῆς Εὐρώπης ἢ τῆς ἀνθρωπότητος καθόλου ἀπόλεσε τὸ μέγιστον τοῦ χῆρου ζωῆς καὶ δράσεώς του καὶ οὕτω ὑπέστη μείωσιν τῆς δυνάμεώς του εἰς ἀνθρώπου καὶ κατέστη ὑλικῶς ἀσθενὴς καὶ πτωχός. Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται πάλιν νὰ ἀποθαρρυνῆται. Τοῦναντίον μάλιστα, ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν πεπορθῶς εἰς τὸ ὅτι «τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν» (Ρωμ. 8, 28) νὰ συνδεθῆ μετὰ τῶν νέων δυνάμεων τοῦ πνεύματος καὶ νὰ διεξάγῃ ἀπὸ κοινοῦ μετ' αὐτῶν τὸν ἀγῶνα. Διότι ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν εἶναι πλέον μόνος καὶ ἄνευ συναγωνιστῶν. Καὶ ἄλλα τμήματα τῆς ἀνθρωπότητος ἔχουν μετὰσχει τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς πνευματικῆς κληρονομίας καὶ εἶναι φορεῖς καὶ προστάται τοῦ πνεύματος τῆς πρώτης Οἰκουμένης, ὥστε ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἀποτελῶσι μετὰ τῶν Ἑλλήνων τὸ νέον χριστιανικὸν «οἰκουμενικὸν ἔθνος», ὅπερ ὡς λόγον ὑπάρξεως καὶ δράσεως συναισθάνεται τὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἐπέκτασιν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ ὀλοκλήρωσιν τῆς νέας, τῆς δευτέρας Οἰκουμένης.

Ἄλλ' ὁ Ἑλληνισμὸς κατέχει ἢ δέον νὰ καταλάβῃ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ καὶ δράσει ἰδιάζουσιν θέσιν καὶ λει-

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΙΑ'

Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Ὁδησσοῦ περὶ τὴν 10ην μ.μ. ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς ὁ νεαρὸς προϊστάμενος τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Μετοχίου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας πανοσ. ἀρχιμανδρίτης κ. Εἰρηναῖος Ταλαμπέκος, ὅστις εἶναι Ἕλλην καταγόμενος ἐκ Πειραιῶς, ὁ «inspektor» τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σεμιναρίου τῆς Ὁδησσοῦ Α. Kravtzenko καὶ ὁ ἱερομόναχος Vladimir Sabontan. Οὗτοι ὠδήγησαν ἡμᾶς εἰς τὸ παλαιὸν ἀριστοκρατικὸν ξενοδοχεῖον «Ὁδησσοί», ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ ὁποίου ἐφαίνοντο ὁ ὠραῖος λιμὴν τῆς πόλεως καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πλοῖα.

Τὴν 25ην Ὀκτωβρίου (Κυριακὴν) ἐν τῷ καθε-

τουργίαν. Ὁ Ἕλληνισμὸς κέκτηται τὸ προνόμιον νὰ κατέχη κληρονομικῶς τὸ μέσον κυκλοφορίας τοῦ πνεύματος, τὴν γλῶσσαν, ὡς καὶ τὴν ἄμεσον ζωσαν παράδοσιν τῆς πρώτης Οἰκουμένης. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ Ἕλληνισμὸς πρέπει νὰ συναισθανθῇ τὴν ἰδιαιτέραν του ἀποστολὴν καὶ ἠθικὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἀναλάβῃ τὸ «ἐνδοοικουμενικὸν» λειτουργημα, ὅπως ἐξυπηρετῇ καὶ καθιστᾷ εὐκολωτέραν τὴν ἀντλήσιν ἐκ τῆς πρώτης πηγῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ πνεύματος. Θὰ ἦτο μάλιστα ἐπιτετραμμένον νὰ εἴπη τις, ὅτι τὸ «κλάσμα», τὸ μικρὸν δηλαδὴ τμῆμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνικοῦ χώρου, ὅπερ τὴν σήμερον ὡς «Ἑλλάς», ὡς «Ἑλληνικὴ Πολιτεία» παρουσιάζεται, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ καταστῇ Ἑστία ἐπιμελείας τοῦ οἰκουμενισμοῦ, τ.ἔ. τοῦ χριστιανικοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀφοῦ τὸ μικρὸν τοῦτο τμῆμα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀποτελεῖ καὶ τὴν «μητέρα γῆν», τὴν «πατρίδα» τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ δὲ Ἀκρόπολις εὑρίσκειται ἐν αὐτῷ καὶ δύναται νὰ ἀποτελῇ τὸ σύμβολον καὶ διὰ τὴν ἐκτὸς αὐτοῦ τοῦ μικροῦ χώρου εὑρισκομένην Ἀγίαν Σοφίαν.

Αἱ πνευματικαὶ αὐταὶ ὑποχρεώσεις τῆς νέας ἑλληνικῆς γενεᾶς δὲν εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἀναπτυχθῇ καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ ἀνταποκρινομένη εἰς τὰς συγχρόνους ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Τοῦναντίον μάλιστα, τὸ σχετικῶς ἄγονον τοῦ ἐδάφους ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ καὶ ἡ ἄχρι τοῦδε σύνθεσις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς ἐπιβάλλουν τὴν ἔντονον μέριμναν ὑπὲρ αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, ἀφοῦ σήμερον ὁ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ πληθυσμὸς δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀρκοῦντα τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς του. Χιλιάδες ἀποδημούντων ἐξ Ἑλλάδος καὶ ἐρχομένων εἰς τὴν Δυτ. Γερμανίαν χάριν ἐργασίας πληροφοροῦν ἀναμφισβητήτως περὶ τῆς ἐκεῖ κρατούσης καταστάσεως. Ἡ φροντίς ὅμως πάλιν ὑπὲρ τῆς τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως οὐδόλως ἐπιτρέπεται νὰ ἀπορροφήσῃ τὴν ζωὴν καὶ δραστηριότητα τὸσον, ὥστε οἱ Ἕλληνες νὰ καταλήξουν νὰ λησμονήσουν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὡς καθαυτὸ ἄνθρωπος ἐργάζεται ὄχι χάριν

δρικῶ νὰ τῆς Ὁδησσοῦ παρηκολουθήσαμεν τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσεν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος τοῦ Belgorod—Dniestr κ. Ἀντώνιος, βοηθούμενος, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ ὑπὸ τῶν μετασχόντων τῆς τελέσεως τῆς λειτουργίας ταύτης πατρὸς Ἱερωνύμου Κατσώνη καὶ τοῦ προσφιλεστάτου συνοδοῦ ἡμῶν πατρὸς Vladimir Rozkon. Μετὰ συγκινήσεως εἶδομεν τοὺς πιστοὺς νὰ παρακολουθοῦν τὸ θεῖον κήρυγμα τοῦ Θεοφιλεστάτου καὶ νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν. Μάλιστα μητέρες τινὲς ὠδήγουν εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν καὶ τὰ μικρὰ τέκνα των. Εἰς τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χερσῶνος

τοῦ ἀπλοῦ ζῆν, ἀλλὰ χάριν τοῦ «εἶ ζῆν», χάριν δηλαδὴ τῆς ἀξιολόγου πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς. Ἄλλαις λέξεσιν, ὁ Ἕλλην ὡς γνήσιος Ἕλλην θὰ ἀναπτύξῃ τὴν τεχνικὴν καὶ οἰκονομικὴν πρόδοον ὅσον καὶ ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ σύγχρονος σύνθεσις τῆς ζωῆς, πλὴν πάντοτε θὰ πράττῃ τοῦτο ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως δυναθῇ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν πνευματικὴν του ζωὴν. Ὁ Ἕλλην μένων πιστὸς εἰς τὴν ἔθνικὴν του γνησίαν παράδοσιν θὰ βεβαίῳ ὅτι γράφει ὁ Μάξιμος Scheler ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ Μόρφωσις καὶ Γνώσις. «Ἐπειδὴ πᾶσα ἐργατικὴ γνῶσις (ἐννοεῖται ἡ τεχνικὴ καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν γνῶσις) πρὸς ἐνδεχομένους σκοποὺς τοῦ ἀνθρώπου ὡς βιολογικοῦ ὄντος ἀπώτατον ἔχει σκοπὸν τὴν ἐξυπηρετήσιν τῆς μορφωτικῆς γνώσεως... ἡ δὲ γένεσις καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς φύσεως σκοπὸν ἔχει τὴν ἐξυπηρετήσιν τῆς γενέσεως τοῦ βαθυτάτου κέντρου, ὅπερ κατέχει ὁ ἄνθρωπος, ἦτοι τοῦ π ρ ο σ ὶ ο υ αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ τὴν ἐπ' αὐτοῦ (τοῦ προσώπου) κυριαρχίαν, διὰ τοῦτο ἡ ἐπὶ ἐπιστημονικῶν θεμελίων στηριζομένη βαρβαρότης ἀποτελεῖ τὴν φοβερωτάτην πάσῃς καὶ κατὰ φαντασίαν δυνατῆς βαρβαρότητος. Ἄλλὰ καὶ ἡ καλουμένη «ἀνθρωπιστικὴ» ἰδέα τῆς μορφωτικῆς γνώσεως... πρέπει νὰ ὑπαχθῇ (ὑποταχθῇ) εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀπολυτρωτικῆς (τ.ἔ. θρησκευτικῆς) γνώσεως καὶ νὰ λάβῃ ὡς ἀπώτατον σκοπὸν τῆς τὴν ἐξυπηρετήσιν αὐτῆς. Διότι κυρίως καὶ κατ' οὐσίαν πᾶσα γνῶσις προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς Αὐτὸν καταλήγει (βρα Μ. Scheler, Μόρφωσις καὶ Γνώσις, μετάφρ. Β.Κ. Ἐξάρχου, ἐν Ἀθήναις 1953, σελ. 85). Ὁ Ἕλλην ἔχει τὸ καθῆκον νὰ παραμείνῃ πιστὸς εἰς τὴν ἔθνικὴν του παράδοσιν καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς διεξαγωγῆς τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἔργου καὶ νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸ μετὰ πολλῆς τῆς εὐσυνειδησίας. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν φωνὴν τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Αἰωνιότητος ἀπειθυνομένης καὶ εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν Γενεάν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΒΕΑΡΧΟΣ

Ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Θ/νίκης

καὶ Ὀδησοῦ κ. Boris με συγκινητικὴν προσφώνησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπήντησε καταλλήλως ὁ Κοσμητὼρ τῆς Σχολῆς μας, προσέφερεν εἰς ἡμᾶς ὡραίαν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ὡς δῶρον διὰ τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Ἐν συνεχείᾳ ἐκ μέρους τοῦ ἐκκλησιασματος εὐσεβεῖς νεάνιδες προσέφεραν εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν ὡραίαν ἀνθοδέσμην ἐκ λευκῶν χρυσαυθῆμων.

Μετὰ ταῦτα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Boris, ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ, παρακαθημένου καὶ τοῦ ἐν Ὀδησοῦ κυβερνητικοῦ ἐπιτρόπου διὰ τὰ ἐκκλησιαστικά ζητήματα, παρέθεσεν εἰς ἡμᾶς γεῦμα, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου προσέφερον εἰς ἡμᾶς καὶ ὡραῖα ἀναμνηστικά δῶρα. Ὁ Ἅγιος Χερσῶνος καὶ Ὀδησοῦ, ὅστις διακρίνεται διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν χάριν τῶν λόγων του, ἔχει ἰδιαιτερόν τάλαντον νὰ κερδίζῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ὡς ἐβεβαίωσεν ἡμᾶς καὶ αὐτὸς ὁ παρευρισκόμενος ἐκπρόσωπος τοῦ «ἀθέου» κράτους, ὁ Μητροπολίτης οὗτος εἶναι λίαν ἀγαπητὸς εἰς τὸν λαὸν καὶ χαίρει τῆς ἀπεριορίστου ἐκτιμήσεως τῶν ἀρχῶν.

Περὶ τὴν 2αν μ.μ. μετέβημεν εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Σεμινάριον τῆς Ὀδησοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδεξιώθησαν ἡμᾶς οἱ καθηγηταὶ αὐτοῦ, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πρύτανιν αὐτοῦ Θεοφ. Ἐπίσκοπον τοῦ Μπέλγκορντ — Ντιέστρ κ. Ἀντώνιον. Χορωδία ἐκ τῶν σπουδαστῶν παρουσίασεν εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν πρόγραμμα «κοντσέρτου» με ὡραϊότατα ἐκκλησιαστικά καὶ λαϊκά ἄσματα. Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἐθαυμάσαμεν τὴν πρὸς τὴν μουσικὴν καὶ τὸ ἄσμα ἀγάπην τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ καὶ ἰδίως τῶν

ἐκκλησιαστικῶν κύκλων. Τὴν μουσικὴν ταύτην εἶχε θαυμάσει καὶ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν κ. Φράϋ, ὅστις, ὡς ἐλέχθη εἰς ἡμᾶς ἐν Ρωσίᾳ, εἶχεν ἐκφράσει τὸν θαυμασμόν του εἰπών: «Ἐὰν εὐρεθῶ εἰς τὸν παράδεισον καὶ δὲν ἀκούω ἐκεῖ ρωσικὴν μουσικὴν, δὲν θὰ εἶμαι βέβαιος, ὅτι εὐρίσκομαι εἰς τὸν παράδεισον».

Ἀκολούθως ἐπεσκέφθημεν τὴν παρακειμένην ἱερὰν μονὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ εἰς τὸ περίβολόν της κείμενον θαυμάσιον θέρετρον τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρωσίας καὶ τοῦ Μητροπολίτου Χερσῶνος καὶ Ὀδησοῦ. Ἡ ὅλη περιοχὴ τῆς μονῆς εἶναι ἀληθῶς «εἰς ἀπέραντος περιφρακτός κήπος», πλήρης δένδρων, ποικίλων ἀνθέων καὶ ὡραίων πιδάκων. Ἐντὸς τῆς παραδεισιακῆς ταύτης περιοχῆς ὑπάρχουν τρεῖς ναοί, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἐκτισμένος πρὸ πενήτηνταετίας περίπου ἀπὸ Ἑλληνος ναυτικοῦ, ὡς ἐδείκνυν ἐκτενῆς ἐπὶ τῆς θύρας του ἑλληνικὴ ἐπιγραφή, πέντε ἄνετα καὶ εὐμεγέθη κτίρια διὰ τοὺς μοναχοὺς καὶ τὸ πολυτελέστατον κτίριον, τὸ ὡς διαμονὴ ἢ θέρετρον τοῦ Πατριάρχου χρησιμοποιοῦμενον. Τὸ μαγευτικὸν τοῦτο κτήμα, δωρηθὲν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν Πατριάρχην Ρωσίας κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνθρονίσεώς του, κεῖται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, κειμένης ὅπως ἡ ὅλη πόλις τῆς Ὀδησοῦ πενήτηντα μέτρα ὑπεράνω τῆς θαλάσσης» (περ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1962, σελ. 479). Εἰς τὴν Γράπεζαν τῆς ἱ. μονῆς, ἐνθα προσεφέρθη εἰς ἡμᾶς καφές, προσεφώνησεν ἡμᾶς ὁ λαμπρὸς ἐπίσκοπος Ἀντώνιος, πρὸς τὸν

Τρεῖς νεαροὶ μοναχοὶ ἐν Ζαγκόρσκ εὐθὺς μετὰ τὴν κουράν αὐτῶν.

ὁποῖον ἀπήντησε καταλλήλως ἐκ μέρους ἡμῶν ὁ συνάδελφος κ. Σάββας Ἀγουρίδης.

Μετὰ ταῦτα ἐδοκιμάσαμεν ζωντὰς συγκινήσεις ἐκ τῆς περιγηγῆσεως ἡμῶν ἐντὸς τῆς πόλεως τῆς Ὀδησσοῦ, ἥτις τόσον πολὺ συνδέεται μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ἐπεσκέφθημεν τὸ παρά τὴν θάλασσαν μνημεῖον τοῦ ἀγνώστου ναύτου καὶ τὸν περικαλλῆ ἑλληνικὸν ναόν, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸ Μετόχιον τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Προϊστάμενος αὐτοῦ εἶναι ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς πατὴρ Εἰρηναῖος Ταλαμπέκος, ὅστις μισθοδοτεῖται ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ μηνιαίου μισθοῦ χιλίων ρουβλίων, δηλαδὴ 34.000 δραχμῶν! Εἶναι περιττὸν δὲ σημειώσωμεν, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς ναὸς οὗτος δὲν ἐξυπηρετεῖ πλέον Ἑλληνας, ἀλλὰ ρώσους πιστούς. Ὡσαύτως μετὰ συγκινήσεως διήλθομεν ἐκ τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε τὴν ἔδραν τῆς ἡ «Φιλικῆς Ἐταιρείας», τῆς ὁποίας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἐωρτάζετο καὶ ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει ἡ 150ετηρίς. Ἐπίσης τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην ἐμνήσθημεν καὶ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', τοῦ ὁποίου τὸ λείψανον, περισυλλεγὲν ἐκ τῆς θαλάσσης εἶχε μεταφερθῆ ὑπὸ Ἑλληνοσ πλοίαρχου εἰς Ὀδησσόν, ἔνθα ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμων ἔλεγε ἐκφωνήσας περίφημον σχετικὸν ἐπικήδειον λόγον. Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐθαυμάσαμεν τὴν μουσικὴν τοῦ Τσαϊκόφσκυ εἰς τὸ ἔργον «Ἡ λίμνη τῶν κύκνων». Οὕτως ἡ ὀλιγοχρόνιος ἐπίσκεψις τῆς Ὀδησσοῦ ἐδημιούργησεν ἀνεξάλειπτους ἐντυπώσεις εἰς τὴν ψυχὴν μας.

Τὴν πρωτὰν τῆς ἐπομένης ἡμέρας, 26ης Ὀκτωβρίου (Δευτέρας) ἐπανήλθομεν ἀεροπορικῶς εἰς Μόσχαν καὶ ἐτακτοποιήθημεν πάλιν εἰς τὰ φυλασσόμενα δι' ἡμᾶς δωμάτια, ἅτινα εἶχομεν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Σοβιέτσαγια». Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐγενόμεθα δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ κ. Π. Β. Makartsev, ὅστις εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ παρά τῷ Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως Συμβούλιον διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις. Τὸν κ. Makartsev εἶχομεν γνωρίσει κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου, ὅπερ εἶχε παραθέσει εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ παρά τὴν Μόσχαν ἐξοχικῇ οἰκίᾳ τοῦ ὁ Μητροπολίτης Νικόδημος. Ὁ κ. Makartsev εἶναι μεσήλιξ, εὐφύεστατος καὶ συμπαθέστατος. Ἡ νέα συνάντησις ἡμῶν μετ' αὐτοῦ ἐν τοῖς κυβερνητικοῖς γραφεῖσι τοῦ διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις Συμβουλίου ἐγένετο κατόπιν ἰδικῆς του πρωτοβουλίας, τοῦθ' ὅπερ ἀνταπεκρίνετο καὶ εἰς ἰδικὴν μας ζωντὰν ἐπιθυμίαν. Ὅλοι εἶχομεν τὸν διακαῆ πόθον νὰ ἀκούσωμεν ἀπ' εὐθείας διὰ τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ἐκ τοῦ στόματος ἐνὸς ἐπισήμου ἐκπροσώπου τοῦ ἀθειςτικοῦ σοβιετικοῦ κράτους. Ὁ πόθος οὗτος ἰκανοποιήθη κατὰ τὸ πλεῖστον, διότι ὁ κ. Makartsev ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς τὸσαύτην οἰκειότητα καὶ φιλικὴν διάθεσιν, ὥστε ἐνεθαρρύνθημεν νὰ συζητήσωμεν μετ' αὐτοῦ μετὰ πάσης ἐμπιστοσύνης καὶ ἐλευθερίας. Πρὶν ἢ ὑποβάλωμεν εἰς αὐτὸν διαφόρους ἐρωτήσεις, ἐκεῖνος κατετόπισεν ἡμᾶς περὶ τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας

καὶ Κράτους καὶ περὶ τοῦ ἔργου τοῦ διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις Συμβουλίου. Συμφώνως πρὸς τὰς κρατηθείσας ὑπὸ τοῦ γράφοντος σημειώσεις, ὁ κ. Makartsev κατὰ τὴν ἐνδιαφέρουσαν συζήτησίν μας εἶπεν εἰς ἡμᾶς μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Ἡ πολιτικὴ τοῦ ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἐναντι τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀμετάβλητος. Ἐὰν εἰς τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα ἄλλων χωρῶν (λ.χ. τῆς Ἰταλίας, τῆς Πολωνίας κ.λ.π.) ἕνεκα τῶν ἰδιαιτέρων τοπικῶν συνθηκῶν ἐξετάζεται τὸ ζήτημα μήπως εἶναι δυνατόν νὰ ἀνήκουν εἰς τὰ κόμματα ταῦτα καὶ οἱ πιστοὶ χριστιανοί, εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει ἡ ἐναντι τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας πολιτικὴ τοῦ κόμματος εἶναι σταθερά. Τὰ μέλη τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ εἶναι ἄθεοι. Ἀλλὰ πέραν τούτου οἱ νόμοι μας προβλέπουν σεβασμὸν τῶν ἄλλων ἀντιλήψεων καὶ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. Ἡμεῖς δὲν χωρίζομεν τὴν κοινωνίαν εἰς δύο στρατόπεδα, δηλαδὴ εἰς τοὺς πιστοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀπίστους. Τὸ ζήτημα τῶν πεποιθήσεων δὲν εἶναι πρόβλημα εἰς τὴν καθ' ἡμέραν ζωὴν. Ἡ οἰκοδόμησις τοῦ νέου κοινωνικοῦ μας συστήματος ὑποστηρίζεται ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ, ἀκόμῃ καὶ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν. Βεβαίως τὸ κόμμα θεωρεῖ ὡς καθῆκον τὴν διάδοσιν τῆς ἀθεΐας. Ἀλλὰ παραλλήλως σεβόμεθα τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς, οἱ ὅποιοι πολλοὶ εἶναι πρωτοπόροι εἰς τὴν παραγωγὴν. Ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει ὑπάρχουν πολῖται, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀφωσιωμένοι τόσον εἰς τὴν Βίβλον, ὅσον καὶ εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς κομμουνιστικῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς κοινωνίας. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων μεταξὺ πιστῶν καὶ ἀπίστων δὲν ὑπάρχουν προβλήματα. Τὸ ἐὰν θὰ εἶσαι πιστὸς ἢ ἀπιστὸς εἶναι ζήτημα ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως. Ἐνταῦθα εἰς τὰ κυβερνητικὰ γραφεῖα τοῦ διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις Συμβουλίου δὲν γνωρίζομεν ποῖοι ἐκ τῶν ἐργαζομένων εἶναι πιστοὶ καὶ ποῖοι εἶναι ἀπιστοί. Τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα εἰς τὴν χώραν μας ἔχει δέκα ἑκατομμύρια μελῶν. Οὗτοι ὑποχρεοῦνται, ὡς σὰς εἶπον, νὰ εἶναι ἄθεοι. Ἀλλ' ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις ἔχει 220—230 ἑκατομμύρια λαοῦ. Δὲν γνωρίζομεν πόσοι ἐξ αὐτῶν εἶναι πιστοὶ καὶ πόσοι εἶναι ἀπιστοί. Ἀλλ' ὅμως ὅλοι, πιστοὶ καὶ ἀπιστοί, συμβιοῦν ἀρμονικῶς. Εἰς μίαν οἰκογένειαν εἶναι δυνατόν νὰ ζοῦν μαζὶ ἀρμονικῶς ἄθεοι καὶ πιστοί. Εἰς τὴν ἰδικήν μου οἰκογένειαν ἡ μήτηρ μου ἔχει τὴν παραδεδομένην τυπικὴν θρησκευτικότητα, ἀλλὰ μία ἀπὸ τὰς ἀδελφάς μου, ἡ ὁποία εἶναι ἐν ἐκ τῶν πλέον προσφιλῶν καὶ πλησιέστερον πρὸς ἐμὲ εὐρισκομένων προσώπων εἶναι συνειδητῶς πιστὴ χριστιανή. Ὅταν συγκεντρωνόμεθα εἰς τὴν οἰκογένειαν, συζητοῦμεν μὲ ἀλληλοσεβασμὸν, χωρὶς νὰ θίγωμεν ἀλλήλους. Ὁ εἰς σέβεται τὰς πεποιθήσεις τοῦ ἄλλου. Εἰς τὸ ρωσικὸν φίλμ, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸν τίτλον «Ὅλα ἀπομένουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους», εἰς ἄθεος ἐπιστήμων συζητεῖ εἰρηνικώτατα καὶ φιλικώτατα μὲ τὸν καλὸν του φίλον, τὸν ἱερέα. Ἡ ἀρμονικὴ αὐτὴ συνύπαρξις ἀθέων καὶ πι-

Η ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΝ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΑΝΝΗΣ-ΜΑΡΙΑΣ

Ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα Ἄννα - Μαρία ἠσπάσθη τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἡ σχετικὴ τελετὴ ἐγένετο τὴν 21ην Ἀπριλίου καὶ περὶ ὥραν 11.30 π.μ. εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἀνακτόρων Ἀθηνῶν, παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς Βασιλισσῆς Μητρὸς Φρειδερίκης καὶ τῆς Διαδόχου Εἰρήνης.

Τὴν Βασίλισσαν «ἐχρίσεν» ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ πρωθιερέως τῶν Ἀνακτόρων ἀρχιμανδρίτου Ἱερωνύμου Κοτσώνη.

Ἡ Βασίλισσα ἀπὸ μηνῶν κατηχεῖτο ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἱερωνύμου Κοτσώνη, συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ὃταν ἦτο ἐτοίμη ὁ Μακαριώτατος ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ γίνη τὸ χρίσμα πρὸ τοῦ Πάσχα, ὥστε ἡ Βασίλισσα νὰ ἑορτάσῃ τὴν Ἀνάστασιν ὡς ὀρθόδοξος πλέον.

Κατὰ τὴν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων, εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἀνακτόρων προσῆλθεν ὁ Μακαριώτατος. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Λειτουργίας οὗτος ἠρώτησε τὴν Α.Μ. τὴν Βασίλισσαν Ἄνναν - Μαρίαν ἂν ἐπιθυμῇ νὰ ἀσπασθῇ τὴν ὀρθόδοξον

στῶν εἰς τὴν κοινωσίαν μας στηρίζεται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως. Ἄν καὶ τὸ περιβάλλον μὲ τὸ ραδιόφωνον, τὴν τηλεόρασιν καὶ τὸν τύπον κηρύττῃ τὴν ἀθείαν, ἐν τούτοις εἰς τὴν καθ' ἡμέραν πρακτικὴν ζωὴν πάντες οἱ σοβιετικοὶ πολῖται εἶναι ἴσοι ἐξ ἐπόψεως τῆς κοινωνικῆς τῶν θέσεως καὶ τῆς ἀξιολογήσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν. Ἀκόμη καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν μας εἶναι ἐξωκομματικοί. Βεβαίως αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι εἶναι πιστοί, ἀλλὰ σημαίνει, ὅτι δὲν εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ εἶναι ἄθεοι. Ἀκόμη καὶ οἱ ἐκπαιδευτικοὶ εἰς τὰ σχολεῖα δὲν ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι ἄθεοι. Μόνον τὰ εἰδικὰ περὶ τῆς κομμουνιστικῆς ἰδεολογίας καὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ πολίτου μαθήματα ἀπαιτεῖται νὰ διδάσκωνται ὑπὸ μελῶν τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὴν ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας στάσιν τοῦ Σοβιετ. Κράτους ὁ κ. Makartsev εἶπεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἐξῆς: «Τὸ Κράτος σήμερον δὲν ἐπεμβαίνει εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Μάλιστα εἰς πολλὰς περιπτώσεις προστατεύει τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ἀνακαλεῖ εἰς τὴν τάξιν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐρμηνεύοντες κακῶς τοὺς νόμους ἐπιχειροῦν νὰ θίξουν καὶ νὰ παραβιάσουν τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ὡσαύτως τὸ Κράτος ἀνακαλεῖ εἰς τὴν τάξιν καὶ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι παραβαίνουν τὴν κειμένην νομοθεσίαν. Ἡ ἀντίθεσίς μας μὲ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν εἶναι πρακτικὴ, ἀλλὰ μόνον ἰδεολογικὴ. Εἰς τὴν πράξιν παρέχομεν πολλὰς διευκολύνσεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Δίδομεν λ.χ. συγκατάθεσιν καὶ ἄδειαν, διὰ νὰ συνεδριάσῃ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος. Τὸ Κράτος παραχωρεῖ διὰ συμβολαίου τοὺς ναοὺς εἰς τοὺς πιστοὺς καὶ παρέχει διαφόρους πρώτας ὕλας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπίσης χορηγοῦμεν διαβατήρια εἰς τοὺς κληρικούς, διὰ νὰ μεταβαίνουν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν ἢ τὴν διορθόδοξον κίνησιν. Δίδομεν τὰς θεωρήσεις τῶν διαβατηρίων, διὰ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν οἱ προσκεκλημένοι τοῦ Πατριάρχου Μόσχας, ὅπως ἤλθετε σεῖς. Ἐχομεν φιλικὰς καὶ ἐγκαρδίας προσωπικὰς σχέσεις μὲ πολλοὺς κληρικούς. Δι' αὐτὸ, ὅταν εἴχον ἔλθει οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰς ἐξ αὐτῶν ἐξέφρασε τὴν ἐκπληξίν του, ὅταν μὲ

εἶδε νὰ συνομιλῶ ἐγκαρδίως μὲ τὸν Μητροπολίτην Νικόδημον καὶ νὰ ἀσπεύωμαι μετ' αὐτοῦ».

Αὐτὰ εἶπε, πρὸς τοὺς ἄλλους, εἰς ἡμᾶς ὁ ἀπαντῶν εὐγενῶς καὶ προθύμως εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας κ. Makartsev. Ὁ ὑποφαινόμενος μεταξὺ ἄλλων τὸν ἠρώτησε τὸ ἐξῆς: «Ἐφ' ὅσον, κατὰ τὰς ἐπίσημους σημερινὰς ἀπόψεις τοῦ Σοβιετικοῦ Κράτους καὶ οἱ πιστοὶ συμβάλλονται δημιουργικῶς εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἔπαυσε τὰ ὑπάρχει ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει ἡ ἀντίληψις, ὅτι δῆθεν ἡ Θρησκεία εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ. Ἐχει οὕτω τὸ πρᾶγμα ἢ ἄλλως;». Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Κράτους ἀπέφυγε νὰ δώσῃ σαφῆ ἀπάντησιν. Δι' ἐλιγμοῦ εἶπεν, ὅτι ἡ κομμουνιστικὴ ἀξιολογήσις τῆς Θρησκείας μένει ἀμετάβλητος καὶ ὅτι ἡ δημιουργικὴ δύναμις καὶ πολιτιστικὴ δραστηριότης καὶ ἐργασία τῶν πιστῶν δὲν ἐκπηγάζει ἐκ τῆς θρησκευτικῆς τῶν ἰδεολογίας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγωγῆς, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἔλαβον ἐντὸς τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας. Ὡσαύτως ἦτο δύσκολον νὰ δοθῇ ἀπολύτως σαφῆς ἀπάντησις εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ πατρὸς Ἱερωνύμου Κοτσώνη, ὅτι, ἐφ' ὅσον τὸ ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει κομμουνιστικὸν κόμμα ἐπιβάλλει εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ τὴν ἀθείαν, αὐτὸ σημαίνει αὐτομάτως ἠθικὴν τινα πίεσιν ἐπὶ τῆς συνειδήσεως τῶν νέων, οἵτινες ἐπιθυμοῦν νὰ ἀνέλθουν εἰς τὰ ὑπάτα κρατικὰ ἀξιώματα, ἅτινα προορίζονται μόνον διὰ τὰ μέλη τοῦ κόμματος.

Παρὰ ταῦτα ἡ ὅλη συζήτησις διεξήχθη ἐν ἀτμοσφαιρᾷ φιλικῆς καὶ ὅλως ἐλευθέρως ἐκφράσεως τῶν ἐκατέρωθεν ἀπόψεων. Μάλιστα δὲν ἐδισταξάμεν νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν κυβερνητικὸν αὐτὸν ἐκπρόσωπον, ὅτι εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν ἐν τῷ προσεχεῖ μέλλοντι τὴν Θρησκείαν ὑποστηριζομένην καὶ προβαλλομένην ὑπ' αὐτῆς τῆς ρωσικῆς κοβερνήσεως. Οὗτος τότε ἐκτύπησεν ἡμᾶς μὲ φιλικὸν μειδίαμα εἰς τοὺς ὤμους εἰπὼν: «Εἶσθε καλοὶ προπαγανδισταὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ! Παρὰ ταῦτα θέλομεν νὰ μᾶς ἔρχεσθε, διὰ νὰ μᾶς γνωρίσετε καὶ νὰ σᾶς γνωρίσωμεν. Πάντοτε θὰ σᾶς βλέπωμεν μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν».

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως.

Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὰ πλήθη τῶν ἑτεροδόξων «τουριστῶν», οἵτινες παρευρέθησαν εἰς τὰς ὀρθόδοξους χώρας καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, διεπίστωσαν, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, φυλάττουσα πιστῶς τὸ παλαιοχριστιανικὸν πνεῦμα, ἐορτάζει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ὡς τὴν μεγίστην ἐορτὴν καὶ πανήγυριν. «Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ὡς ὁμολογεῖ ὁ Heiler, ζῆ ἐξ ὀλοκλήρου ἐκ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀναστάσεως». Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ, ὡς ἐγράφη πρὸ ἐτῶν ἐν τῷ παρόντι περιοδικῷ, «ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου κατέχει, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ, τὴν μάλιστα κεντρικὴν καὶ θεμελιώδη θέσιν ἐν ὅλῃ τῇ θρησκευτικῇ ζωῇ αὐτῆς, θέσιν ἀντανεκλώσαν καὶ ἀκτινοβολοῦσαν καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ κοινωνικῇ καὶ τῇ ἐθνικῇ ζωῇ τῶν ἀποτελούντων τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην λαῶν... Ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ Ἐκκλησίᾳ ἢ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐορτάζεται μετὰ τόσης ἐπιμονῆς, τόσου ἐθνισμοῦ, τόσης ἐξάρσεως καὶ τόσης μεγαλοπρεπειᾶς».

πίστιν. Κατόπιν τῆς καταφατικῆς ἀπαντήσεως τῆς Βασιλίσσης ἤρχισεν ἡ εἰδικὴ Ἀκολουθία τοῦ ἱεροῦ Χρίσματος. Ἀκολούθως ἡ Βασίλισσα ἀπήγγειλε τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μακαριώτατος λαβὼν τὸ Ἅγιον Μῦρον, ἔχρισε δι' αὐτοῦ τὸ μέτωπον, τὰ ὦτα, τὴν σιαγόνα, τὸ στήθος, τὰς χεῖρας καὶ τὰ γόνατα τῆς Βασιλίσσης, λέγων: «Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν». Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἀνέγνωσε τὴν ἀκόλουθον ἐκ τοῦ Μεγάλου Εὐχολογίου εὐχήν:

«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κλίνας οὐρανοῦς καὶ τοῖς ἐν γῆ δι' ἄφατον ἔλεος ἐπιδημήσας καὶ διδάξας τοὺς ἀθρώπους ὁμολογεῖν τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀμεμπτον ὁμολογίαν, τὴν τῆς ὁμοουσιῶν καὶ συναϊδίου Τριάδος ἐπίγνωσιν καὶ τὸ προσκυνητὸν καὶ παντοδύναμον Πνεῦμα διὰ τοῦ ἀψευδοῦς Σου στόματος ὑποφῆνας ἐκπορεύεσθαι τοῦτο καὶ ὑφίστασθαι ἐκ τοῦ ἀνάρχου Σου Πατρὸς καὶ Θεοῦ, αὐτὸς Δέσποτα τὴν δούλην σου Ἄνναν - Μαρίαν, τὴν ἐπιστρέφουσαν ἐκ τῆς Λατινικῆς πλάνης πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀψευδοῦς Σου στόματος καὶ τὴν τῶν Ἁγίων Σου Ἀποστόλων καὶ διδασκάλων τῆς εὐσεβείας ἀκραιφνῆ θεολογίαν τε αὐτῶν καὶ παράδοσιν πρόσδεξαι, ὡς ἐλεήμων καὶ συμπαθὴς, συνάπτων αὐτὴν καὶ ἐνῶν τοῖς ἀληθεῖσι δόγματι τῆς Ἁγίας Σου Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καταξιῶν τε αὐτὴν τῆς ἀπειλητῆτος καὶ αἰδίου τῶν οὐρανῶν βασιλείας τῇ ἐπιγνώσει καὶ ἀνακηρύξει τῆς εὐσεβείας δογμάτων...».

Ἀκολούθως ἡ Βασίλισσα ἀνέγνωσε τὸν λεγόμενον «Λίβελλον», ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ, ὡς ἀναγράφει

Οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ καὶ ἰδίως οἱ Ἕλληνες βιοῦν κατ' ἀπαράμιλλον τρόπον τὸν ὕμνον τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ: «Ἀναστάσεως ἡμεῖς λαμπρονθῶμεν, λαοί, Πάσχα Κυρίου Πάσχα· ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν ἐπινίκιον ἄδοντας».

Θὰ προσέφερον ἀνυπολογίστους ὑπηρεσίας.

Χαίρομεν, διότι ἐπὶ τέλος ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐπέτρεψεν, ὅπως κατὰ τὴν τέλει τῆς Θεῆς Λειτουργίας χρησιμοποιῶνται αἱ ἐθνικαὶ γλώσσαι ἀντὶ τῆς λατινικῆς. Οὕτω καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία «ἐνέγκρισε μετάφρασιν τῆς λατινικῆς λειτουργίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν». Τοιοῦτό τι πρὸ δεκαετίας θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς βλάσφημον καὶ ἀπαράδεκτον ἢ ὡς ἀθάλακτος ὑποκειμενικὸς ὀραματισμὸς.

Ἄς εὐχηθῶμεν, ἵνα ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία μετὰ τῆς λατινικῆς γλώσσης θυσιάσῃ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἄλλας ἀβασίμους ἐμμόνους ἰδέας ἢ ἀξιώσεις

ὁ Ζ' Κανὼν τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀποκήρυξιν τῆς παλαιᾶς πίστεως καὶ διαβεβαίωσιν διὰ τὴν ἀπαράβατον τήρησιν τῆς νέας. Ἡ Βασίλισσα εἶπε:

«Θεῖα χάριτι προσερχομένη εἰς τὴν Ὀρθόδοξον, ἤτοι τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, παρέχω τὸν παρόντα ἔγγραφον λίβελλον, δι' οὗ καθομολογῶ καὶ στέργω ἅπαντα τὰ παρὰ τῶν Ἁγίων Ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων ἀποφανθέντα καὶ στερχθέντα, ἀποβαλλομένη πάντα τὰ ὑπὸ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας κακοτομηθέντα περὶ τε τὸ δόγμα, τὰ μυστήρια, τὰς παραδόσεις καὶ τὴν Πράξιν τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν Ὀρθοδοξίαν δὲ καθομολογοῦσα καὶ ὀλοφύχως ἀσπασζομένη ἔσομαι πιστὸν καὶ γνήσιον αὐτῆς τέκνον».

Τέλος, ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα Ἄννα - Μαρία καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ὑπέγραψαν τὸ σχετικὸν πρακτικὸν τῆς κρίσεως καὶ ἔληξεν, οὕτω, ἡ τελετὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Βασίλισσα ἐγένετο χριστιανὴ ὀρθόδοξος.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς τελετῆς ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα Ἄννα-Μαρία ἤτο λίαν συγκεκινημένη καὶ ὅταν τὴν συνεχάρη ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησε εὐχαριστῶ ἑλληνιστί.

Κατόπιν τῆς εἰσόδου τῆς Βασιλίσσης εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, αὕτη θὰ μνημονεύεται εἰς τὸ Πολυχρόνιον καὶ τὰς διαφόρους εὐχὰς καὶ δεήσεις ὡς «εὐσεβεστέρα» καὶ οὐχὶ «φιλόχριστος», συμφώνως πρὸς τὴν εἰς ἄλλην στήλην τοῦ περιοδικοῦ μας δημοσιευομένην σχετικὴν ἐγκύκλιον τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

αὐτῆς, οἷαι εἶναι αἱ περὶ παπικὸν πρωτεῖον καὶ περὶ Οὐνίας. Ἀσφαλῶς ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ θὰ προσέφραξεν ἀνυπολογίστους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Χριστιανικὴν Οἰκονομίαν, ἐὰν ἀντιμετώπιζε ρεαλιστικῶς καὶ τὰς ἀξιώσεις ταύτας, ὡς ἀντιμετώπισε τὸ ζήτημα τῆς λατινικῆς γλώσσης καὶ τῶν λοιπῶν λειτουργικῶν μεταρρυθμίσεων.

Γεννοῦν τὴν ἐλπίδα.

Ἡ ἄνευ χρονοτριβῆς ἐπέκτασις τῆς χορηγήσεως τῆς τελευταίας δοθείσης εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους ἀξίσεως τῶν μισθῶν καὶ εἰς τὸν καθ' ὅλον ἐφημεριακὸν μας κληρὸν εἶναι τι, ὅπερ ἀποδεικνύει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄς ἐδῆξωμεν, ἵνα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο τῆς Κυβερνήσεως ὀλοκλήρωθῃ διὰ τῆς ριζικῆς λύσεως τοῦ καθ' ὅλον ἐφημεριακοῦ προβλήματος. Ἡ λύσις αὕτη προϋποθέτει τόσον τὴν ἐξέυρεσιν τῶν τρόπων πρὸς προσέλκυσιν εἰς τὸν ἱερὸν κληρὸν τῶν κατὰ πάντα ἀξίων καὶ ἐκλεκτῶν, ὅσον καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῆς καθ' ὅλον πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς στάθμης τῶν εὐλαβεστάτων ἐφημεριῶν, οἵτινες εἶναι οἱ στυλοβάται τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Ἔθνους μας. Αἱ μέχοι τοῦδε ἐκδηλωθεῖσαι ἀγαθαὶ προθέσεις τῆς Κυβερνήσεως γεννοῦν τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἔλθῃ συντόμως ἡ ὥρα τῆς λύσεως ταύτης.

Πνευματικὴ ἀποκέντρωσις.

Με χροῶν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀνέγνωσε τὰς δηλώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Γ. Παπανδρέου περὶ τῆς ἀξίσεως τῶν πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου σχολῶν, «τὸ δίκτυον τῶν ὁποίων θὰ καλύψῃ ὀλόκληρον τὸν κορμὸν τῆς χώρας». Ἡ κυβερνήσις ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁρμάται ἐκ τῆς ὀρθῆς ιδέας, ὅτι ἡ συγκέντρωσις πασῶν τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν εἰς δύο μόνον μεγάλας πόλεις, τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Θεσσαλονίκην, ἐνῶ δημιουργεῖ ὑδροκεφάλους ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἀριότητος τῆς μορφώσεως τῆς ἑλληνικῆς νεολογίας, στερεῖ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα τῶν ἀνέτων ἐνκαιριῶν ἀνωτέρας παιδείας. Διὰ τῶν ὑπὸ ἴδρυσιν νέων πανεπιστημιακῶν σχολῶν εἰς Ἰωάννινα, Λάρισα, Πάτρας, Κέρκυραν καὶ Ἡράκλειον σκοπεῖται ἀφ' ἑνὸς ἡ ἀνοδος τῆς στάθμης τῶν σπουδῶν, ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀξίσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουδαστῶν, τρίτον ἡ ἀνακοπή τοῦ ρεύματος τῆς ἀποδημίας διὰ σπουδᾶς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τέταρτον ἡ ἀμεσώτερα ἐπαφή τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν φοιτητῶν καὶ πέμπτου ἡ τόνωσις τῆς πνευματικῆς κινήσεως τῶν ἐπαρχιῶν.

Ἄς ἐδῆξωμεν, ἵνα αἱ ἀποφάσεις αὗται τεθοῦν τάχιστα εἰς ἐφαρμογὴν ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι θὰ ληφθῇ ἰδιαίτερα μέριμνα, ἵνα αἱ ἰδρυθσόμενα Σχολαὶ ἐπανδρωθοῦν διὰ διδακτικῶν στελεχῶν ὑψηλῆς ἀκαδημαϊκῆς στάθμης καὶ ἰκανότητος πρὸς κατοχύρωσιν τοῦ κύρους τῶν ἀνωτάτων πνευματικῶν ἰδρυμάτων μας.

Περὶ τὸ «αὐτόματον διαζύγιον».

Πολὺς ἐσχάτως γίνεται λόγος περὶ προετοιμαζομένης ἀποτείας δημιουργίας νομικῆς διατάξεως, διὰ τῆς ὁποίας θὰ καθιεροῦνται τὸ αὐτόματον διαζύγιον εἰς τὰς περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ σύζυγοι ζοῦν ἐν διαστάσει ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη.

Πιστεύομεν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις καὶ ἰδίως ὁ διακρινόμενος διὰ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ ἀρμόδιος Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης οὐδέποτε θὰ δεχθῇ τὰ τοποθετήσῃ τοιαύτην, τορπίλλην εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας. Ἡ τυχὸν ἐπιβολὴ τοιαύτης νομοθετικῆς διατάξεως θὰ ἐνεθάρρυνε τὸν θεσμόν τῆς παλλακειᾶς, θὰ ὠδήγηε εἰς τὴν ἐουλείαν πλείστας γυναικας καὶ θὰ ἐδημιούργει τὴν δυστυχίαν εἰς ἀναριθμήτους οἰκογενείας καὶ εἰς χιλιάδας παιδιῶν. Δι' ἐν τοιοῦτο νομοσχέδιον θὰ ἐπηλήθευε πλήρως ὁ λόγος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πατρός: «Ἄνδρες οἱ νομοθετοῦντες καὶ κατὰ γυναικῶν ἡ νομοθεσία».

Μία ἐπὶ πλέον διάψευσις.

Ἐν νέον δεῖγμα τῆς εἰς πολλὰς ἱερὰς Μητροπόλεις συντελουμένης λαμπρᾶς κοινωνικῆς ἐργασίας, περὶ τῆς ὁποίας σχεδὸν εἰς πᾶν φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» παρέχομεν πληροφορίας, εἶναι ἡ ἐνεργείαις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα Ἰδρυσις ἐν Αἰγινίῳ «Ἀγροτικῆς Οἰκονομικῆς Σχολῆς», ἣτις ἤρξατο ἤδη λειτουργοῦσα ὑπὸ τὴν προσωπικὴν ἐπίβλεψιν τοῦ διακεκριμένου Ἱεράρχου τούτου. Καθ' ἃ ἀνεγράφη ἤδη εἰς τὸν τύπον, «αἱ τρόφιμοι τῆς Σχολῆς, ἀνερχόμενα εἰς τεσσαράκοντα νεάνιδας, προερχομένας ἐκ κομποπόλεων καὶ χωριῶν τῆς Ἐπαρχίας τοῦ Σεβασμιωτάτου, θὰ διδασκοῦν δωρεάν, — με δωρεάν ὡσαύτως διαμνην καὶ συντήρησιν —, ραπτικὴν, ὑφαντικὴν, πλεκτικὴν, κέντημα καὶ ἄλλας χρήσιμους οἰκοκυριακὰς γνώσεις, πᾶσα δὲ προσπάθεια θὰ καταβάλληται διὰ τὴν χριστιανικὴν καὶ ἑλληνοπρεπῆ αὐτῶν διαγωγήν».

Τὸ ἴδρυμα τοῦτο, προστεθὲν εἰς πλῆθος ἄλλων λαμπρῶν ἰδρυμάτων τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τὰ ὁποῖα ἡ «Ἐκκλησία» ἔχει ἐξάρει κατὰ τὸ πορλίθον, θὰ συντελῇ τὰ μέγιστα εἰς τὸν ὑγιᾶ προσανατολισμὸν καὶ εἰς τὴν εὐτυχῆ ἀποκατάστασιν πολλῶν νεανίδων καὶ οὕτω θὰ ἀποτελῇ μίαν πολυτίμον συμβολὴν εἰς τὸν ἀγῶνα πρὸς ἀνύψωσιν τῆς πνευματικῆς στάθμης τῆς νεολογίας μας καὶ καταπολέμησιν τῶν ἐπαπειλούντων αὐτὴν κινδύνων. Ἐπὶ πλέον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἴδρυμα θὰ ἀποτελῇ μίαν εἰσέτι διάψευσιν τῶν ἰσχυριζομένων, ὅτι δῆθεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία στερεῖται κοινωνικῆς δράσεως.

Εἶναι τι ὄλως ἀπαραίτητον.

Ἀξιέπαινα εἶναι τῶ ὄντι τὰ μέτρα, ἅτινα λαμβάνονται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν καλύτεραν λειτουργίαν τῶν παιδικῶν ἐσχῶν καὶ κατασκηνώσεων. Τὰ μέτρα ταῦτα ἀπο-

βλέπουν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, εἰς τὴν ἀξίῃσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐξυπηρετούμενων εἰς τὰς κατασκευάσεις παιδίων καὶ εἰς τὴν ἐν γένει βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν λειτουργίας τῶν κατασκευάσεων διὰ τῆς χορηγήσεως ἠδὲκμένων πιστώσεων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διατεθείσας. Ἐπίσης ὀρθῶς δίδεται μεγίστη σημασία εἰς τὴν πλαισίωσιν τῶν κατασκευάσεων διὰ καταλλήλων στελεχῶν, εἰδικῶς ἐκπαιδευμένων.

Ἀλλὰ διὰ τὰ ἔχον αἱ παιδικαὶ ἔξοχαί καὶ κατασκευάσεις καρπὸν ἑκατονταπλασίονα, δεόν νὰ δοθῇ μεγαλύτερα σημασία εἰς τὸν χριστιανικὸν προσανατολισμὸν τῶν στελεχῶν καὶ εἰς τὸν ζωντανὸν σύνδεσμον αὐτῶν μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅθεν τὸ νὰ λαμβάνῃ ἐνεργὸν μέρος καὶ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν στελεχῶν τούτων εἶναι τι ὅλως ἀπαραίτητον.

Πρέπει νὰ ἐξαρθῇ τὸ ὅτι εἰς τινὰς Ἱ. Μητροπόλεις πᾶσαι αἱ κατασκευάσεις λειτουργοῦν κατὰ τρόπον ἀξιεπαίνον ὑπὸ τὰς εὐλογίας καὶ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν. Ἡ ἐποπτεία αὕτη πρέπει νὰ γενικευθῇ καὶ νὰ ἐπεκταθῇ εἰς πάσας τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις, περιλαμβάνουσα ὁσαύτως καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν καταλλήλων στελεχῶν.

«Τὸ οἰκογενειακὸν βῆμα».

Μετὰ μεγίστην χαρὰν διεπιστώσαμεν, ὅτι τὸ ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Μελετίου ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολογιωτάτου πρεσβυτέρου κ. Παναγιώτου Σιμιγιάτου περιοδικὸν «Τὸ οἰκογενειακὸν βῆμα» ἐξειλίχθη εἰς ἀληθῆ περιοδικῶς ἐκδιδόμενην ἐφημερίδα μεγάλου σχήματος, ἣτις παρέχει πλουσιωτάτην πνευματικὴν τροφήν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους Ἑλλήνας τῆς Γαλλίας. Οὗτοι διὰ τῆς ἐφημερίδος ταύτης οὐ μόνον παρακολουθοῦν τὰ χρονικὰ τῆς παρουσιαζούσης ἀξιοσημείωτον κοινωνικὴν καὶ πνευματικὴν δράσιν Ἱεράς Μητροπόλεως τῆς Γαλλίας, ἀλλ' ἐπὶ πλέον διαφωτίζονται ἐπὶ πλείστον ζητημάτων ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως.

Ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται, ὅπως ἡ ἐφημερίς αὕτη γνωρίσῃ ἡμέρας ἐπιτυχίας καὶ περαιτέρω ἀναπτύξεως, ἵνα συντελῇ εἰς τὴν πνευματικὴν ποδηγήτησιν τῶν ἑλληνικῶν κοινότητων τῆς Γαλλίας, αἵτινες διακρίνονται διὰ τὴν ἀφοσίωσίν των εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν.

Ἀξιεπαῖνοι φοιτητικαὶ ἐκδηλώσεις.

Ἡ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Βασιλέως, τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ πολλῶν ὑπουργῶν λαμπρυνθεῖσα «Φοιτητικὴ Ἑβδομάς», ἣτις ἀξιεπαίνως ὀργανώθη διὰ τῆς συνεργασίας καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, δὲν περιορίσθη μόνον εἰς ἐπιτυχεῖς μορφωτικὰς καὶ ψυχαγωγικὰς ἐκδηλώσεις, ἀλλ' ἐπὶ πλέον προσέβαλε καὶ τὰ ζωηρὰ κοινωνικὰ ἐνδιαφέροντα τῶν φοιτητῶν τῆς Συμπρωτεύουσας, ὅτινα εἰς πολλὰς πε-

ριπτώσεις διέπονται ὑπὸ γνησίου χριστιανικοῦ πνεύματος.

Ὅτω πολλοὶ ἐκ τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ φοιτητῶν κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐπεσκέφθησαν τὰ συνοριακὰ φυλάκια καὶ διένειμαν εἰς αὐτὰ δῶρα, σνέφαγον μετ' ἀπόρων γερόντων καὶ παιδίων πτωχικῶν συνοικισμῶν, προσέφεραν αἷμα εἰς ἐξόρμησιν αἰμοδοσίας καὶ ἤλθον εἰς ἀδελφικὴν ἐπαφὴν μετ' ἀσθενεῖς συμφοιτητὰς των, ὡς καὶ μετ' εὐδοσκομένους ἐν ταῖς φυλακαῖς, τοῖς σανατορίοις καὶ τοῖς νοσοκομείοις.

Ἀσφαλῶς πολλὰ τῶν ὡραίων τούτων ἐκδηλώσεων θὰ εἶχον ἐνεργητικώτερα ἀποτελέσματα, εἴαν ὀργανοῦντο κατὰ τρόπον κινητοποιοῦντα οὐ μόνον ὀρισμένους φοιτητὰς κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἑβδομάδος, ἀλλ' ὅλους τοὺς φοιτητὰς κατὰ τὴν διάρκειαν ὀλοκλήρου τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς λοιπὰς μορφωτικὰς καὶ ψυχαγωγικὰς ἐκδηλώσεις τῆς «Φοιτητικῆς Ἑβδομάδος».

Τὰ «ὄτα» τῆς σοβιετικῆς ἐπιστήμης.

Πολλὴν ἐντύπωσιν καὶ συγκίνησιν προεκάλεσεν, ὡς ἦτο φυσικόν, εἰς τὴν παγκόσμιον Κοινὴν Γνώμην ὁ ἰσχυρισμὸς σοβιετικῶν ἀστρονόμων ὅτι συνέλαβον πιθανὰ μηνύματα λογικῶν ὄντων ἐκ πλανητικοῦ συστήματος εὐδοσκομένου εἰς ἀπόστασιν πολλῶν ἑκατομμυρίων ἔτων φωτός ἀπὸ ἡμᾶς. Καίτοι οἱ δυτικοὶ ἐπιστήμονες, ὑπομνηματίζοντες τὴν ἀνακοίνωσιν, ἀπέκλεισαν σχεδὸν ὁμοφώνως τὸ βάσιμον μιᾶς τοιαύτης πιθανότητος· καίτοι ἐπίσης, καὶ ἂν ἀλήθευεν ὁ ἰσχυρισμὸς, ἡ πρακτικὴ σημασία τῶν μηνυμάτων θὰ ἦτο ἀνύπαρκτος, δεδομένου ὅτι ταῦτα θὰ ἐπροεπε νὰ εἶχον ἐκπεμφθῇ — λόγω τῆς ἰλιγγιώδους ἀποστάσεως τὴν ὁποῖαν θὰ διήρυσαν διὰ τὰ φθᾶσιν εἰς τὴν Γῆν — ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μαμμοσθ, ἢ ἀνακοίνωσις ἔχει μίαν ἐποικοδομητικὴν σημασίαν. Προκαλεῖ τὴν μελαγχολικὴν σκέψιν, ὅτι ἡ ἄθεος ἐπιστήμη, ὁποῖα εἶναι, λόγω τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος, ἢ σοβιετικῆς ἐπιστήμης, δύναται νὰ ἀποκτᾷ κεραίας ὀλονὲν πλέον λεπταισθήτους ἐντὸς τοῦ ὕλικου μυστηρίου τοῦ Σύμπαντος, δὲν ἔχει ὁμως ὄτα νὰ συλλαμβάνῃ τὰ μηνύματα τῆς θείας πραγματικότητος, τὴν ὁποῖαν «δηγοῦνται — κατὰ τὸν ψαλμωδὸν — οἱ οὐρανοί». Εἶναι οὕτως ἄλαλος καὶ κωφὴ εἰς αὐτὴν τὴν πραγματικότητα, τὴν ὁποῖαν ἀξίζει πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλην νὰ μάθῃ ὁ ἄνθρωπος.

Προληπτικὴ Ὑγιεινὴ.

Τὰ πολιτισμένα κράτη ἔχον ὡς χρυσοῦν κανόνα τῆς κοινωνικῆς των πολιτικῆς νὰ ἀποδίδουν πάντοτε πρωτεύουσαν σημασίαν καὶ νὰ ρίπτουν ὅλον τὸ βάρος τοῦ οὕτως ἀναλογούντος ἐνδιαφέροντός των εἰς τὸν τομέα τῆς προλήψεως τῶν παντὸς εἶδους καὶ κατηγορίας φυσικῶν δεινῶν τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο, ἡ προληπτικὴ Ὑγιεινὴ κατέχει κορυφαίαν θέσιν εἰς τὴν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Σύνοδος

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προέβη εἰς ἕν-
τονον διαμαρτυρίαν κατὰ τῶν μέτρων τὰ
ὅποια ἔλαβεν ἢ ἀπειλεῖ νὰ λάβῃ ἡ τουρκικὴ κυβέρ-
νησις ἐναντίον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τὸ
κείμενον τῆς διαμαρτυρίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διατελεῖ ἐν βαθείᾳ συγ-
κινήσει καὶ ἀγωνίᾳ ἐκ νέας ἀπροκλήτου ἐπιθέσεως
δι' ἀπειλητικῶν δηλώσεων Προέδρου Τουρκικῆς Δη-
μοκρατίας, Προέδρου καὶ Ἀντιπροέδρου Τουρκικῆς
Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν αὐτῆς
κατὰ Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει.

Πάνσεπτος, ἀπὸ 1900 ἐτῶν ἐγκατεστημένος θε-
σμός, ἔλκων ὑπόστασιν τοῦ ἐξ ἀποφάσεως Οἰκου-
μενικῶν Συνόδων, διαλάμπας διὰ μέσου τῶν κλυδω-
νισμῶν αἰώνων, κατοχυρώμενος διὰ σουλτανικῶν
φιρμανίων, διὰ προνομίων καὶ διεθνῶν συνθηκῶν,
ἀπειλεῖται ἤδη εἰς ὑπόστασιν του.

Ἐκκλησία Ἑλλάδος, διακηρύττουσα τὴν ἀλ-
ληλεγγύην αὐτῆς πρὸς τὴν χειμαζομένην Μεγάλην
τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καταγγέλλει τὰς ἐπαπει-
λουμένας ἀπαραδέκτους καὶ ἀντιθέτους πρὸς τὸ δι-
καιον ἐνεργείας τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ
ὑψώνει φωνὴν διαμαρτυρίας πρὸς ἅπασαν τὴν Οἰκου-
μένην, ἥτις εἶχεν ἤδη συνταραχθῆ ἐκ βαθέων ἀπὸ τοι-
αύτας ἐκδηλώσεις θρησκευτικοῦ καὶ φυλετικοῦ φανα-
τισμοῦ, παρόμοιαι τῶν ὁποίων εἶναι καὶ αἱ νῦν ἐναν-
τίον τῶν ἀναπαλοτριῶτων δικαιωμάτων τοῦ Οἰκου-
μενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπὲρ τῆς ὑπερασπίσεως τῶν
ὁποίων ποιούμεθα θερμὴν ἔκκλησιν».

κοινωνικῆν τῶν πολιτικῆν, μὲ προγράμματα μελετη-
μένα εἰς τὸ ἐπαρκὸν καὶ ἐφαρμοζόμενα πλήρως.

Τοιαύτην ἀντίληψιν φαίνεται ὅτι ἔχει ἡ παροῦσα
κυβέρνησις καὶ ἰδιαιτέρως ὁ ἐκλεκτὸς εἰς ἦθος καὶ ρη-
ξικέλευθος εἰς ἀποφάσεις Ὑπουργὸς Ὑγιεινῆς κ. Κοκ-
κέβης, ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν προσφάτως ἀνακοινω-
θεῖσαν ἐναρξιν μιᾶς ἐκτεταμένης καὶ συστηματικῆς
προετοιμασίας διὰ τὴν ἀπὸ πάσης οὐσιώδους πλευρᾶς
κατάστροφωσιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος προ-
ληπτικῆς Ὑγιεινῆς. Εὐχόμεθα ὅπως τὸ πρόγραμμα
τοῦτο ἐξέλθῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἐνωρίτερον καὶ πλήρως
μελετημένον ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς καταρτίσεώς του καὶ
ἀρχίσῃ τὸ ἑλληνικὸν κράτος τὴν ἀσκήσιν μιᾶς τοιαύ-
της προληπτικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος
τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ μας.

Δικαία διάκρισις.

Ἡ «Ἐκκλησία» συγκαίρει ἐξ ὅλης καρδίας τὸν
ἐπιφανῆ συνεργάτην της κ. Φώτιον Κόντογλου ἐπὶ τῇ
προσφάτως εἰς αὐτὸν ἀπονομῇ τοῦ Ἀριστείου Γραμ-

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀθῆναι τῇ 22 Ἀπριλίου 1965

Ἀριθμ. Πρωτ. 1130
Διεκπ. 397

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1314

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἄγγελμα χαριῶσονον εὐαγγελίζεται ὑμῖν ἡ Ἱερά
Σύνοδος. Ἡ Α. Μεγαλειότης ἡ Βασίλισσα τῶν Ἑλ-
λῆνων Ἄννα-Μαρία, ἐκτιμῶσα καὶ ἐν ἀγαθῇ συνει-
δήσει ἀληθῶς ἀγαπῶσα τὴν σωτήριον διδασκαλίαν
τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔγνω
αὐτοθελήτως προσελθεῖν εἰς τοὺς κόλπους Αὐτῆς,
καὶ μετέχειν τῶν εὐχῶν τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν
Ὁρθοδόξων.

Ἡ Ἱερά τελετὴ τῆς προσελεύσεως εἰς τὴν Ὁρθο-
δόξιν τῆς Α. Μεγαλειότητος τῆς Βασίλισσης ἡμῶν
ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου ἐν
τοῖς Βασιλικοῖς Ἀνακτόροις τῶν Ἀθηνῶν τῇ 21ῃ
Ἀπριλίου ἐ.ε.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει, παρακαλοῦμεν
ὑμᾶς, ὅπως διατάξῃτε, ἵνα τοῦ λοιποῦ μνημονεύηται
ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς ὑπὸ τῶν ἱερουργούντων, ὡς
καὶ ἐν τῷ πολυχρονισμῷ ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα ἡμῶν
ὡς (Εὐσεβεστάτη).

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρέεδρος
Ὁ Ἀρχιεγγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Θεόκλητος Φιλιππαῖος

μάτων παρὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ὁ κ. Κόντογλου, μὲ τὸ σπουδαῖον λογοτεχνικὸν
ἔργον του καὶ τὴν ἀπαράμιλλον ἐπίδοσίν του εἰς τὴν
ὀρθόδοξον ἀγιογραφίαν, ἀποτελεῖ μέγα κόσμημα τῆς
Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τυγχάνει πιστὸν
καὶ φλογερὸν τέκνον. Εἶναι δὲ παραλλήλως ἐκτὸς συγ-
κρίσεως ὄνομα εἰς τὴν νεοελληνικὴν γραμματεῖαν
καὶ τέχνην, τοῦ ὁποίου ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀξία
ἀναγνωρίζεται παγκοίνως. Δύναται νὰ λεχθῆ, χωρὶς
τοῦτο νὰ ἀποτελῆ ὑπερβολή, ὅτι ὁ κ. Κόντογλου εἶναι
σήμερον ὁ ἐπιβλητικώτερος, διὰ τὴν γνησιότητα καὶ
τὴν ἐκφραστικὴν του δύναμιν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς
τομεῖς τῆς ἐπιδόσεώς του, ὑπομνηματιστής, διδάσκα-
λος καὶ συνεχιστὴς τῆς ἑλληνορθοδόξου Παραδόσεως,
ἥτις ταυτίζεται μὲ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ὑπόστασιν τοῦ
Γένους μας. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, τὸ δέπτηχον ἔργον
του ἐνέχει καὶ ὑψίστην ἔθνηκὴν σημασίαν. Ἡ «Ἐκκλη-
σία» εἴχεται καὶ ταχεῖαν τὴν εἰσοδογὴν του, ὡς μέλους
εἰς τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν Ἰδρυμα τῆς χώρας, πρᾶ-
γμα τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ἀπὸ καιροῦ ὡς ὀφειλὴ τοῦ
ἔθνους πρὸς τὸν ἄνδρα.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 25ης Ἀπριλίου ἐ.ε. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ τῶν προϊσταμένων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς ἀκράσιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἕτομα κλπ. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 11ῃ Ἀπριλίου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν.

— Τῆ 18ῃ Ἀπριλίου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν.

Ἐτέλεσε: Τῆ 16ῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου Μητροπόλεως Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἰκονίου Κυροῦ Ἰακώβου.

Προέστη: Τῆ 17ῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἰκονίου Κυροῦ Ἰακώβου, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Ἀργυροκάστρου κ. Παντελεήμονος καὶ τοῦ Θεοφιλέστατου Ἐπισκόπου Ἀπαμείας κ. Ἰακώβου Βίρβου.

— Τῆ 19ῃ Ἀπριλίου τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Νυμφίου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως.

— Τῆ 20ῃ Ἀπριλίου τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Νυμφίου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως.

— Τῆ 21ῃ Ἀπριλίου τῆς ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τῶν Ἀνακτόρων Ἀθηνῶν τελετῆς τῆς προσελεύσεως εἰς τὴν Ὁρθόδοξίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης Ἄννης - Μαρίας.

— Τῆ 22α Ἀπριλίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τῆς Ἀκολουθίας τῶν Παθῶν.

— Τῆ 23ῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, τὴν μὲν πρῶταν τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ὁρῶν, τὸ δὲ ἐσπέρας τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου (Ἐπιτάφιος Ὁρῆνος) καὶ τῆς καθιερωμένης λιτανείας.

— Τῆ 24ῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τῆς Ἀκολουθίας τῆς Ἀναστάσεως.

— Τῆ 25ῃ Ἀπριλίου, Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀκολουθίας τῆς Ἀγάπης ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁποίας μετέβη εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον, ἔθα ἐδέχθη τὰς εὐχὰς πολυαριθμῶν ἐπισκεπτῶν, πρὸς οὓς διένειμε πασχαλινὰ δῶα.

Προήδρευσε: Τῆ 14ῃ Ἀπριλίου τῆς Συνδικτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Δελτίου «Ἐκκλησία» καὶ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κληροδοτήματος Καλησπέρη.

— Τῆ 19ῃ Ἀπριλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Συνελυπήθη: Τῆ 21ῃ Ἀπριλίου εἰς τὴν ἐν τῷ Ψυχικῷ οἴκῳ τοῦ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολίτην Ζακύνθου κ. Ἀλέξιον ἐπὶ τῷ ἀπροόπτῳ θανάτῳ τῆς μητρὸς του.

Ἐδέχθη: Τῆ 12ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον καὶ Γαλλίας κ. Μελέτιον, τὸν πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς πανοσ. ἀρχιμ. Ἰγνάτιον, τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκου, τὸν ἐπιθεωρητὴν τῆς Ὁρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας τῶν φυλακῶν καὶ τῶν ἀναμορφωτικῶν καταστημάτων πανοσ. ἀρχιμ. Δωρόθεον Βενάρδον, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Λαζαρίδην, τὸν ἐφημέριον τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πευκακίων αἰδεσ. Ἐμμ. Βολουδάκη, τὸν προϊστάμενον τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον καὶ τὸν προσωπάρχην τοῦ Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Κελεμένην.

— Τῆ 14ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλονικῆς κ. Παντελεήμονα καὶ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Μυρῆνης κ. Χρυσόστομον, τὸν Τοποτηρητὴν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ζιχνῶν καὶ

Νευροκοπίου καὶ ἱεροκέρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου πανοσ. ἀρχιμ. Κωνσταντῖον Χρόνην, τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκου καὶ τὸν αἰδεσ. πρωτοπρεσβύτερον Ἄγγελον Νησιώτην μετὰ τοῦ ἐκ Νοτίου Ἰνδίας πανοσ. ἀρχιμ. Γεωργίου Ταριᾶν καὶ τῆς ἐξ Ἰνδιῶν μοναχῆς τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Πάτιου ἀδελφῆς Γαβριηλίας.

— Τῆ 15ῃ Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θήρας κ. Γαβριήλ, τὸν ἐφημέριον τῆς Ἁγίας Εἰρήνης Αἰόλου αἰδεσ. Μακρῆν, τὸν ἐφημέριον τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πευκακίων αἰδεσ. Ἐμμ. Βολουδάκη καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μαρουσή, οἱ ὅποιοι ἐδήλωσαν ὅτι προσφέρουν ἱματισμὸν διὰ τοὺς σεισμοπαθεῖς τῆς Πελοποννήσου.

— Τῆ 16ῃ Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἡλείας κ. Γερμανόν.

— Τῆ 19ῃ Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον τῶν Ἀρμενίων κ. Σαχάκ Ἀϊβαζιᾶν καὶ τὸν διευθυντὴν τοῦ TAKE κ. Ζαφ. Κέπετζην.

— Τῆ 20ῃ Ἀπριλίου τὸν ἐφημέριον τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πευκακίων αἰδεσ. Ἐμμ. Βολουδάκη, τὸν πρωτοπρεσβύτερον τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας Ἀθηνῶν αἰδεσ. Crowson καὶ τὸν ταγματάρχην Χωροφυλακῆς κ. Πανταζόπουλον, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τὸν πρωθιερέα τῶν Ἀνακτόρων πανοσ. ἀρχιμ. Ἰερώνυμον Κοτσώνην.

— Τῆ 21ῃ Ἀπριλίου τὸν πρωθιερέα τῶν Ἀνακτόρων πανοσ. ἀρχιμ. Ἰερώνυμον Κοτσώνην, τὸν τέως ὑπουργὸν κ. Σολομωνίδην καὶ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος κ. Χρυσανθόπουλον μετὰ τοῦ τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Πετρονάκου.

— Τῆ 22α Ἀπριλίου τὸν τέως ὑπουργὸν κ. Βρανόπουλον, τὸν πρωθιερέα τῶν Ἀνακτόρων πανοσ. ἀρχιμ. Ἰερώνυμον Κοτσώνην, τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καθηγητὴν κ. Παν. Παναγιωτάδου, τὸν διευθυντὴν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφ. Κέπετζην καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Γιανναράν.

— Τῆ 24ῃ Ἀπριλίου τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καθηγητὴν κ. Παν. Παναγιωτάδου καὶ τὸν γλύπτην κ. Γιατράν.

Διαμαρτυρίαι πνευματικῶν ἰδρυμάτων

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐξέδωσε τὴν 22αν Ἀπριλίου ἐ.ε., ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων τεκταινομένων εἰς βάρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὴν ἀκόλουθον ἀνακοίνωσιν:

«Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν αἰσθάνεται ὅτι ἔχει χρέος νὰ ὑψώσῃ φωνὴν διαμαρτυρίας δι' ὅσα τεκταινοῦνται κατ' αὐτὰς εἰς βάρος τῆς κορυφῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ ὁποίου τὴν νομικὴν θέσιν διασφαλίζουν διεθνεῖς συνθήκαι καὶ αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Χάρτου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἔχον βαθεῖας τὰς ρίζας εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἐπετέλεσεν ἐπὶ αἰῶνας ἔργον εἰρήνης καὶ πνευματικῆς ἐξυψώσεως τῶν λαῶν, κυρίως εἰς τὸν ἀνατολικὸν κόσμον. Ἡ ἐκρίζωσις του, καθ' οἰοδῆποτε τρόπον ἐπιχειρουμένη, θὰ ἔχη δραματικὸν ἀντίκτυπον εἰς τὰς ψυχὰς ἑκατομμυρίων Χριστιανῶν, μὲ ἔνδεχόμενος συνεπειάς, τῶν ὁποίων τὴν ἔκτασιν οὐδεὶς δύναται νὰ προβλέψῃ.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐπισύρουσα τὴν προσοχὴν τῆς πεπολιτισμένης ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῶν γεγονότων τὰ ὅποια ἐπαπειλοῦνται, ποιεῖται ἐκκλησιῶν πρὸς ὅλας τὰς Κυβερνήσεις καὶ τὰ ἀνώτατα πνευματικὰ Ἰδρύματα τοῦ κόσμου, ὅπως πράξουν πᾶν τὸ δυνατόν ἵνα καταπαύσῃ ὁ κατὰ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀρέαμενος διωγμὸς καὶ ἐπικρατήσῃ εἰς ὅλων τὰς συνειδήσεις σκέμεις σύμφωνοι πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος εἶναι τεταγμένοι νὰ ὑπηρετοῦν».

Ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐξέδωσε τὸ κάτωθι ψήφισμα:

«Ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, παρακολουθοῦσα μετ' αὐξήσεως συγκινήσεως καὶ πολλῆς πικρίας τὰ ἀδικαιολόγητα μέτρα τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως κατὰ τοῦ σειπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντινουπόλεως, ἐκφράζει τὸν ἀποτροπισμὸν αὐτῆς διὰ τὴν συντελουμένην ἀσύστολον καταπάτησιν τῶν ἀπαρραγμάτων δικαίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, τῶν κατοχυρωμένων μάλιστα διὰ διεθνῶν συνθηκῶν.

Ἀναμιμησκομένη δὲ τῶν κατὰ Σεπτέμβριον 1955 γενομένων τουρκικῶν βανδαλισμῶν καὶ τῶν ἐπαισχύντων ἐκείνων πράξεων εἰς βῆρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὑποπτεύεται ὅτι τὰ νέα βάρβαρα μέτρα ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον νέου καὶ ἐπικινδύνου κύματος τουρκικῆς μισαλλοδοξίας κατὰ τῆς πολυσεβάστου κεφαλῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πρὸ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀποστολῆς τῆς ὁποίας ὑπεκλήθη καὶ αὐτὸς ὁ Μωάμεθ ὁ Πορθητῆς, σήμερον δὲ τιμοῦν καὶ σέβονται σύμπασα ἡ Χριστιανοσύνη καὶ οἱ μεγάλοι Διεθνεῖς Ὄργανισμοί.

Ὅθεν, σταθμιζούσα ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς εὐθύνas ὄλου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου διὰ τὰ τεκταινόμενα εἰς βῆρος τῆς Ὁρθοδόξου ἐν Τουρκίᾳ Ἐκκλησίας καταγγέλλει καὶ καταδικάζει μετ' ἀγανακτήσεως τὴν Τουρκίαν ὡς προσβάλλουσαν τὸν πολιτισμὸν καὶ ζητεῖ τὴν σθεναρὰν συμπαράστασιν τῶν Ἀνωτάτων Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων πασῶν τῶν χωρῶν πρὸς περιφρούρησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντινουπόλεως».

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀπέστειλε τὸ κάτωθι τηλεγράφημα πρὸς τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸν Ο.Η.Ε., τὸν Πρόεδρον τῶν Ἡν. Πολιτειῶν καὶ τοὺς πρωθυπουργοὺς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ ἄλλων κρατῶν:

«Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μετὰ βαθυτάτης ὀδύνης παρακολουθεῖ ἀδικαιολογήτως ἐνταθεῖσαν δίωξιν Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ἐν Τουρκίᾳ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς μειονότητας. Διαμαρτύρεται ἐντόνως κατὰ τοῦ ἀπαράδεκτου τούτου ἐκβιασμοῦ, ἀσκουμένου διὰ καθαρῶς πολιτικούς λόγους, στιγματίζοντος σύγχρονον πολιτισμὸν, καταπνίγοντος διεθνῶς κατοχυρωμένα ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ ἐξεγείροντος συνειδήσεις χριστιανικοῦ κόσμου. Ἀναμένει ἄμεσον ἐνεργὸν συμπαράστασιν ὑμῶν πρὸς ματαίωσιν ἐπιχειρουμένου ἐγκλήματος κατὰ κορυφῆς Ὁρθοδόξιας Οἰκουμενικοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου ἀκτινοβολούντος ἐπὶ αἰῶνας».

Ὁ Δικηγορικὸς Σύλλογος Ἀθηνῶν καταγγέλλει τὰς ἐξοντωτικὰς ἐνεργείας τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τοῦ ἀπὸ χιλιετηρίδων ἐγκατεστημένου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰς νήσους Ἰμβρον καὶ Τένεδον ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὡς καὶ τὰς διαπραττομένας εἰς βῆρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀσχημίας. Ἐπίσης ἐκφράζει τὴν ἀγανάκτησιν του διὰ τὴν κατάφορον παραβίασιν τῶν διεθνῶν συμβάσεων καὶ τὴν ἀσεβῆ προσβολὴν τῆς κορυφῆς τῆς ὀρθοδόξου χριστιανοσύνης.

Παρομοίαν διαμαρτυρίαν ἐξέδωσε καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἐταιρεία Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, ἡ ὁποία τονίζει ὅτι ἡ ὑπόστασις τῆς πνευματικῆς κορυφῆς τῆς χρι-

στιανοσύνης δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνδέεται μετὰ τὴν λύσιν οἰωνδῆποτε πολιτικῶν προβλημάτων, διότι ἀποτελεῖ ἐσχάτης μορφῆς βάρβαρότητα ἢ ἀνάμιξις τῆς εἰς τὰς μεταξὺ κρατῶν διενέξεως. Καὶ τοῦτο, διότι αἱ ἱεραὶ αὐταὶ ἐστὶν συμβολίζου τὴν εἶδοσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ πρέπει νὰ θεωρῆται στίγμα εἰς τὸν αἰῶνά μας ἀκόμη καὶ ἡ ἀπλῆ ἀνακίνησις παρομοίων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα τὸν ἐμφανίζου ἀνίκανον νὰ ἐνοήση ὅσα κατενόησε καὶ αὐτὸς ὁ 15ος αἰών.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Πειραιῶς εἰς ψήφισμά του διαμαρτύρεται ἐντόνως διὰ τὴν ἀνανδρον τουρκικῆν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Διὰ τοῦ ψήφισματος ζητεῖται ἀπὸ τοὺς δῆμους ὁλοκλήρου τοῦ πολιτισμένου κόσμου νὰ διαμαρτυρηθοῦν καὶ καταγγείλουν τὸ ἐπιχειρούμενον ἐγκλημα ἐκρίζωσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τὴν παναρχίαν ἐστὶν του.

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Εἰς τὴν Σπάρτην ὁλοκληρώθη τὸ πρῶτον μέρος τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος τῆς Στέγης τῆς Νεότητος, ἐργαζομένης καὶ μαθητιώσης, ἐνεργείας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Κυπριανοῦ, συνδρομῆ τῶν ἐν τῇ ξένῃ ὁμογενῶν καὶ τῇ ἐκ 200.000 δραχμῶν βοήθειᾳ ἐκ τῶν Κρατικῶν Ἀρχείων, ἧτις ἐχορηγήθη φροντίδι τοῦ κ. Μανουσάκη. Πρὸς τὸ παρὸν θὰ λειτουργήσουν ἡ μεγάλη Αἴθουσα ψυχγωγίας τῆς νεολαίας καὶ τὰ εἰς τὸν κάτω ὄροφον ἐστιατόρια δι' ἀπόρους μαθητὰς τῶν γυμνασίων. Εἰς τὰ κάτω διαμερίσματα εἶναι ἐτοίμη μεγάλη ἐπίσης αἴθουσα φιλοξενούσα τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ προστεθῇ καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Μουσεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, εἰς ὃ θὰ συγκεντρωθοῦν ἱεραὶ βυζαντινὰ εἰκόνες καὶ ἄλλα ἱερά ἀντικείμενα καὶ κειμήλια.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Μὲ βυζαντινὴν μεγαλοπρέπειαν ἔγινε τὴν μεσημβρίαν τῆς 22ας Ἀπριλίου ἐ.ε. εἰς τὴν νῆσον Πάτμου ἡ Τελετὴ τοῦ Νιπτῆρος. Ἡ μοναδικὴ αὕτη τελετὴ, ἀνάλογος τῆς ὁποίας λαμβάνει χώραν μόνον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀποτελεῖ μίαν ἐκ τῶν σημαντικωτέρων χριστιανικῶν ἐκδηλώσεων τῶν συνδεδεμένων μετὰ τὴν ἱεράν μονὴν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστησαν ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Ἀθανασιάδης - Νόβας καὶ ὁ ὑπουργὸς Βιομηχανίας κ. Ζιγῆς ἐπὶ κεφαλῆς πολλῶν ἐκδρομῶν τοῦ νεοῦδρουθέντος ἐν Ἀθήναις Σωματείου τῶν Φίλων τῆς Πάτμου. Συνεργεῖον τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Β.Β.Κ. ἐκινήματογράφησε τὰς τελετάς. Προσφωνῶν τοὺς ἐπισήμους, ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς κ. Θεοδώρητος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου διὰ τὸ ἐκδηλούμενον ὑπὲρ τῆς μονῆς ἐνδιαφέρον του καὶ διεβίβασε διὰ τῶν κ.κ. ὑπουργῶν ἐπίσημον πρόσκλησιν, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὴν ἱστορικὴν νῆσον. Ἐπίσης ὁ ἡγούμενος διετύπωσε τὴν εὐχὴν, ὅπως ἡ Πατμιάς Σχολὴ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Γ. Παπανδρέου εὐρῆ τὸν ἀναγεννητὴν τῆς, προκειμένου νὰ καταστῇ ἀνταξία τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς τῆς.

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς

Καθ' ἡ ἀνεγράφη εἰς τὸν Τύπον, ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἀρχιεπισκοπὴ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς ὤρισεν ἐπιτροπὴν ἐξ ἐξεχόντων ὀρθοδόξων θεολόγων, ἵνα οὕτω προβοῦν εἰς ἐπίσημον μετάφρασιν τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου καί μετὰ εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν, πρὸς χρῆσιν τῶν πιστῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς ἦσαν μέχρι τοῦδε ἠναγκασμένοι νὰ χρησιμοποιοῦν ἀγγλικὰς μεταφράσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, αἵτινες γέγονον ὑπὸ τῶν Μελιχτιῶν ἢ Διαμαρτυρομένων ἢ ἄλλων θεολόγων, ἐνεκα ἐλλείψεως ἐγκύρου μεταφράσεως ὑπὸ ὀρθοδόξων θεολόγων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος ἀπήλυθε πρὸς τὸν Πάπαν, τὸν γεν. γραμματέα τοῦ Ο.Η.Ε. κ. Θάντ καὶ ὀρισμένας ἄλλας διεθνεῖς προσωπικότητας, ἐπίσημον διαμαρτυρίαν κατὰ τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἢ πρόκειται νὰ λάβῃ ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἐναντι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Πατριάρχης κ. Βενέδικτος εἰς τὸ τηλεγράφημά του τοῦ λέγει:

«Καταδικάζομεν μὲ ἀγανάκτησιν τὸ γεγονός ὅτι ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ὑποκινεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ πολιτικούς λόγους εἰς τὴν ἐκ μέρους τῆς σκαιᾶν διώξιν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐμπνέεται ἀπὸ φυλετικὸν φανατισμὸν μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντα μὲ τὰς υποθέσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ αὐτοῦ Καθιδρύματος.

Ἡ πραγματοποίησις τῶν ἀπειλῶν τοῦ διετυπώθησαν ἐναντίον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκ μέρους τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως ὅπως ἀποκλήτως θὰ ἔθιγε βαθεῶς ὄχι μόνον τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ὁλόκληρον τὸν χριστιανικὸν καὶ πολιτισμένον κόσμον. Οὐσιαστικῶς πρόκειται περὶ ἐπιθέσεως ἐναντίον τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τοῦ πολιτισμένου κόσμου ἐπὶ τῶν γεγονότων αὐτῶν, ἀπευθύνοντες ἰδιαιτέρως θερμὴν ἔκκλησιν πρὸς ὅλας τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας, τὰς κυβερνήσεις τῶν καὶ τὸν Ο.Η.Ε. καὶ ζητοῦμεν τὴν υποστήριξιν καὶ ἄμεσον ἐπέμβασιν τῶν πρὸς ἀναστολὴν τῶν μέτρων μὲ τὰ ὁποῖα ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἀπειλεῖ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Αἰτούμεθα τὸν σεβασμὸν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν τῆς δικαιοσύνης».

— Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος ἀπέστειλε πρὸς τὸ Βατικανὸν ἀντιπροσωπεῖαν ἐκ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου κ. Βασιλείου καὶ τοῦ σκευοφύλακος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων πανοσ. ἀρχιμανδρίτου κ. Γερμανοῦ, ἵνα διαβιβάσῃ εἰς τὸν Πάπαν τὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπανακομιδῇ τῶν λειψάνων τοῦ ἱεροῦ σκήνου τοῦ ἁγ. Σάββα. Οἱ πατριαρχικοὶ ἀντιπρόσωποι ἐπέδωκαν εἰς τὸν Πάπαν προσωπικὸν γράμμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Βενέδικτου, ἐν ᾧ γράφονται τὰ ἑξῆς:

«*Παῦλον VI τῷ Μακαριωτάτῳ καὶ Ἀγιωτάτῳ Πάπῳ τῆς πρεσβυτέρου Ρώμης χαίρειν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.*

Ἡδέως πάνν ἀναμνηστικόμενοι τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἱστορικῆς συναντήσεως ἡμῶν τε καὶ τῆς Αὐτοῦ θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου μετὰ τῆς Ὑμετέρας Γερασμοτάτης καὶ ἡμῶν περισπουδάστον Ἀγιότητος, μετὰ χαρᾶς ἰδιαζούσης προαγομέθη νῦν εἰς ἐπικοινωνίαν διὰ τῶν γραμμάτων ἡμῶν τούτων μετ' Αὐτῆς ἄσμενοι εὐαγγελίσασθ' Αὐτῇ, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἔρχομενοι δυσὶν ἡμετέροις Ἐκπροσώποις, Ἱερωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἰορδάνου καὶ Γέροντι Ἀρχιεπισκοπῆ κ. Βασιλείῳ καὶ Ὁσιολογιωτάτῳ Ἀρχιμανδρίτῃ — Γέροντι Σκευοφύλακι τοῦ Παναγίου Τάφου κ. Γερμανῷ, ἀνεθέμεθα ἐπιδοῦναι Αὐτῇ τὰδε τὰ Γράμματα ἡμῶν καὶ ἀνθ' ἡμῶν διερμηνεύσαι Αὐτῇ τὰς ἐνθέρμους εὐχαριστίας τῆς ἐν Σιών πρεσβυγενεοῦς Μητροῦς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῇ πρόφρονι συγκαταθέσει Αὐτῆς, ὅπως ἀποδοθῇ τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τὸ Ἱερὸν Σκήνω Σάββα τοῦ Ἁγίου, ὅπως ἀπ' αἰῶνων φυλάσσεται καὶ τιμᾶται ἐν τῷ ἐν Βενετίᾳ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου.

Περιχαρεῖς ὄν διαπέμποντες τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμοποθήτῳ ἡμῶν Ἀγιότητι τοὺς ἀνω διαληφθέντας ἡμετέρους ἔκπροσώπους, κοινῶν Αὐτῇ ποιησομένους τῶν πληροῦντων

τὴν καρδίαν ἡμῶν ἱερῶν αἰσθημάτων χαρᾶς καὶ ἀγαλλιήσεως ἐπὶ τῷ εὐσήμερῳ τούτῳ γεγονότι, ὅπου ἀναμφιλέκτως συντελέσει εἰς περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὁλοθύμως συνιστῶμεν Αὐτῇ τούτους, πεποιθότες ὅτι φιλοφρόνως γενήσονται δεκτοὶ παρ' Αὐτῆ. Πρὸς δ' ἐκ βαθέων δέμενοι τοῦ πάντα σαφῶς οἰκονομοῦντος καὶ πρὸς τὸ συμφέρον πάντων κατεργαζομένου Οὐρανοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Δομητόρος ἐνδυναμοῦν καὶ στηρίξιν τὴν Ὑμετέραν περικλημένην ἡμῶν Ἀγιότητα ἐν τῇ θεοφιλεῖ ἐπιτελέσει τῶν ἀνωθεν ἀνατεθειμένων Αὐτῇ καθηκόντων εἰς δόξαν τοῦ ὑπερομητοῦ Αὐτοῦ Ὄνοματος καὶ κατευθύνει τὰ διαβήματα πάντων ἡμῶν πρὸς προαγωγὴν τοῦ θείου Αὐτοῦ θελήματος, διαβεβαιώμεθα Αὐτῇ περὶ τῶν εὐλογιῶν ἡμῶν πρὸς Αὐτὴν αἰσθημάτων ἰδιαζούσης τιμῆς καὶ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης, μεθ' ὧν διατελοῦμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ ἡμέρᾳ Μαρτίου ις' ».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανὸς ἀπέστειλε πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομον τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα:

«Πλήρως ἀλληλέγγυοι μετὰ Ὑμετέρας Μακαριότητος, διαμαρτυροῦμεθα δι' ἐπιθέσεις κατὰ ἀρχαίου ἱεροῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Δεόμεθα Κυρίου προστατεύσει Ἁγίαν Μητέρα Ἐκκλησίαν, Παναγιώτατον Πατριάρχην Ἀθηναγόραν καὶ πάντα τὰ ὀρθόδοξα τέκνα τὰ διαβιούοντα ἐν Τουρίκᾳ Ὑμετέρας Μακαριότητος ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι ἀφωσιωμένος ἀδελφός καὶ συλλειτουργός: Πατριάρχης Σέρβων Γερμανός».

— Εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ ἐκυκλοφόρησε κατ' αὐτὰς εἰς τὴν ἀγγλικὴν ὠραιότατον εἰκονογραφημένον τεύχος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Σερβικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία — Τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν της». Περιέχει 14 ἄρθρα τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν καὶ μερικὰ τῶν ὁποίων εἶναι πολλὸ ἀξιόλογα.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' ἀπήλυθε μῆνυμα, ἔχον ὡς περιεχόμενον τὴν παγκόσμιον εἰρήνην καὶ τὸ αἷτημα τῆς καταπάσεως τῶν πάσης φύσεως πολέμων.

— Ὁ πάπας ἐδέχθη εἰς ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν τὸν παρὰ τῇ ἰταλικῇ κυβερνήσει πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Χατζήβασιλείου.

— Ὁ Πάπας ἐδέχθη εἰς ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν τὸν δρ. Ἰ. Φίντλσον, προσωπικὸν παρατηρητὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας παρὰ τῇ ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Χριστιανῶν ρωμαιοκαθολικῆ γραμματεία.

— Οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ ἐπίσκοποι τῆς Ἰταλίας ἐξαπέλυσαν συλλογικὴν ἐγκύκλιον κατὰ τῶν ἀνηθίκων κινηματογραφικῶν ταινιῶν. Οἱ ἰταλοὶ ἱεράρχαι, διαπιστώνοντες τὴν τεραστίαν κινηματογραφικὴν πρόοδον, καυτηριάξουν δριμύτατα τὴν ἀνηθικότητα, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν τῶν τελευταίων ταινιῶν. Ὡς αἰτίαν δὲ τῆς ἠθικῆς ταύτης ἐξαθλιώσεως θεωροῦν τὴν παθητικὴν στάσιν τοῦ κοινού, τὴν ἐκτὸς ἠθικῆς διαβίωσιν μεγάλου μέρους τοῦ κινηματογραφικοῦ κόσμου, τὴν ἔλλειψιν κριτικῆς καὶ τὴν ἀδράνειαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν, αἵτινες δὲν ἐμποδίζουν, ὡς ἐπιβάλλει τὸ σύνταγμα,

τὴν κατάχρησιν τῆς ἐλευθερίας. Οἱ ἐπίσκοποι, ὑπαινισσόμενοι τὴν ὑπὸ τοῦ κράτους παρεχομένην οικονομικὴν ὑποστήριξιν εἰς ἀνηθικούς ταινίας, παρατηροῦν τὰ ἑξῆς: «Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνεχθῶμεν περισσότερο τὸ ἀποκρουστικὸν θέαμα τῆς ἡθικῆς καταπτώσεως τῆς κοινωνίας, καταπτώσεως ὑποβοηθουμένης συχνάκις ὑπὸ τοῦ δημοσίου χρήματος, χωρὶς νὰ ἀποτείνωμεν ἐκκλησίαν ὑπὲρ ἐξηνγιάσεως αὐτῆς». Περαιτέρω οἱ ἐπίσκοποι ἀποτείνονται πρὸς τοὺς παραγωγούς καὶ τοὺς ὑπευθύνους τοῦ κινηματογραφικοῦ κόσμου, ζητοῦν δὲ παρὰ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν κριτικῶν νὰ ἐπιδείξουν «μεγαλύτερον θάρρος καὶ ὀρθότεραν κρίσιν διὰ τὰς νέας ταινίας». Ἐν τέλει οἱ ἐπίσκοποι ἀναγγέλλουν, ὅτι θέλοντες νὰ συντελέσουν θετικῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως, καθορίζουν οἰκονομικὴν ἐνίσχισιν πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ταινιῶν, αἵτινες «παρουσιάζουν καὶ ἐκθειάζουν τὰς χριστιανικὰς ἀξίας διὰ γλώσσης προσηρμομένης εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον».

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἡ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς Μεθοδιστικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ἐργασίαν τῶν διακονιστῶν προέτρεψε τὰς διακονίσσας τῶν μεθοδιστικῶν κοινοτήτων νὰ μετᾶσχουν ἐνεργότερον τῆς ἐργασίας διαφόρων κοινωνικῶν ὀργανώσεων (οἰκονομικῶν, εκπαιδευτικῶν, ἀγροτικῶν, πολιτικῶν κ.λ.π.), ἵνα συντελέσουν εἰς τὴν γεύρωσιν τοῦ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Κοινωνίας χάσματος.

—Ὁ παγκόσμιος λουθηρανικὸς σύνδεσμος ὥρισεν ὡς νέον Διευθυντὴν τοῦ Θεολογικοῦ Τμήματος αὐτοῦ ἐν Γενεύῃ τὸν νορβηγὸν θεολόγον καθηγητὴν Δρ. Ivar Asheim.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Κλητήριον Ἐπίκριμα

Π ο δ ο ς

Τὸν Ἱεροδιάκονον Εὐθύμιον Κουλουμπῆν

(ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τὴν 3ην Ἰουνίου 1965 ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 10 π.μ., ἵνα δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος.

Προσπεδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὥς ἄνω ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Πάτραις τῇ 3ῇ Ἀπριλίου 1965

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὔρυτανίας

Προκειμένου νὰ πληρωθῇ ἡ θέσις τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ «Ἁγίας Τριάδος» Παληοπύργου Ναυπακτίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ναυπάκτῳ τῇ 8 Ἀπριλίου 1965

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὔρυτανίας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγ. Γεωργίου Σκαμνοῦ, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Λαμῖα τῇ 10ῃ Ἀπριλίου 1965

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἀρθρον 63 παράγραφον 1 καὶ 2 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» π ρ ο σ κ α λ ο ὦ μ ε ν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ Ἱεροδιακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγίου Χριστοφόρος» Ἀγρινίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 24ῃ Ἀπριλίου 1965

Ὁ Τοποτηρητὴς

† Ὁ Ἀρτῆς ΓΙΝΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διατάξεων, καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κρεστένων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων.

Ἐν Κυπαρισίᾳ τῇ 14ῃ Ἀπριλίου 1965

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χρυσοστόμου, Μητροπολίτου 'Αργολίδος, Αί περί των κατηγοριών των κληρικών απόψεις του Ιεροῦ Χρυσοστόμου, 'Αργος 1965, σελ. 25.

Στυλιανού, Μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, 'Η ταπεινή διακονία μου, ἐν 'Αθήναις 1965, σελ. 43.

Κώστα Ε. Τσιροπούλου, Μυστικός Δεῖπνος. Σχόλια ἐνός σημερινού στή θεία Λειτουργία τοῦ 'Αγίου 'Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ στήν ἐποχή μας. 'Εκδ. Οἶκος 'Αστῆρ» 'Αλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, ὁδὸς Λυκούργου 10 — 'Αθήναι 1965, σελ. 210.

'Αρχιμ. 'Αγαθαγγέλου Κοτρώνη, 'Ο ἀνθρώπινος πόνος καὶ ἡ ἀντιμετώπισις αὐτοῦ, 'Αθήναι 1964, σελ. 35.

'Αρχιμ. Καλλινίκου Ι. Καρούσου, «... Κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς», ἐκδόσεις «'Η Χρυσοπηγή», 'Αθήναι 1965, σελ. 180.

'Ιωάννου 'Ορ. Καλογήρου, Καθηγητοῦ τοῦ 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, Οἱ τρεῖς 'Ιεράρχαι καὶ τὸ ἔργον των ἐκ τοῦ κέντρου τῆς χριστιανικῆς των ὑποστάσεως θεωρούμενον. 'Ανάτυπον ἐκ τῆς 'Επιστημονικῆς 'Επετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Θεσσαλονίκη 1965, σελ. 48.

'Αρχιμ. Διονυσίου Κ. Κυράτσου, Πρωτοσυγκέλευτο τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως 'Εδέσσης καὶ Πέλλης, Δὲν ξυμειναν ἄνθρωποι..., ἐν 'Εδέσση 1965, σελ. 28.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

'Γαλήνη, Σπάρτη — 'Απρίλιος 1965, ἔτος στ', ἀριθ. φύλλου 4/64.

Συζήτησις, 'Απρίλιος 1965, ἔτος στ', τεύχος 64.

Καὶνὴ Κτίσις, Μάρτιος καὶ 'Απρίλιος 1965. ἀριθ. 625—626.

'Ιωάννης ὁ Βαπτιστής, 'Αθήναι — 'Απρίλιος 1965, ἔτος ΙΖ', ἀριθ. 194.

'Ορθόδοξος Παρατηρητής, Μάρτιος 1965, ἔτος ΛΑ', ἀριθ. 540.

'Ο Σωτήρ, 'Αθήναι 14 'Απριλίου 1965, ἔτος στ', ἀριθ. 223.

Ζωή, 'Αθήναι 15—22 'Απριλίου 1965, ἔτος 55ον, 'Αριθ. 2438.

'Ο 'Ορθόδοξος Κήρυξ, Μάρτιος 1965, 'Αριθ. 3.

Φωτεινοὶ 'Ορίζοντες, 'Απρίλιος 1965, τεύχος 29.

'Ενορία, 15 'Απριλίου 1965, ἀριθ. 390.

'Η Φωνὴ τῆς 'Εκκλησίας, 25 'Απριλίου 1965, ἀριθ. 581.

Χριστιανικὸν φῶς, Χανιά — 'Απρίλιος 1965, ἀρ. φύλλου. 67.

'Ο 'Οσιος Γρηγόριος, Μάρτιος - 'Απρίλιος 1965, τεύχος 7.

'Επιστημονικὸ Βῆμα τοῦ Διδασκάλου, Μάρτιος - 'Απρίλιος 1965, τεύχος 4.

Χριστιανός, 'Απρίλιος 1965, τεύχος 44.

Προσπάθεια, Μάρτιος - 'Απρίλιος 1965, τεύχος 20.

Χριστιανικὸς Πεννιές, Μάιος - 'Ιούλιος 1965, σελ. 142.

'Ενορία, 1 Μαΐου 1965, ἀριθ. 391.

'Η Φωνὴ τῆς 'Ερήμου, Μάιος 1965, ἀρ. φύλλ. 41.

Νέα Σιών, 'Ιούλιος - Δεκέμβριος 1964, τεύχος Ζ'-ΙΒ'.

'Ο Ποιμὴν, 'Απρίλιος 1965, ἀριθ. 4.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Εκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† 'Ο 'Εδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† 'Ο Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν: Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν 'Επικρατείας: 80 ἐτησίως.
'Εξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν Χρυσοστόμου, Μήνυμα εἰς τὰ ἄχραντα Πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν 'Ι. Χριστοῦ.

Τοῦ αὐτοῦ, Πασχάλιον μῆνυμα.

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Πνοή ἔαρος.

'Εόρτια Γράμματα.

'Ιωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, 'Η Γ' φάσις τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου (Β').

Βασιλείου 'Εξάρχου, 'Ομοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Περί τὰς πνευματικῆς εὐθύναις καὶ ὑποχρεώσεις τῆς νέας ἑλληνικῆς γενεᾶς.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 'Η ἐπίσκεψις τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἰς τὴν Σοβιετικὴν 'Ενωσιν (ΙΑ').

'Π προσέλευσις εἰς τὴν 'Ορθοδοξίαν τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης 'Αννης-Μαρίας.

Παρατηρήσεων στήλη.

'Εκκλησιαστικὰ χρονικά.

Παράρτημα.

Βιβλιογραφία.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4 - 'Αθήναι - Τηλ. 533.805

'Υπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
'Ιασιωνίδου 22 - Σούρμενα